

Эсэгэ ороноо, эхэ юотагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯД ҮНЭН

Бүгэдэ арадай сонин

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

1999 сентябриин 2

Намарай эхин хара бишэн нарын 22 гарагай 5 ЧЕТВЕРГ № 95 (20155)

№ 35 (129)

ЭРДЭМЭЙ ДАЛАЙ РУУ УРЯАЛНАЛ ХОНХЫН ДУУН!

Фоторепортаж

Сентябриин 1-хурагшадай нуралсалай хааа эхилшээ. Эртэ үглөөгүүр Улаан-Удэньгөө үйлсэ гудамжануудаар гоё найханаар хубсалхан үхибүүд нубарилдажа захалба. Багануулай гарта үнгэ бүрийн баглаа сэсэгүүд...

Наратай энэ үглөөгүүр бидэ Ивалга тосхойн хургуули хүржэ ошобобди. Хүдөөгэйхид баһал сэдхэл дүүрэн, баяраар халима шарайтайнууд хургуули тээнээ алхаладанад.

10 час. Хоёр дабхар томо байшангай газраа талада ивалгынхид дууһан суглаараа гэхээр хэн. Олон үхибүүд түрэлхидтээ Эрдэм мэдэсын үдэрэй найндэртэ ерээд байба. Балшархан бага 118 хүүгэд түрэл тосхойнгоо хургуулин боһоһо түрүүшнхээ алхаханы. Эдээхэн хөөрхэн үхибүүд эжы абынгаа хажууда аргагүй баяртайнууд.

Директор Любовь Ивановна Фомина микрофоноор дулаахан үгнүүдые хэлэжэ, найндэрэй эхи табива.

Хүндэтэ нүхэдүүд түрэлхид, хуралсада! Таанадые намарай найндэр - Эрдэм мэдэсын үдэрөөр бултыетнай халуунаар амаршалаб. хургуулимнай заһабарилагдаа, шэнэлэгдээ. хуралсадай үзэхэ номууд болон бусад хэрэгсэлнүүд дууһан шахуу абтаа, тинмэнээ энэ үдэрһөө эхилжэ, бултадаа эрдэмтэй,

Энэ жэлдэ тус хургуули дүүргэжэ гараһан хуралсадай олонинь лэ дээдэ хургуулинуудта шалгалтанууды ажалтатай барижа ороо. Людмила Зариповна Трофимовагай хүтэлбэрилжэ гараһан 29 шабинарай 22-ынь Москва, Санкт-Петербург, Новосибирск, Томск, Улаан-Удэ хотонуудай элдэбин академи болон университедүүдтэ ороо. Үндэр нэрэ зэргэтэй тус хургуулин ажалта ехэ гэжэ эндэ онсолоё. Жэл бүри олон хуралсадын алтан, мүнхэн медальнуудтайгаар түрэл гуламтаяа дүүргэжэ гаранад.

Манай хургуулида табан багша «Буряд Республикын габыата багша» гэнэп нэрэ зэргэтэй. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, Людмила Константиновна Ербахаева (ород хэлэ бэшгэй багша), Любовь Мансахаевна Манжуева (эхи классай багша), Валентина Пантелеймоновна Леонтьева (ород хэлэ бэшгэй багша), Татьяна Терентьевна Мергенева (биологийн багша), хургуулин директор Любовь Ивановна Фомина. Эдэ дүршэл эхэтэй, урагшаа һанаатай нүхэдэйнай хажууда һая багшанарай университет дүүргэжэ ерэнэп (энэл хургуулимнай шабинар байһан) гурбан залуу мэргэжэлтэд түрүүшнхээ ажалай намтар эхилхээс байна. Эдээндээ амжалта хүсэнэб, гэжэ директорэй орлогшо Светлана Цыреновна Саганова хэлэбэ.

Багшанарай, хуралсадай баяр баясхаланта найндэрэе хубаадаһан, бултаданы амжалта хүсэбди.

Галина ЗАНАЕВА, Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ фото.

мэргэжэлтэй хүнүүд болохын түдөө оролдосотой найнаар нуралсалайнгаа жэлые эхилээд даа, гэжэ тэрэ хэлээд, мүнөөдэр илангаа түрүүшнхээ ерэнэн хүүгэдые ба тэдэний түрэлхидые найндэрөөр амаршалаб, гэжэ директор тэмдэглэбэ. Баярай найндэртэ ерэнэн сугларалсадай зүгһөө һайн һайхан

үрээлнүүд хэлэгдээ.

Үнгэрһэн хабар хургуулаа дүүргэһэн хуралсадай зүгһөө баһал баярай үгэнүүд олоор хэлэгдэбэ.

Түрүүшн хонхо жэнгируулһэн хөөрхэн хүбүүхэнэй шарай тэндэ байһан олоной нодэндэ удаан удаан харагдажа, һанагдажа байхал хаһ.

«Буряд үнэн» - 2000

АНХАРАГТЫ!

Августын 1-нээ захил эхилээ! 2000 оной түрүүшн хаһад жэлдэ «Буряд үнэн» газетын редакци 6 янзын хэблээдэ захил сонсохоно:

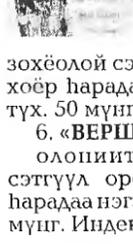
1. «БҮРЯД ҮНЭН» газетэ «Дүхэриг» ба «Бизнес Олоо» хабсаргалтануудта хамта 56 түх. 40 мүнг. Индекс - 50901.

2. «ДҮХЭРИГ»: долоон хонгоһоо нэгэ удаа, четвергдэ 20 шоур дээрэ гарана - 39 түх. 90 мүнг. Индекс - 73877.

3. «БИЗНЕС ОЛЗО»: долоон хонгоһоо нэгэ удаа, пятницада 12 шоур дээрэ орд хэлэн дээрэ гарана - 33 түх. 90 мүнг. Индекс - 31111.

4. «ОДОН»: үхибүүдэй үнгэтэ журнал буряад, ород, англи хэлэнүүд дээрэ һарадаа нэгэ удаа гарана - 36 түх. Индекс - 73879.

5. «МОРИН ХУУР»: олонитын, уран зохёолой сэтгүүл буряад хэлэн дээрэ хоёр һарада нэгэ удаа гарана - 58 түх. 50 мүнг. Индекс - 73878.

6. «ВЕРШИНЫ»: олонитын, уран зохёолой сэтгүүл ород хэлэн дээрэ хоёр һарада нэгэ удаа гарана - 58 түх. 50 мүнг. Индекс - 73877.

Редколлеги.

ООО «СИВТЕПЛОКОМПЛЕКТ»

Тел.: 21-69-17, г. Улан-Удэ, ул. Хахалова, 2.

КОТЛЫ, КОТЕЛЬНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ, МИНИ ТЭЦ 0,3-300 МВт

КОТЛЫ: паровые, водогрейные, блочные, электрические, «Кроун-Бойлер», для центрального и автономного отопления. ОБОРУДОВАНИЕ: дымососы, подогреватели, топки, горелки, дробилки, калориферы, теплогенераторы, КИПиА и т.д.

НАСОСЫ, ВЕНТИЛЯТОРЫ

НАСОСЫ: консольные, химические, маслонасосы, питательные, ЭЦВ, «ГНОМ», конденсатные, «Wilo» и другие. ВЕНТИЛЯТОРЫ: центробежные, крышные, пылевые, осевые, высокого и низкого давления.

ЭЛЕКТРИЧЕСКОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

ЭЛЕКТРОДВИГАТЕЛИ: общепромышленные, взрывобезопасные, погружные, постоянного тока и прочие. ПОДСТАНЦИИ: трансформаторы силовые, электростанции и другое оборудование.

КОМПРЕССОРНОЕ, ХОЛОДИЛЬНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

КОМПРЕССОРЫ: стационарные, передвижные, ручные газодувки, холодильные машины и агрегаты.

ПОДЪЕМНО-ТРАНСПОРТНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ

Ручные тали, электротали, электрокранбалки, лебедки, домкраты.

ТРУБЫ: Трубы d 219, 273, 426, 530, 820 и другой металлопрокат.

- Поставки от производителей в срок до 25 дней.
- Отгрузка с заводов и со складов в г. Улан-Удэ.
- Возможна поставка сборными контейнерами и вагонами.

Охрана

ОТДЕЛ ВНЕВЕДОМСТВЕННОЙ ОХРАНЫ ПРИ МВД РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ

Комплекс услуг по охране имущества и безопасности всех форм собственности

Современные средства сигнализации с использованием компьютерных систем охраны.

Системы охранного телевидения, видеомониторинги от лучших зарубежных фирм.

Мобильные группы милиции, физическая охрана объектов. Вооруженное сопровождение грузов и денежных средств. Монтаж и сервисное обслуживание систем сигнализации, разработка проектно-сметной документации, поставка приборов и систем сигнализации.

НАШ АДРЕС:
670000, г. Улан-Удэ,
ул. Димитрова, 2 а.
Телефоны: 21-60-36,
22-00-77, 22-00-88, 21-05-19.
факс: (3012)
21-05-19.

шотаг болно. Та хэзээ Хориин дасан хүдэлхэс эрээ хэмгэ?
- 1993 оной хабар би Польшодо мануальна терапийн курс дүүргээд, шотагаа бусажа ябахдаа, Улаан-Үдэ хотодо буужа, хүнэй урилгаар Яруунын аймаг ошоод, арга хэжэ байгараа,

УРИЛГА
Углөөдэр, сентябрийн 3-да Хоригосхон дээрэ баригдаһан Анаагай дасанай дуганай арамнай баяр ёһолол үглөөнэй 10 сахнаа эхилжэ. Энэ хайндэртэ Буряад ороной буддын шажанай бүхы хүзэгтэниие уринабди. Хориин аймагай буддын шажантанай бүлгэм.

ШЭЖЭР МҮНГӨӨР ЯЛАРҮАН ШЭНЭ ДАСАН АРАМНАЙЛАГДАХАНЬ

- Баатар ламхай, Хоригосхонд Анаагай дасанай дуган үглөөдэр арамнай-лагдахань гэшэ. Шэнэ дуган тухайгаа богонихоноор хөөржэ үгыт.

- Анаагай дасан Хориин аймагай түбһөө холо байдаг юм. Тинмэһээ мүргэлшэднай зунай сагта бороо шабарта, үбэлдөө саһа шуурганда һаагтажа, дасан дуганаа ошохо аргагүйдэдэг. Эгээл тинмэ ушарһаа боложо, аймагайнгаа түб һуурин дээрэ дуган бариха гэжэ шийдэнэ байнабди. Энэ манай шийдхэбэрине аймагай захиргаан халуунаар дэмжэжэ, хоёр байра бэлэг болгон, дасанда үргэл хээ һэн.

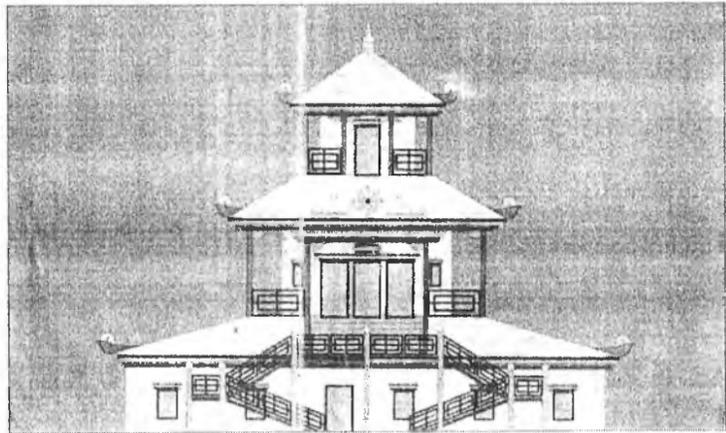
Мүнөө үедэ шэнэ дуганай аймагай бүхы хүн зоной аша туһаар хүсэндөө орожо, арамнайлагдахань гэшэ. Зүгөөр Анаагай дасанай барилгада, болбосон түхэлтэй болголгодо боди хайхан сэдхэлээр, арга боломжынгоо зэргээр туһа хүргэжэл байхат гэжэ наманшалан найдаһабди. Бидэ Анаагайнгаа дасан хэргээн шэнэлхэ хараа түсэбтэйбди.

Пая арамнайлагдаһан дуганаймнай нэгэдэхи дабхарта Зүүн зүгэй, түбэд эмшэлэлгын түб нээгдэхэнь гэшэ. Энэ түбэй нээгдээд байхада, худаһа барижа, үбшэ элирхэйлэлгэ, зүү табижа эмшэлэлгэ, шуһа ханалга, мануальна заһал хэлгэ хэгдэхэ. Тинхэдэ нэгэ доро 12 хүн (6 эрэгтэйшүүл, 6 эхэнэрнүүд) байраар байгаад эмшэлүүлхэ, түбэд эмээр хангагдаха юм. Дайнай инвалидууд, ажалай ветеранууд, эрэмдэг, үншэн үхибүүд, олон үхибүүдтэй бүлэнэр хүнгэлэлтэдэ хүртэхэ байна.

- Баатар ламхай, та бидэ хоёр нэгэ голой уһа уужа, үндьһэн хоёр гэшэбди. Түрэн тоонтотнай Агын автономито округой Зүдхэли

Хори эрээ хэмди. Польшодо сугтаа һураһан Монголой хоёр эмшэдтэй Хориин аймагта хорёодүдэрэй туршада арга хээ хэмди. Тингэжэ байтарнай, Анаагай дасанай шэрээтэ Баяр Аханаев, лама Жаргал Дымчиков гэгшэд намайе Анаагай дасанда хүдэлхөөр уряа һэн. Тинхэдэ би Агын дасанда 3 жэл соо хүдэлөөд байгаа. Харин тэрэнэй урда тээ би Монголой буддын шажанай дээдэ хургуулида табан жэлэй туршада һураа һэм.

дархан юм. Тэрэ Хэжэнгын, Асагадай, Эгэтын, Анаагай дасангуудай барилгануудта хүдэлһэн намтартай. Тэрэ хүмнай өөрөө бурхануудые бүтээдэг бэлигтэй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эгээл бэрхэ барилгашадай тоодо Агын округой Зүдхэли шотагай Мүнхэ Базарсадаевые нэрлэхэ байнаб. Энэ хүмнай дүрбэн тэгшэ модошо дархан гэшэ. Мүн тэрэмнай уран бүтээлшэ хүн болно. Мүнхэ Санкт-Петербургийн суута дасан хэргээлсэһэн намтартай.

- Хэзээ Анаагай дасанай шэрээтээр һунгагдаа хэмгэ?

- Табан жэлэй туршада Хоридо эмшэ ламаар хүдэлөөд, нёдондо жэлэй апрелин табанай үдэр Анаагай дасанай шэрээтээр һунгагдаа хэм. Шэрээтын тушаалда 4 ламанар дэбжүүлэгдэһэн байгаа. Жиндагуудай ноуса һунгалта боложо, олоной тоогоор намайе шэрээтээр һунгаа һэн. Тэрэ гэхэн саһнаа хойшо шэнэ дуган бүтээлгэдэ хүсэ шадалаа зориулааб.

- Дуганайтнай мүнidlэлп бодохын тула хэд оролдоо гэшэб?

- Аймагаймнай бүхы хүн зон оролдоо, шотаг бүхэн гэхэдэ болохо. Мүнгэ зөөрээр, хоши малаар туһалаа. Мүн элдэб эмхи зургаанууд хубитаяа оруулаа. Илангаяа энэ хэрэгтэ аймагаймнай буддын шажантанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ Баяндай Санжиевич Шойнжонов, дасанай пирба Дугар Гомбоевич Галсанов, Николай Арьянович Галсанов гэгшэд тон ехэ туһа хүргөө. Тэдэнэй аша туһаар дасан түргэн хугасаа соо баригдаба гэшэ. Барилгашад тухай онсолон хэлэхэ хэрэгтэй. Барилгашадай бригадир, дуганай проект зохёошо Цыбан Шагдаржапович Цыбанов болно. Цыбан Шагдаржапович тон бэрхэ

Хамта дээрэ 8 барилгашад хүдэлөө.

- Баатар ламхай, Анаагай хуушанай дасан хэргээхэ түсэбтэйбди гэнэ гүт?

- Арад зоной аша туһаар хэргээхэл түсэбтэй гэшэбди. Энэ дасание хуушан түхэлдэнь оруулхын тула түүхын материалнууд, фото материалнууд тон хэрэгтэй болоод байна. Иимэрхүү материалтай хүнүүдэй байбал, туһалыг гэжэ ханданабди. Манай Анаагай дасанай жиндагууд гэхэдэ, Ульдыргын, Амгалантын, Ашангын, Буламай, Улаан-Одоной, Баянголой, Баруун-Хасууртын, Тээдзын, Тохориюгтын, Уднискын, Анаагай хүн зон болно. Нэн түрүүн бидэ тэдэндэ хандана гэшэбди.

- Анаагай дасанда хэды ламанар хүдэлнэ гэшэб?

- Мүнөө үедэ 4 ламанар, 3 хубараг хүдэлнэ. 2 хубараг Энэдхэгтэй Гоман дасанда һуража байна, 10 хубарагууд Ивалгын дасанда, 4 хубараг Агын дасанда һурана.

- Наяхан арамнайлагдаһан дасанайтнай хайхан хэрэг бүтээжэл байхыень үрээлдаа.

- Пайнта даа.
Тундок БАЛЬЖИНИМАЕВ.
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Анаагай дасанай шэрээтэ Баатар ламхай; 2. Дасанай гадаада түхэл.

ХОЛЫН АЙЛШАД ХОЛЫН ЗОРИЛГОТОЙ

Монголой болон Японой эрдэмтэдые Буряад Республикын Президент августын 30-да хүлээн абаба.

Улаан-Баатар хотодоо дүрбэн үдэрөөр Буряад орон ерэн айлшад ИМБИТ-эй хүдэлмэрилгэшэдтэй уулзалга үнгэргөө, түүхын музейд дэлгээдэжэ байһан Түбэд эмшэлгын атластай танилсаа, мүн Байгал далайн эрье хүрэнэ байна.

Ямар хэрэгээр Токногой уласхоорондын университетдэй профессорнууд Шурасу, Курибаяши, Хашида, Кубато гэгшэд болон тэдэниие үдэрнэжэ ябаһан Монголой Гадаадын харилсааны министерствын дэргэдэхи департаментын дарга Батбаяр манай энде айлшалба гэшэб? Японшуудай үгөөр, һүүлэй арбаад жэлэй туршада Японин мүнгэн сан баригдаг компаниууд

Монголой экономикадо горитойхон хэмжээнэй инвестици оруулна. Зүгөөр али нэгэ халбарид мүнгэ номолхоһоо урид түрүүн хүн бодожо үзэдэг гэшэ аб

даа. Экономическа, географическа болон бусад шинжэлгэнүүд тон үргэнөөр хэгдэдэг, хэдэн язын арга боломжонууд зэргэсүүлэгдэдэг гэжэ мэдэнэбди. Японшууд болон монголишуудай энде эрэгэ, мүн лэ нимэрхүү шинжлэгэ хээ гэхэн түсэбтэй. Тинхэдэ Монголой хүршээр болохо Буряад Республикын болон Эрхүүгэй бодото байдалтай танилсаха зоринго урдаа табиһан байна.

- Эдэ бүхы шинжэлгэнүүд Монголодо, Буряада, Эрхүүдэше Япон ороной инвестици оруулха хэрэгтэ туһаламжа болохо, гэжэ делегацин гэгшүүн, Сасакава гэжэ Дэлхэйн жасын директор, профессор Шурасу Буряада Президенттэй уулзахадаа хэлээ.

Япон орон болон Буряад Республика хоёрой хоорондо холбоо харилсаа тогтоохо алиһе хэрэгые дэмжэжэ гэжэ Буряада Президент удаан мэдүүлээ.

Бадмажаб ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ.

ҮХИБҮҮД БУЛТА ХУРАХА ЁНОТОЙ!

Үнгэрһэн долоон хоногто хургуулиин багшанарай августын заншалта конференци үнгэрөө. Энэ 1998-99 онуудай хуралсалай жэлэй дүнгүүд согсологдожо, шэнэ жэлэй түсэбүүд хараалагдаба. Багшанар байдалайнгаа ороо зандашые һаань, өөһэдэньгөө эдэбхи гаргажа, амжалтануудые туйлана гэжэ тэмдэглэлтэй. Хуралсалай управлениин начальник Д.Ц.Дугаровагай хэлэхээр, хуралсалай шанар хайжараа: 1998 ондо дунда хургуули дүүргэгшэдэй 61 процентнь дээдэ хургуулинуудта ороһон һаа, 1999 ондо 65,9 процентнь хуралсалаа үргэлжэлүүлһэн байна. Хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ 170 медалистууд гэжэ тоологдоо һаа, мүнөө жэл - 247. Тинхэдэ шэнэ хургуулинууд нээгдэжэ, тэдэнэй тоо 197-до хүрөө, мүн 138 залуу мэргэжэлтэд хүүгэдтэ эрдэм ухаа заахаар эзхэнхэй.

Зүгөөр шийдхэгдээгүй асуудалнууд бүришые олон. Хургуулинууд хаагдана, илангаяа хүдөө нотагуудта тэдэ үсөөрхэ юм. Энэнь

мүнгэнэй шалтагаанһаа дулдыдана, теэшые үхибүүдэй түрэлгэ горитойгоор доошолжо, хуралсалай наһанай хүүгэд зарим нотагуудта тон үсөөн гү, али үгы шахуу. Үглөө мүнөө хандаржа унахаа байһан гуламтанууд хаанашые бии гэшэ аб даа. Хүүгэдэй байдалшые доройтонги, илангаяа үлбэр бөөтэй, тулюур байдалтай гэртэхинтэй гү, али ганса эхэтэй (эсэгтэй) үхибүүдэй хургуулида хурахань хэсүү. Багшанарай салын түлэлгэ графикаа хоёр нараар гээгдэнхэй гэжэ мэдээжэ, тинхэдэ үнэ саһнаа хүлээгдэһэн салынгай дээшлэлгэ оройдоол ноябрь нараһаа хараалагдаа.

Удаань Президент Л.В.Потапов үгэ хэлэжэ, багшанарай ханаань нэгэ бага амаруулаа юм. Юб гэхэдэ, президентын холын хараалһан шийдхэбэринүүдые абаһанайнь хайжара манай республикын экономикада байдал хайжарха тээшээ хараа. Хэрбээ энэл хэбээрээ саашаа ябабал, хайн байха.

Түгэсхэлдөө Л.В.Потапов: «Бүхы үхибүүд хургуулида ошохо ёһотой. Бидэ оролдохобди», гэжэ найдуулаа һэн.

Дыжид МАРХАДАЕВА.

МОНГОЛ ХЭЛЭ ШУДАЛХАНЬ

Буряадай гүрэнэй университетдэй буряад хэлэ бэшгэй факультэдэй 2-дохи курсын 20 оюутад Улаан-Баатар хото мордобо. Тэдэ 3 нарын хугасаа соо Монгол уласай дээдэ хургуулида хураха юм. Энэ хадаа нэрлэгдэһэн хуралсалай гуламтануудай хоорондо баталагдаһан хэлсэн бэлүүлэгдэнэ. Паянь үдэрнүүдтэ Монголой 25 оюутад эрэгжэ, БГУ-гай буряад хэлэ бэшгэй факультэдтэ хуралсалаа үргэлжэлүүлхэ.

Тус факультэдэй декан Сергей Гармаевич Ошоров нигэжэ хэлээ һэн: «Манай оюутад Монгол орон ганса хурахаа ошоно бэшэ, мүн танилсаха, нүхсэхэ, хари гүрэнэй байра байдал хараха зорилготойгоор ошоно. Тинхэдэ тэдэмнай монгол хэлэ бэшэг, ёһо заншал дэлгэрэнгыгээр шудалха болонго».

Ород-буряад хэлэ бэшгэй кафедрин ахамад багша Римма Жигжитовна Семёнова манай оюутадые ударидаана. Тэндэ Римма Жигжитовна монгол оюутадта ород хэлэ зааха.

Хуралсалай жэлэй дүрэтэр үшөө нэгэ бүлэг оюутад тиншэ зорихо юм.

ЭРЭМДЭГ БЭЭТЭЙШҮҮЛЭЙ СЛЁТ

«Родничок» гэхэн лагериин дэргэдэ эрэмдэг бээтэй залуу зоной республиканска слет августын 26-30-най үдэрнүүдтэ түрүүшынхие болобо. Нийтын «Пробуждение-21 век» гэхэн инвалидуудай эмхи Хүн зоние социальна талаар хамгаалгын министрствын болон Буряад Республикын Президент Леонид Потаповай дэмжэлгээр эмхидхэһэн байна.

Тус хэмжээнэ ябуулгада хабаадаха эрэмдэг бээтэй 54, тэрэ тоодо коляскада һууһан 16 хүн эндэ суглараа. 4 үдэрэй турша соо тэдэ 5 лекци шагнаа.

Энээнһээ гади гитара дээрэ наадажа, катаржа, дуулажа, сагаа хайнаар үнгэргөө.

Иимэ хэмжээнүүд жэл бүри үнгэргэгдэхөөр хараалагдаана.

Борис БАЛДАНОВ.
Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ фото.

или планов производства соответствовала «нормальному», составила во 2 квартале 1999 года 35 процентов, «ниже нормального» уровня – 65 процентов.

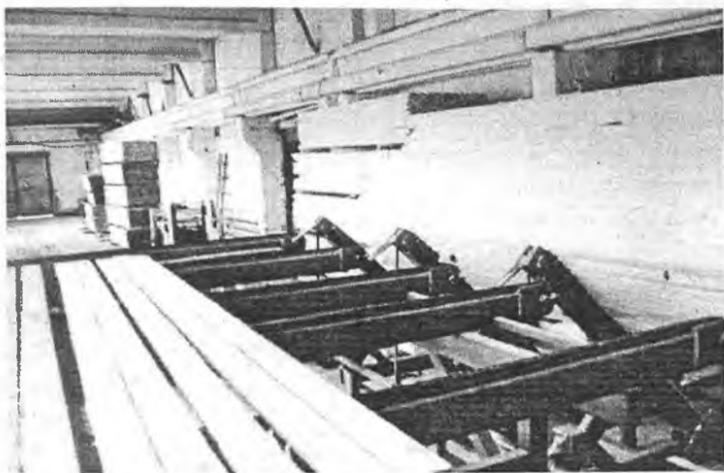
В связи с изменением финансовой ситуации в стране заметно подорожали

основным фактором, препятствующим эффективной деятельности строительных организаций, являются финансовые проблемы: высокий уровень налогов (94–100% опрощенных), неплатежеспособность заказчиков (88–94%). Высокая стоимость

ДЕЛОВАЯ АКТИВНОСТЬ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Результаты обследования деловой активности строительных организаций, проведенного во 2 квартале 1999 года свидетельствуют о сохранении напряженной финансово-экономической ситуации в отрасли. Характеризуя экономическую ситуацию на своих предприятиях, 71 процент руководителей оценили свое состояние как «неудовлетворительное», остальные респонденты оценили ее как «удовлетворительную», а «благоприятной» экономическую ситуацию никто из респондентов не оценил.

Несбалансированность спроса и предложения на строительные материалы и монтажные работы нашла отражение в оценках респондентами состояния производственной программы своих организаций. Так, поля предприятий, у которых оценка портфеля заказов

строительные материалы и строительные материалы и монтажные работы. При этом темпы роста цен на строительные материалы опережают темпы роста цен на строительные материалы и монтажные работы. Данное обстоятельство, а также ухудшение финансового состояния заказчиков вызвало снижение физического объема работ строительных организаций дальнейшее снижение прибыли.

По мнению респондентов

материалов, конструкций и изделий отрицательно повлияла на работу большей части строительных организаций. Более половины руководителей отметили нехватку и изношенность строительных машин и механизмов.

В 3 квартале, по оценке большинства руководителей строительных организаций, экономическая ситуация в строительстве не претерпит существенных изменений.

А.КИРИЛЛОВА
(Госкомстат РБ).

СКОЛЬКО СТРОИМ?

ДОМА, КВАРТИРЫ...

В республике за шесть месяцев текущего года сдано в эксплуатацию 677 квартир общей полезной площадью 51,1 тыс. квадратных метров. По сравнению с аналогичным периодом прошлого года ввод жилых домов увеличился на 15 процентов. При этом наблюдается увеличение доли индивидуального строительства в общем вводе жилья. Так, если в 1997 году она составляла 51 процент, в 1998 году – 69 процентов, то в 1 полугодии текущего года – 80 процентов.

Населением за свой счет и с помощью кредитов построено 494 жилых дома общей полезной площадью 40,9 тыс. квадратных метров. Хозяйствующими субъектами государственной формы собственности построено

5,4 тыс. квадратных (11% от всего введенного жилья), смешанной – 4,2 тыс. квадратных метров (8,2%), муниципальной – 0,4 (1%).

В текущем году жилые дома построены во всех районах республики, кроме Баунтовского района. В 14 районах (из 22) объемы построенного жилья превысили уровень прошлого года. Наиболее высокими темпами велось строительство в Джидинском, Заиграевском, Иволгинском, Закаменском районах. Следует отметить, что в 16 районах республики жилые дома введены только индивидуальными застройщиками.

Госкомстат Республики
Бурятия.

ЕРЭЭДҮЙ САГАЙ ЗОРИГТОЙ ТҮСЭБҮҮД

Буряад Республикын «Пробуждение - XXI век» гэнэн коляскаар ябадаг эрэмдэг бэстэй нүүдэй ниитын эмхи республикын юстицийн министерствын бүридэдэ 1999 оной апрелин 22-то ороһон юм. Тус эмхи Буряад ороной эрэмдэг бэстэй зондо, бусад эрхэтэдэ тон лэ ади байдал, эрхэнүүды олгохо зорилготойгоор байгуулагдahan юм.

Энэ богонихон хугасаа соо тус эмхи эрэмдэг бэстэй зоной дунда олон тоото мүрысөөнүүды, уулзалганууды үнгэргэһэн гээшэ. Байгал шадархи газараар регион хоорондын автопробег үнгэргэхэдөө, Буряадай шотагуудаар ябаа, тэндэхи ажауугшадтай, шотагай захиргаанай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаа, концерт наада харуулаа юм. Эрэмдэг бэстэй зоной ажабайдал тухай асуудалнууд хөөрэдөөнэй гол нуури эзэлэ.

Бүхэроссин инвалидуудай бүлгэм, Хүн зоние социальна талаар хамгаалгын министерство, хотын мэри тус эмхиин ажал ябуулгада мүнгэнэй туһаламжа үзүүлһэн байна. Коммерческэ фирмэнүүдэй туһаламжаар спортивна мүрысөөнүүд үнгэргэгдөө.

Зүгөөр эгээл харамтайн юуб гэхэдэ, «Преодоление» гэнэн бүлгэмэй мэдэлдэ байһан үмсын ори ганса автобусынь хэньшөб шатаажархёо. Шэнэ автобус абаха хэрэгтэй...

Тиибэшьэ тус бүлгэм хүндэ

дабанууды дабажа, саашаа, ерээдүй саг руугаа дабшан, олон түсэбүүды урдаа табинхай. Залуу эрэмдэг бэстэй зоной слёт үнгэргэхэ, шоргаа гэмтэлэн аад, эдэгэжэ байгшадай психологическа нэргылэмжын байдал тухай, хүдөөдэ ариг сэбэр байдалтай фермэ байгуулха тухай семинарнууды эмхидхэхэ юм.

Эрэмдэг бэстэй 4 хүн хургуулин хурагшадтай уулзалганууды хэжэ, хүүгэдэй дунда аюулгүй ябадал сахиха тухай лекци үнгэргэдэг. Инвалидууды ажалаар хангаха программын ёһоор Буряад орондо хэды хүн эрэмдэг бэстэйб гэнэн тоо бүридхэхэ хэрэгтэй, тэдэниие ажалаар хангаха, хургаха хүсэлтэйгөөр «Пробуждение - XXI век» гэнэн эмхи ажалаа ябуулна. Тус эмхи ажабайдалаа хубилгаха зорилготойгоор түрүүшын алхамууды хэжэ байна. Хүн зон ишвалидууды ганса хайрлаха бэшэ, харин туһалжа байгаа наань, найн байгаа. Бидэ ерээдүй сагаа урма зоригтойгоор угтанабди, тиймэнээ маанадаа дэмжэн туһалыт даа!

Манай хаяг: 670031, Бурятия, Улан-Удэ, ул. Бабушкина, 13. Телефон (3012) 33-19-60. Председатель - Трифонов Валерий Федорович.
Р/с 40703810309020100053
Бурятский банк Сбербанка России
к/с 3010181040000000604, БИК 048142604, ИНН 0323108756/03
2301001 ОКОНХ 98600 ОКПИ 50706828.

«ТҮМЭР ХҮПЭГЫЕ» ЖОПООДОН...

Эрмэлзэлтэй ажалаараа түрэл колхозойнгоо ажал хэрэгүүды аһан шадалаараа жүдхэлсэжэ, түрэл дайдынгаа хошог буяниие арьбадхалсажа ябаһан ахмад механизаторнуудай нэгэн болохо Жамьян Дашиевич Тудупов 1952 оной январийн янгинама түлэг хүйтэнэй үедэ, үргэмжэтэйхэн Үлзыт хатап эжын хормойдо Түдэбэй Дашын бүлэгэ одхон хүбүүниин боложо түрэнэн юм.

Нютагайнгаа дунда хургуули дүүргээд, нэгэ жэл колхоздоо хүдэлжэ үрдээд, уялата сэрэгэй албанд аяар холын Белорусси мордоо бэлэй. Албаяа дүүргэжэ, ажабайдалайнгаа гол харгы бэдэрэн, наһанайнгаа хани нүхэрэе золгожо, гараа барилсан, галаа нэгэдүүлжэ, ажал мэргэжэлээ онсолхо гэжэ 1974 ондо Ивалгын гидромелиоративна техникумдэ ороод, 3 жэл хуража гараа. 1977 ондо түрэл колхоздоо электрик-техник мэргэжэлтэй болон бусаад, 10-аад жэлэй хугасаа соо колхозойнгоо ажахыда горитойхон хубитаяа оруулалсаһан юм.

Урин харасатай, зохидоор энэбхилхэн шарайтай, хүлхэнэй үнэр бэдээ шэнгэһэн, ажалша барьягар гарнуудтай, жэлүүдэй ошохо тума үнээ сайжа эхилхэн нагаса баабай зээ хүбүүн Буянтаяа үбдэг дээрээ эрхэлүүлэн, үбгэ эсэгынгээ, Түдэб үбгэнэй шэнжэнүүды зээгынгээ абари занда олоходоо баясажа, мүндэгэрхэн толгойнь үндэн үндэн нуудаг даа. Өөрын эсэгэ Түдэбэй Даша гэгшэ мүн лэ колхозой бии болоһон сагнаа хойшо, дайһаа бусажа ерэнээр, хамтын ажалай хойноһоо шармайн оролдоһон колхозойнгоо хүндэтэй ажалшадан нэгэн ябаһан юм.

Жамьян Дашиевичэй элинсэг хулинсаг хэр угһаа хойшо хара ажал хэжэ, мал

хаража, амаа тоһодожо, томо бүхэриг бэстэй, бар хүсэтэй, хэбтэн хони бодхоохогүй хайхан сэдхэлтэй, номгон абаритай, хүндэмүүшэ, үри хүүгэдтээ, аша гушанартаа буян үйлэдэжэ, амитанай түлөө оролдожо ябахые заадаг, захидаг байһан. Тэрэл заншалаа даган, Жамьян ахатан угаа залган ерэнэн хургаал заабарияа үри хүүгэдтээ дамжуулан нуудаг.

Энэ хүлгөөтэй, хүндэжэн сагта бэлэн зам бэдэрэнгүй, бэрхэтэй гэжэ сухарингүй, аригднэ бригадада жэлэй 4 сагта илгаагүй зэмсэгээ нэлгээд хүдэлжэ ябадаг. Жамьян ахай трактор хүлгөө жолоодон, Хүндэ, Тарбажа, Гаврила болон Үндэр Гүбэй ташалангаар тэнгэрийн уяржа, улаан бургаанай пашаһалжа эхилхэн хушын дуунай түлэг соо сеялкэ шэрэн ябахадаа, баян дүй дүршэлөө хубаалдан дахуулжа, ажалай амта таниулан түрүүшын багша болохо Цыренжабай Коля ахатанай хайханаар наһан дурсан ябадаг.

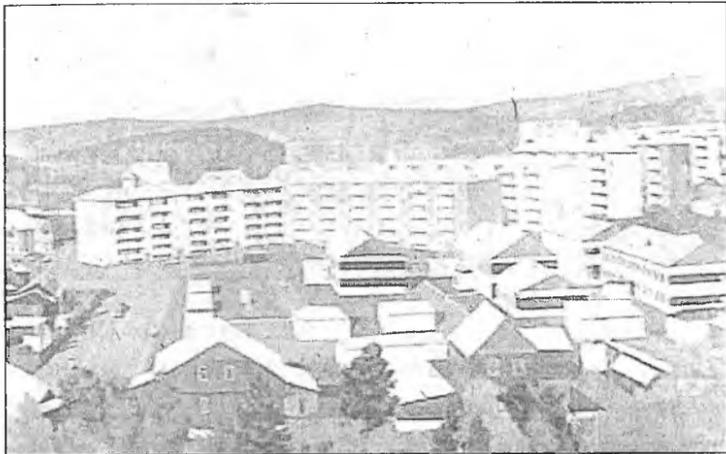
Эртн хюруугай хүйтэн амисхалай буухалаар, алтан шара намарай айлшалан, ангир шарахан дэглээ гүбижэ байха үедэ тарьян далайн дундуур талын онгосо жолоодон, арбай тарья хадажа, колхозойнгоо амбаарта адхалсадаг юм.

Шударгы ажалаараа нэгэнтэ бэшэ магтаал хайшаалда хүртэжэ, олон тоото грамота болон үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдahan байха. Хүлээсэтэй даруу, хүдэлмэрийн баян дүй дүршэлтэй, эхэ эсэгынгээ ашата хайхан сагаан буянда хүртэн ябаһан аха нүхэрнай ажал хэрэгээрээ нэрээ мүнхэлжэ, хэһэн ажалын залуу үетэндэ жэшээ болон, эдэбхи үүсхэлынь дэлгэржэ ябаг лэ!

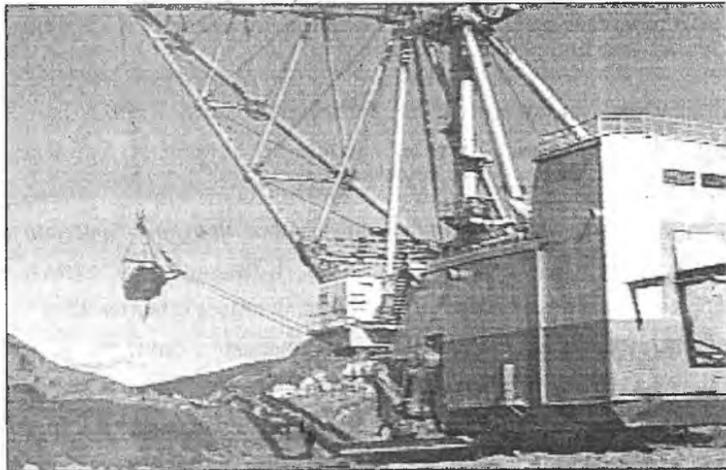
Вера ТАБИХАНОВА.
Яруунын аймагай Мужыха нютаг.

ОШООР САСАРНА НҮҮРХЭМНАЙ,

Сагаан — Нуур тосхон

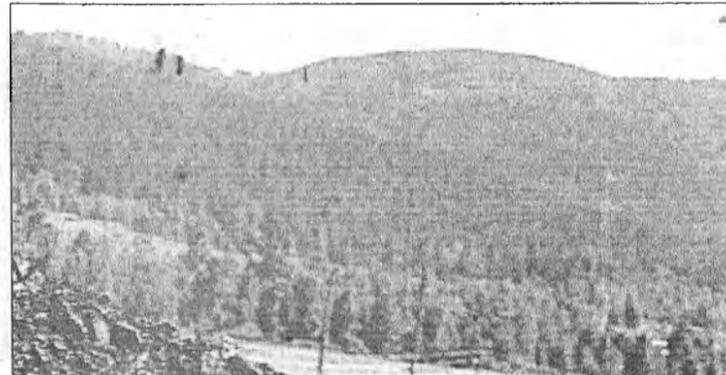
Уурхайн 1 — дэху участок

2 — дохи участкай обоо нүүрхэнэй орой дээрэ

Профсоюзай түрүүлэгшэ Н. Н. Малашкин

Хүбшэ тайгань хүрөөтэй!

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Түгнын шулуун нүүрхэнэй уурхайн шахтёрнууд мэргэжлэйнгээ хайндэр ажалай амжалтатайгаар тэмдэглэбэ. Сэлмэг дулаахан аятай үдэр боложо, Сагаан-Нуур хууринай томо стадион дээрэ олон зоной хабаадалгатайгаар найр наадан дэлгэрээл гээшэ. Гол түлэб тэндэ спортын талаар янза бүрийн мурьсөөнүүд болоһон байна. Олоһон олзо оршингоо зэргээр баян дэлгэр ажаһуугша сагаан-нуурайхид өөһэдынгөө хайндэрые дээдэ хэмжээгээр үнгэргөө.

Харин нүүрхэшэдэй хайндэрэй урда тээхэнэ Түгнын шулуун нүүрхэнэй уурхайн генеральна директор, Арадай Хуралай депутат Николай Геннадьевич Малеев журналистнуудыг урижа, тэндэхи газарай шулуун нүүрхэнэй үргэн ехэ хэбтэшые харуулжа, хэжэ байһан ажал хэрэг тухайгаа хөөрөжэ үгөө һэн.

Түрүүшынхид хара алтанай хэбтэшые хараһан манда аймшагтай ехэ баян зөөритэндэл байна гэхээр байгаа. Харин энэ ехэ баялиг малтажа абаад, саашань үйлдбэридэ ябуулха гэшэ бэлэн хэрэг бэшэ байна. Хэды олон хүдэлмэришэд, гэшжэтэ түмэр хүлэгүүд хабаадуулагданаб. Хүдэлмэришэдэй тоо 2 мянга гаран хүн. Гол түлэб хүн бүхэниинь хэһэн ажалаараа салин хүлээе абана. Жэһшэнь, нэгэ экскаваторщик түсэбөө дүүргэжэ шадабал, нарадаа 15 мянган түхэриг гартаа абана бшуу. Тэндэ ажалажа байһан шахтёрнууд яһалал ехэ түлбэритэй гэжэ мэдэбэбди.

- Городойхид, ханаагаа бү зобогты, энэ үбэлдөө таанадаа дулаагаар таһалдуулахагүйбди. Нүүрхэн саг соогоо эльгээгдэжэл байха, - гэжэ Николай Геннадьевич энэһэнэ һэн. Эдэ үгэнүүдын үндэһэтэй, юуб гэхэдэ, Түгнын уурхайн хүдэлмэришэд сентябриин 1 болотор түсэбөөрөө 60 мянган тонно шулуун нүүрхэ малтаха шадалтай. Тодорхойлодо, тэдэнэр байгша онойнгоо түсэб нилээд урид дүүргэжэ байна гэшэ. Энэ долоон харынгаа түсэб 103,2 процентээр үлүүлэп дүүргэе. Нёдоңдо жэлэйхитэй сасуулхада, 202,2 мянган тонно үлүү нүүрхэ малтажа абаа. Генеральна директорэй

тэмдэглэһэн ажалшадай нэрэнүүдыг дурдая: Константин Матвеевэй, Олег Доголёвой, Владимир Беляевский и ц хүтэлбэрилжэ байһан экскаваторщикуудай бригаданууд нэрэ солотойгоор хүдэлжэ байна. Жэһшэнь, Олег Доголёвой бригада түсэбөөрөө 590 мянган тонно хара нүүрхэ малтажа абаха уялгатай аад, тэрэнэ мүнөө 605 мянган тоннодо хүргөө. Константин Матвеевэй экипаж 106 процентээр түсэбөө дүүргэе, Владимир Беляевскийн хүбүүд 962,6 мянган тонно малтажа абаад, хараалһан түсэбөөрөө 25,6 мянган тонноор үлүү нүүрхэ тушаагаад байна. Мүн лэ жолоошодой амжалта ехэ. Александр Брындинэй хүтэлбэрилжэ байһан бригада онсо магтаалтайгаар ажалажа байна, - гэжэ тус уурхайн ахмад инженер Николай Янович Калашников мэдүүлбэ.

- Манай шулуун нүүрхэн Монгол, Хитад, Япон оронуудта

Н. Г. Малеев

6,5 мянган хүн ажаһууна. Гэр байрануудын агдам томонууд гээцтэнь. Ганса Н.Г.Малеевэй өөрын бодхоһон коттедж бусадһаа илгаатай гэхээр, улаан хирпиисээр баригдаһан онсо ондоо түхэлэй гэр хараад гайхалдаа һэмди.

- Дахин ерэхэдэтай гэртээ заатагүй урихаб. Би өөрөө спортдо тон дуратай хүм. Тиймэһээ нэгэ дабхараа спортзал болгоо хүм даа. Бэе махабадаа хорихо элдэбын тренажёрнуудтайб, - гэжэ тэрэ байһан юумээ сэхынь хэлээдхинэ һэн. Гэбэшые Николай Геннадьевич гансаараңдаа иимэ ехэ коттедж баряад хууна бэшэ, зэргэлээ байһан бэшэнэй гэрнүүдыг харахада, гоёнууд даа.

Һая ажалда ороһон шахтёрнуудта хоёр хамтын байранууд бодхоогдожо дүүргэгдэхээ байна. Харин Н.Г.Малеевэй гол анхаралынь хургуулиин шэнэ бассейн барилгада зориулагданхай байна һэн.

- Юрэл, бидэ эндэхи, Сагаан-Нуурай үхибүүдтэ бүхы анхаралаа хандуулнабди. Маңда хамаагүй, шахтёрой үхибүүн гү, али ондоо хүнэй гү, булта адли. Тэдэмнай бэе элүүр энхэ, үбшэ хабшагүй өөдөө үндэжэл байг лэ. Экологийн талаар ехэ ажал ябуулагдадаг, юундэб гэхэдэ, хара алтан гэшэмнай бэсын элүүртэ хайтай зөөри бэшэ гэжэ мэдэе, тиймэһээ бидэ хургуулиин хурагшадаар жэмэстэ модонуудыг олоор хуудгуулнабди. Ерээдүйдэ Сагаан-Нуурнай сээг, модон соо халбаржа байха ёһотой, - гэжэ генеральна директорэй хэлэхэдэ, юундэ зүбшөөхөгүйбши даа.

Бага гартай, урагшаа ханаатай эзэн даргатай байха гэшэ жаргал ха юм. Арадай Хуралай депутат, Түгнын шулуун нүүрхэнэй уурхайн генеральна директор Николай

ТҮГНЫН НҮҮРХЭН ОШОТОЙ, ТҮМЭНЭЙ БАЙДАЛ ТУЛГАТАЙ

ябуулагдана. Илангаяа Япон гүрэнтэй бэхи харилсаа холбоотойбди. Хари гүрэнэйхид хадаал түлбэрийн талаар тон нарин нягта, саг соогоо валютаар үгэдэг.

Онсо тэмдэглэжэ хэлэхэдэ, Гусинозёрскийн ГРЭС, Улаан-Үдын 2 ТЭЦ-үүд манай гэмээр нэгэтэшые ажалаа байлгаагүй, байлгахашьегүй. Гэбэшые манай нүүрхэн хэндэ хэрэгтэй болохоб, тэдэнтэй саг зуура хэлсээ баталаадлэ, шанар хайтай энэ хара алтаа эльгээжэл байхабди, - гэжэ Н.Г.Малеев хөөрэхэдөө: - Хари гүрэнүүд руу жэлдээ 1 миллион тонно ябуулагдажа байха. Мүнөө сагай дэлгүүрэй харилсаан гэшэ энэл ха юм даа. Хэн ехэ мүнгэ харбайнаб, тэдэнтэйл дүтын нүхэд байха ёһотойбди, - гэжэ онсолоо.

Иимэ аргаар олзо оложо байһан Түгнын уурхайн нүүрхэшэд социальна талаар мүнөөдэр яһала хайн байна гэшэ. Сагаан-Нуур хууриңда

ОЛЗООР АРЬБАЖАНА БАЙДАЛНАЙ

Геннадьевич Малеев тухай дуулаагүй хүн гэж үсөөн байха хаш. Бээрээшье мантан томо, зүрхэ сэдхэлээрээ зохид хайн, ажал хэрэгтээ хамсыгаа шуужа ороhon хүн лэ. Тэрэ 2 үхибүүдтэй. Нэгэниинь хургуулин, нүгөөдэнь саадта ябана. Нонин гэхэдэ, Николай Геннадьевич Буряад Республикын урдаа хараха бэрхэ спортсменүүдые ходоодоо үргэжэ байгша хүн юм. Тиихэдэ тэрэ өөрөө хэлэхэдэ, хургуули дүүргээн хурагшадтаа хүн бүхэндэнь 4-4 мянган түхэриг гар гартань барюулдаг заншалтай. Жэшээн, энэ жэлдэ 78 хурагшад хургуулиа дүүргэжэ гараа, тэдэнэй 97 процент дээдэ болон дунда хуралсалай эмхи зургаануудта амжалтатай шалгалта барижа ороhon байнад.

Васильевна Турущева, Татьяна Владимировна Климова, Валентина Хандажаповна Борбоева, Лидия Фёдоровна Путинцева. Эдэмнай эхин классуудай багшанар гэшэ. Математик Елизавета Олзоевна Цыдыпова, компьютерта хургадаг багша Елена Михайловна Столопова болон бусаддүршэл ехэтэй багшанараа хайндэрөөр амаршалнаб, - гэжэ Г.М.Гармаева хэлэбэ.

- хургуулиимнай директор Галина Мункуевнамнай өөрөө аргагүй бэрхэ хүтэлбэрилэшэ.

«Манай хургуули дүүргэгшэдэй 97% эргэм хуралсалаа дээшэлүүлхэ аргатай»

хуралсалаймнай жэл эхилшэбэ

Сагаан-Нуур хууринай хургуули гэшэ аргагүй гоё, томо байшан маниие угтажа байба. Директор Галина Мункуевна Гармаеватай уулзажа хөөрэлдэбэбди:

- Манай Сагаан-Нуур залуу, хая бодоhon тосхон гэшэ. Мүнөө 1108 үхибүүн хургуулида ябана. хургуулимнай шахтёрнуудай тэдхэмжээр, үргэмжөөр яхала нэрэтэй солотой болоо аабза. Эндэ онсо тэмдэглэхэдэ, багшанараймнай коллектив аргагүй ехэ ажал ябуулжа байнал даа. Нэрэ нэрээрнь онсолбол, Людмила

Урдаа хараха хүмнай юм. Энэ директорэй хүсэл оролдолгоор үхибүүднай гоё хайхан шэнэ хургуулида эрдэм номдо хуража байнад. Бидэ Галина Мункуевнадаа арга шадалаараа туһаламжа хүргэжэл байгшабди, энэ хүниие хүндэлөөгүйдэ болохогүй, шадабари ехэтэй, нэрэ хүндэтэй директор гэшэ, - гэжэ Н.Г.Малеев хэлэжэ хууна хэн.

Галина Мункуевна Гармаева Сагаан-Нуур хууринаа баһал гоё хайхан сэсэрлиг болгохо тухай хөөрэнэ.

- хурагша бүхэн модо тариха уялга абадаг. хургуулингаа хажуугаар ондо ондоо түхэлэй 100 с э с э г ү д ы е хуулганхайбди, тиихэдэ үбэлэй теплицэ гэжэ бии, - гэжэ хөөрэхэдэнь, ошожо харабабди. Олон

ү г ө ө р хэлэлтэггүй, тэрээн соонь «онтохон» юм аабза. Иимэ гоё байшан соохи кабинетүүдэй шэмэглэл, түхээрлэгэ тухай тодорхойгоор хөөрэбэл, нилээд олон хууданан хэрэгтэй. Ганса 40 гаран компьютертай кабинет соо ороходо, ямар нонин гэшэб. Тус хургуулида үхибүүд гол

түлэб ород, англи хэлэнүүдые шудалдаг юм байна. Энэ хуралсалай жэлдэ буряад хэлэнэй хэшээнүүдые үнгэргэжэ эхилхэ тухайгаа директор мэдээсэбэ. Юрэнхыдөө, тус хургуулин багшанар Москва хотын лицейнүүдэй программаар хэшээнүүдээ үнгэргэдэг гэжэ мэдэбэбди.

«Земляничка» гэнэн хүүгэдэй саадта халта ороод гараа хэмди. Энэ саад хаяхана Россин конкурсно түрүү хуури эзэлхэн, тэндэ одоошье жаргалтай хүүгэд байрлана гэхээр, үхибүүдтэ юун хэрэгтэйб, хуу юумэн тэндэл даа.

Экскурсиин хүүлээр м а а н а д ы е шахтёрнуудай музей абаашажа харуулаа. Тус музей энэ жэлдэ Түгнын шулуун нүүрхэнэй уурхайн 10 жэлэй ойн баярай хайндэртэ гэжэ нээгдэнэн байна.

Ороходо зүүн талын углууда буряадуудай һэсы гэрэй досоохи байра байдал харуулагданхай, баруун тээн урданай бродуудай байһан гэрэй байдал... Харин бүхыдөө музей гэшэнь гоё юм ааб даа.

Түгнын уурхайн хүдэлмэришэд өөһэдэн хамнабарин ажахытай:

- Тэндэмнай 1023 мал, 200 гаран морид, 260 хаалин үнээн болон бусад гахай, тахяанууднаамнай эхилээд, бүхы зөөри бии. Огородой ногоон эдэ элбэгээр хуулгагшабди, нёдондо жэлдэ 60 тонно капуста, 25 тонно хартаабха гэхэ мэтын зүйлүүдые абаабди. Тиихэдэ зүгы олоор баринабди, айл бүхэнэй столдээрэ зүгын тоһон байха. Тоһо гаргадаг цех бии, харин шахтёрнуудай хайндэртэ өөһэдэнгөө үйлдбэрилхэн пивэ табихабди, - гэжэ профсоюзай түрүүлэгшэ Н.Н.Малашкин хөөрэбэ.

Түгэсхэлдөө, августын 29-һөө эхилжэ, 3 үдэрэй туршада үргэлжэлхэн Түгнын шулуун нүүрхэнэй уурхайн ажалша бүхэриг шахтёрнуудай хайндэрөөр бултыень амаршалаад, бүхы хайн хайханиие, бээни элүүрые хүсэе.

Буряад ороноймнай баран зоние
Бултыень дулаагаар хангадаг
Сагаан-Нуурай нүүрхэшэдтэ
Сагаан харгы үресе!

Галина ЗАНАЕВА.
Авторай фото.

Сагаан - Нуурай хургуули

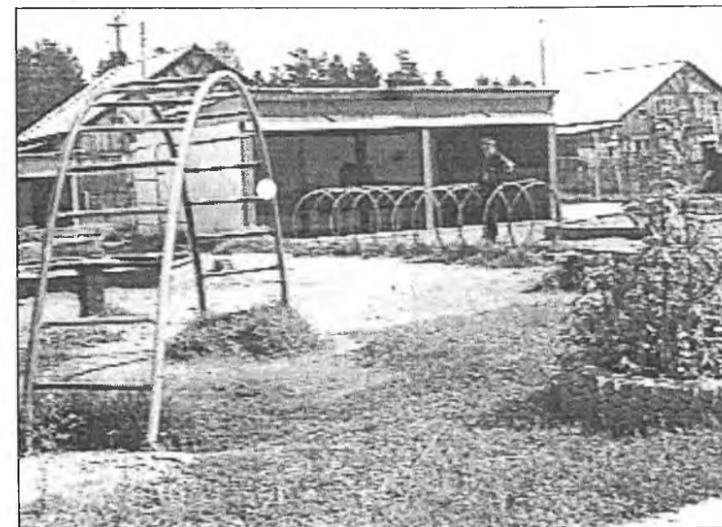
Компьютерай класс

Географиин хэшээлдэ

Тамархада гоёл даа...

Хүүгэдэй сэсэрлиг

БУДДИЙСКАЯ СТОЛИЦА РОССИИ

- Мне кажется, что я где-то уже видел изображение этого храма, - сказал Далай-лама XIV, указывая на Цокчин дуган, главное строение Гусиноозерского дацана. Когда он был построен?

Повисла неловкая пауза. В ближайшем кругу сопровождения Его Святейшества оказались тогда, в 1993 году, республиканские и районные руководители, бывшие парткомы, для которых история «объекта», охраняемого государством, долгие годы не имела никакого значения и знать они ничего не знали. И тут в растерянный круг молчавших был допущен местный краевед, который рассказал Далай-ламе вот что:

...Гусиноозерский дацан являлся центром буддизма в России и с 1809 по 1930 год был резиденцией официального главы духовенства Хамбо-ламы. Потому называют его иногда Хамбинским дацаном. За время существования дацана его деревянные сооружения неоднократно заменялись и перестраивались. Монастырский комплекс разрастался, пополнялся новыми строениями. Первый деревянный храм у Гусиноозера появился в 1760 году. Это первое стационарное здание бурятского культового зодчества. До этого были войлочные кумирни. И уже в 1772 году, когда монастырь посетил академик П.Паллас, по его описанию, комплекс состоял из главного двухэтажного храма и четырех малых.

Сегодня, по происшествии двухсот с лишним лет, что из себя представляет Гусиноозерский дацан и каким его увидел Далай-лама при последнем посещении?

За монастырской оградой сегодня можно увидеть три дугана, главным из которых является Цокчин. История возведения этого крупнейшего в Бурятии и самого оригинального в буддийском мире храма такова. В 1858 году вместо деревянного главного храма было решено возвести каменный. Очевидно, в этом отразилось стремление поднять значение дацана, который хотя и был резиденцией российских буддистов, но по размерам и

богатству архитектуры не выделялся среди других дацанов. Строительство завершилось в 1870 году, однако работы по отделке главного и реконструкции остальных семнадцати храмов продолжались долго. Главный храм возвышается в центре

мы знаем, он большой любитель кинематографа.

В 1957 году, когда начали реставрировать оставшиеся четыре храма, по-существу, все надо было начинать сначала. Как обычно, средств не хватило, работа застопорилась. Тем временем разобрали и увезли два

монастырского комплекса многоэтажным пирамидально-уступчатого силуэта. С южной стороны на всех ярусах - портики с открытыми галереями. Крыши всех портиков и двух верхних этажей приподняты и в восточном стиле изогнуты вверх.

Изображение именно этого храма имел в виду Далай-лама. Возможно, храм запомнился ему потому, что архитектурные и декоративные формы его весьма отличаются от типовых сооружений ламаистского зодчества.

Храм был действующим до 1938 года, пока дацан не закрыли, лам не разогнали. Служителей было более тысячи. Большинство подверглось репрессии. А сам Гусиноозерский дацан с того 1938 года стал лагерем заключенных, согнанных на строительство железной дороги Улан-Удэ - Наушки - Улан-Батор. До сих пор на тридцати мощных колоннах, поддерживающих перекрытие второго этажа храма, видны грубые зарубки топором. Это - пазы поперечных балок трехэтажных нар бамлаговцев. В других храмах монастыря размещались административно-хозяйственные службы ГУЛАГа, а один дуган использовался как конюшня. Все было разгромлено, расхищено, изгажено. Только незначительная часть ценного имущества была подобрана краеведческим музеем.

Последний раз Гусиноозерский дацан предстал во всем великолепии перед всем миром в кинофильме В. Пудовкина «Потомок Чингисхана». Именно здесь велись натурные съемки, именно этот уникальный архитектурный ансамбль стал фоном церемониального буддийского танца - мистерии Цам с масками. Может быть Далай-лама видел наш храм в этом кинофильме, ведь, как

храма - один в этнографический музей Улан-Удэ, другой - в историко-архитектурный музей Новосибирска.

Вновь действующим стал Гусиноозерский дацан в конце восьмидесятых при повальном увлечении буддизмом и строительстве дуганов чуть ли не в каждом селе. Я не знаю, сколько их сейчас построено и во сколько это обошлось. Но приведу такие цифры из документа: «Постройка главного храма Гусиноозерского дацана по смете обойдется в 4192 руб. 35 коп. серебром. Собраны 3000 рублей из добровольных пожертвований». Через полтора года лет не находится средств даже на реставрацию для главного буддийского храма в России.

К стыду бурят-буддистов, увлекшись идеей строительства огромной ступы, совершенно не характерной для традиционного вероисповедования, русские пришли на помощь Гусиноозерскому дацану. Благодаря материальной и моральной помощи дирекции Гусиноозерской ГРЭС и лично бывшего директора станции Евгения Карпенко был привезен из Новосибирска храм Аюши и восстановлен, был возведен на территории монастыря субарган, построены другие ритуальные и административно-хозяйственные здания.

Но былого, увы, не вернешь. Не будет типографии по ксилографическому размножению буддийской и светской литературы, не будет лучшей в Забайкалье, по свидетельству Н.Бестужева, школы иконописи, не будет философской школы высшей ступени, не будет многого, чем славилась буддийская столица России.

Николай НАМСАРАЕВ.
НА СНИМКЕ: Цокчин дуган - главный храм Гусиноозерского дацана.

«ЭГЭЭЛ ХАЙХАН БОДОЛНУУД ЛЭ...»

Үнгэрхэн жэлэй ноябрь нара соо Россия Президент Борис Ельцин болон Япон гүрэнэй премьер-министр Кэйдзо Обути гэгшэд залуушуулаараа андалгалгын түб байгуулха тухай хэлсээ баталхан юм. Тиип энэ түб байгша оной май нарада Японой Токио хотодо нээгдээ. Тус түбэй программын ёхоор манай Бурядай гүрэнэй университетэй зүүн зүгэй факультедэй 5-даху курсын оюутан Эрдэм Дашнев Япон гүрэн ошонон юм.

Энээн тухайнь Эрдэмтэй хөөрэлдэнэ байнабди.

Корр.: Түбэй программа ямар зорилго хараална гэшнэб?

- Россия болон Япон гүрэнэй залуушуул бэе бэетээс дүтөөр танилсажа, хэлэ, ёхо заншал, соёлоо хайн мэдэхэ болохо ёhotoй.

Корр.: Манай талаһаа хэды хүп тиншээ ошооб?

- Москва, Санкт-Петербург, Екатеринбург, Новосибирск, Владивосток, Урал, Нижний Новгород, Кубань, Пятигорск, Эрхүү, Шэтэ хотонуудай университетүүдтэй хамта дээрээ 50 оюутад ошообди. Харин би Бурядай гүрэнэй университетэй зүүн зүгэй факультедэй япон хэлэ шудалдаг оюутадай дунда үнгэргэгдэнэ олимпиада илажа, Бурядай залуушуулые түлөөлжэ заяатай байшооб.

Корр.: Аяншалга тухайгаа хөөржэ үгыт.

- Арбан үдэрэй туршада Токио, Киото, Итами, Нингата болон бусад хотонуудаар, Токиогой телевизикэ, NTT мультимедиа клуб, Диснейленд, театр, музейнүүдээр ябаһан байнабди. Мүн торго ямар аргаар будалаг бэ гэжэ харахала, ехэ һонин байгаа һэн. Тинхэдэ Японой университетэй доцент Мицудэси Нумано бидэндэ лекци уншадат байгаа. Япон гүрэнэй гэр бүлэнүүдэй ажабайдалтай танилсаа һэмди.

Корр.: Тэндэхи зон таанадые хэр угтажа абааб?

- Бидэ Владивостогоһоо, Москва болон Санкт-Петербургаа, Сахалинаа, Хабаровскһаа гээд 4 бүлэ боложо хубаараал ошоо һэмди. Аэропорт дээрэ бидэниие түбэй түлөөлэгшэд угтажа абаад, зочид буудал хүрэтэрнай хүргөө һэн. Японой премьер-министр Кэйдзо Обути, гадаадын хэрэгүүдэй министр М.Комура гэгшэд банкет эмхидхэжэ, бидэниие угтаа һэн.

Корр.: Ямар бодолнууд мүнөө сэлхэлдэтнай үлөөб?

- Эгээл хайхан бодолнууд... Тус программые зохёон байгуулгада хабаадагшадта хайн хайханиие хүргэхэ байна.

Светлана ЖИГЖИТОВА
хөөрэлдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Россияа Япон ошонон залуушуул.

Нечто грандиозное ожидает в сентябре Филиппины: на девятое число президент Джозеф Эстрада назначил свадьбу своей дочери Жаклин с Маноло Лопесом-младшим, одним из богатейших граждан этой страны. «Эхо планеты».

ХОРБОО ЮРТЭМСЭДЭ ДУУГАА СОНОСТУУЛАН...

1998 оной декабриин 17-до үглөөнэй 10 сагта Хитадай Чаньдунь можын Янтай хотын Шиань гэжэ харгы дээрэ мотоцикла һундалдаад ябаһан Дзянь, тэрэнэй хээлитэй һамган Ли ашаанай машинада дайруулжа, наһа бараа. Дзянь хэды мээр холо шэдүүлжэ, тэрэ дары амья табья, харин Ли нүхэрнэй машина доро няза даруулшоо...

Энэ хогоосон юртэмсэдэ залуу бүлын жаргалта амидаралаа машинын сахарнг доро орхин, нүгөө юртэмсэ руу дэгдэн ошоошье, нэгэ нимэ гайхамшаг үзэгдэл тэндэ дайралдаһан зоной зурхэ сэдхэл доһолгоо. Ай бурхан, машинын сахарнг доро шахагдажа, эхын умайһаа мултарһан амиды үхибүүн... Иимэ тодхор аюултай байдалда хорбоо юртэмсэдэ дуугаа соностуулан, амиды мэндэ үлэхэ хубитай байгаал!

Эжы абагүй үлэһэн энээхэн хайрата үхибүүнэй түлөө, тэрэнэй ами наһанай түлөө хэды олон зон үдэр һүнигүй оролдоо гэшнэб!

100 үдэр үнгэрхэн хойно харгыда болоһон аюул мүрдлэгдэжэ, сүүд болоходоо, жолоошонине 3 жэлэй болзороор шорон түрмэлэ хааха, харин үхибүүндэ дүрбэн зуун наһа мянган тухэригэй (манайхитай мүнгөөр тоолоходо) туһаламжа үзүүлжэ гэһэн шиндхэбэри абаһан байгаа.

Дашын Цэдэбэй хоорөө ЭРДЭНИЙН Дарима найруулба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 100 хоноод байһан Дзянь басаган.

все же на правах руководителя напоминаю - первая наша экспедиция ознакомительная, никакой самостоятельности, ничего не трогать, соблюдать все ритуалы, о чем нас наставляли шаманы перед поездкой, нанести на

карту объект зафиксировать на фото и кино- пленку.

Следующие наши экспедиции будут более основательными, с участием археологов, ботаников, биологов с тем, чтобы провести паспортизацию объекта, составить обоснование для создания в районе Обо Чингис-хана особоохраняемой природной территории - ООПТ.

По многим данным в его окрестностях немало видов растительного и животного мира, занесенных в Красную книгу. Отсюда берут начало множество рек и речушек, впадающих в Байкал через Селенгу с южных склонов Хамар-Дабана и напрямую в священное море с северных.

Что касается истории, то по некоторым источникам многие места этнической Бурятии, в частности, долина Селенги, отроги Хамар-Дабана некогда были объявлены Великой заповедной зоной Их-хориг, ибо здесь была родина Чингис-хана и его предков, здесь хоронили великих ханов Золотого рода, ближайших потомков Чингиса, возможно, и Хубилая, императора Китая, а некоторые места заповедной зоны стали местами поклонения духам предков. Таким является и Обо Чингис-хана.

Теперь несколько слов о понятии Их-хориг. По Джасаку (Закону самого Чингис-хана примерно с 1212 года, когда по преданиям, великий хан совершил поездку в Ариг Ус (Байкал) по долине Селенги, где он ранее сокрушил племя меркитов, похитивших его любимую жену Борте, эти земли были объявлены местом Их-хориг, Великий запрет. Помимо географического понятия «Их-хориг» означает и «хэлэни хориг» (хэлэн - язык, речь) то есть табу на информацию об этих местах, также «хэрэги хориг» (хэрэг - дело, деятельность) иначе говоря, запрет на определенный род деятельности. Так, по долине Селенги запрещалось земледелие, хотя до 1212 года тут выращивали хлеб (просо), что подтверждается археологическими находками, топонимами. Под запрет попало и строительство городов, укреплений (балгас), хотя таковые тут раньше имелись. В частности, город-укрепление меркитов Шаратэбсэг, его развалины исследовались историками Алексеем Тиваненко и Анатолием Жалсараевым, участником нашей экспедиции.

Но самое примечательное - в Их-хориг повелением великого хана была

запрещена облавная охота! Она ведь велась не только для добычи зверья на пропитание, но и для оттачивания военного мастерства, обучения воинов. Парадокс великого полководца - Чингис-хан, почитавший превыше всего воинское искусство, умение

караула, родился великий Темучин, впоследствии известный под именем Чингисхана. Таким образом, по преданию Забайкалье является родиной Чингисхана, также ареной его первых военных подвигов по покорению монгольских племен и родов.

Рассказывают, что Темучину пришлось вести упорную и продолжительную войну с родными хори-туматами для подчинения под свое владычество, т.к. они после смерти Есугея-багадур не ужились вместе и разбрелись в разные стороны...

На Дэлэюн-Болдок, Ихэ-Арал, как место рождения Темучина, указывается и в «Сокровенном сказании» («Тайная история монголов») 1240 г. написанном спустя 13 лет после кончины Чингис-хана. Но если известно тоonto великого хана, то мы мало знаем о месте его последнего земного пристанища, кроме одного - захоронен в родовых своих угодьях. И больше никаких подробностей - табу на информацию Хэлэни хориг! И вот в 1965 году неподалеку от Дэлэюн-Болдока, правда, на правобережье Онона, у меня произошла встреча, даже с легким налетом мистики. До этого и после я ни разу не встречал своего собеседника, чей рассказ весьма повлиял на дальнейшие мои поиски.

Встретился я с ним на рыбалке. Странно, что я, обычно не очень разговорчивый с незнакомыми людьми, разоткровенничался со стариком (впрочем, таковым он мне показался из-за тогдашней моей молодости). Рассказал о своем увлечении историей монголов, личностью Чингис-хана. Поделился мечтой выяснить место захоронения на Ононе.

При этих словах глаза старика сверкнули, и очень убежденно сказал, что я прав в своих предложениях. Он прямо на песке набросал что-то вроде схемы и рассказал, что тело великого хана его полководцы доставили на Онон, построив временную плотину, отвели русло реки. На обнаженное каменное дно опустили в саркофаге из горного хрусталя тело Чингис-хана, затем снова пустили воды Онона по старому руслу...

Много воды утекло в Ононе с той встречи и мои смутные догадки, подкрепленные или благословенные, как хотите, словами моего случайного собеседника, постепенно выстраивались в рабочую гипотезу, над обоснованием которой решил посвятить всю оставшуюся и отмеренную судьбой жизнь. Особенно активизировался я в своих изысканиях в конце восьмидесятых, начале девяностых годов, когда на территории современной Монголии развернула работы по поискам захоронения Чингис-хана совместная монголо-японская экспедиция. Несмотря на то, что при поисках была использована самая современная техника, они не увенчались успехом.

Да и не могло быть иначе, думалось мне. Как говорят китайцы: трудно найти черную кошку в темной комнате, особенно, если ее там нет. Думалось мне: надо искать захоронение и на территории этнической

ИХ-ХОРИГ - ЗАПОВЕДНАЯ ЗОНА ПРЕДКОВ

сражаться, вдруг объявляет места своих предков Бурто-чино и Гоа-марал зоной умиротворения, гармонии, согласия! Как сказали бы сегодня - территорией устойчивого развития, зоной экологического равновесия...

Именно тогда, в июле 1998 года, на вершине Хамар-Дабана поблизости от Обо Чингис-хана по новому представились некоторые стороны моего и моих единомышленников культурно-исторического проекта «Их-хориг - заповедная зона монголов XIII-XV веков», которым занимаюсь более трех десятков лет. Интерес к истории монголов и личности Чингис-хана появился у меня еще в студенчестве на историко-филологическом факультете Московского пединститута им. В.И.Ленина. В 1964-65 годах я учительствовал в селе Кункур Агинского автономного округа. Село это расположено в 5-6 километрах от Ихэ-Арала, где по преданиям родился Темучин, создатель Великой монгольской империи, которого сегодня называют претендентом на звание самой выдающейся личности уходящего тысячелетия.

Конечно, местные жители знали легенды и предания о месте рождения Чингис-хана. Впрочем, есть записанные учеными, опубликованные в научных изданиях. Вот одна из них, записанная исследователем Я.С.Смолевым со слов Эринчи Сайсанова, кости Хубдуг, проживающего (в 20-е годы) в Эрэни-ольском сомоне Адуи-Челонского хошуна Агинского аймака. Она опубликована в Бурятияведческом сборнике 1927 г. №3-4 стр.78 под названием «Бурятская легенда о Чингис-хане в связи с названием местностей Забайкалья и сопредельной Монголии». Написано следующее: «От Есугая, от олонутки Хишулан (сохраняю орфографию, транскрипцию оригинала. По современному - Оулэн) в 1160 году (Чингис-хан родился в 1162 году, прим. наше) на берегу Онона немного выше с Чиндант (Шиндан) у подножия горы Дэлэюн-Болдок, что находится в 3-х верстах от Кучуевского

ЭКОЛОГИЯ

Бурятии - на берегах российской части Онона, долины Селенги, предгорьях Хамар-Дабана поблизости от Ариг-Ус, Байкала. Это и послужило обоснованием уже упомянутого проекта. Суть его, помимо уже сказанного, заключается также в том, что мы, нынешние бурят-монголы, являемся потомками Бурто-чино и Гоа-марал и имеем отношение к Чингис-хану ничуть не меньше, чем все монголо-язычные народы. Смею утверждать, что именно здесь, в этнической Бурятии находится Их-хориг - Великая заповедная зона монголов XIII-XV веков. Тут на родовых землях своих предков завещал Чингис-хан похоронить его, а в дальнейшем - ближайших его потомков из Золотого рода. На поиски этих предполагаемых захоронений и нацелены усилия членов экспедиции проекта «Их-хориг. Великий запрет». Из разных источников - ксилографов на старомонгольской письменности, отписок русских землепроходцев своим воеводам и государю, изучения топонимов, гидронимов, устных легенд и преданий, знакомства с зарубежными изданиями, штудирования книг бурятских ученых, писателей краеведов, коих за последнее время увидело свет немало - накопилось обширное досье. Сведения эти стали ориентирами для наших поисков...

Байкальская Сибирь, Великая заповедная зона предков Их-хориг. Века прошумели над этой благодатной землей, принюхав ее насельникам пемалые потрясения, испытания, надежды на будущее. Много тайн хранит эта земля.

Об этом думалось мне прошлым летом на вершине Хамар-Дабана. Еще думалось, что не зря наши предки объявили эти земли заповедной зоной. Были за эти восемь прошумевших столетий великие войны, потрясения. Но в целом Их-хориг сумел избежать крупных политических катаклизмов. Даже в период распада монгольской империи во времена междоусобных войн. И в 17-м веке, когда бурят-монголы перешли в подданство Белого царя тоже не было кровопролитных войн. Разве что год 17-ый принес в Их-хориг гражданскую войну.

Но уроки истории не проходят даром. Не зря, думается, зона Их-хориг входит в список участков мирового наследия, становится моделью устойчивого развития. Хочется думать - и зоной экологической устойчивости. Для этого нужно помнить и воззрения наших предков на природу, когда человек ощущает себя ее частицей. Хочется верить - разумной ее частицей!

Чингис ГОМБОИН, руководитель проекта «Их-хориг», член-корреспондент Международной академии информатизации, засл. работник культуры РБ и РФ.

P.S. На днях экспедиция, под руководством Ч.Гомбоина, вернулась с Великой заповедной зоны предков. Получены интересные данные, о которых сообщим читателям в ближайших номерах.

дээр үргэх зорилготой Буряадай - оперо болон баледэй театрай дохолжо

орденто театрта «академическэ» гэнэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Театрай иимэ үндэр

Соёлой ажабайдал

ХОРИ ГАРАН ЖЭЛДЭ ДИРЕКТОРЭЭР...

Дамдин Шаратович Якунаев 1929 оной алтан намарай хагада Агын автономито тойрогой Дулдаргын районой Үзөөн нотагта түрэнэн юм.

Нютагайнгаа эхин хургуули дүүргээд, Табтаанайн долоон жэлэй хургуулида хурахаая ороо хэн. Гараха түрэхэнөө хүбэлгэн хриер, ухамай бэрхэ хүбүүн номдоо найнаар хурахадаа, илангаяа хүгжэм дуунда дуратай байгаа. Дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ эдир хүбүүн номоо үзэхэнөө гадна, түрэл колхоздоо арга шадалаараа туналдаг бэлэй. Тиигэбэшье оролдосотой нэтэрүүгээр хуража, эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлхэ гэнэн хүсэл эрмэлзэл тэрэнэй зүрхэ сэдхэл эзэлдэг байгаа.

хургуулияа амжалттайгаар түгээхөөд, Улаан-Удын хүгжэмэй училищид хурахаая ороо. Эндэ хуража байха үедөө тэрэ композицияр хонирхожо, өөрөө дуунай хүгжэм зохёгоодынь туршадаг хэн.

Арадай дуунуудай аялганаа хабагша татадаг нааб даа. 1951 ондо Дамдин Якунаев училищад дүүргэжэ, Казанин консерваторидо хуралсалаа үргэлжлүүлхээ оронон юм. Композицин классаар консерваторидо дүүргэмсээрнь, ушар ёно ойлгохо, томоотой даруу залуу мэргэжэлтэе Буряад ороной нийслэл хотын П.И.Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин директорээр томилоо хэн. Арбаад жэлдэ эндэ хүдэлхэдөө, энэ тусхай дунда хургуулин үндэнэ хууриие хүгжөөхэ, залуу мэргэжэлтэе, соёлшодые хургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубитаа оруулган байгаа. Гадна тэрэ ажалдаа абьяастай, үүсхэл эдэбхитэй, буряад арадай соёл болбосоролые хүгжөөхэ эрмэлзэлтэй багшанарай коллективие байгуулжа шаданан юм гэжэ соёлшод тэмдэглэдэг бэлэй.

Үндэнэн искусстваяа үндэр

захалхада, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшөөр хэниие табихамнай гэсэб гэнэн орёо хүшэр асуудалда республикнай хүтэлбэрилэгшэд харюу үгэхэ болоходоо, олон хүнэй кандидатуранууд дээрэ тогтононшые байха. Тиин 1965 ондо Д.Ш.Якунаевые энэ ехэ театрай директорээр томилходоо, тон зүб шийдхэбэри абаһыень республикнай олониитэ уданшьегүй ойлгоо хэн.

Дамдин Шаратович энэ тушаалда 20 гаран жэл соо хүдэлхэдөө, шадмар бэрхэ, оюун бэлэгтэй хүтэлбэрилэгшэ байханаа харуулба. Театрай зохёохы болон үйлэдбэрийн ажал ябуулгыё найнаар эмхидхэжэ шаддаг байгаа. Оперо болон баледэй искусствын залуу кадруудые хурган бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ талаар Д.Ш.Якунаев ехэ хүдэлмэри ябуулдаг хэн.

Оперо, баледэй үндэнэн жүжгүүдэй театрай репертуарта тон хомор байһыень Д.Ш.Якунаев хайн ойлгожо, энэ шухала асуудалые шийдхэхын тула республикынаа парти, правительствын хүтэлбэрлэгшэдтэ нэгэнтэ бэшэ хандаһаншые байха. Шэнэ оперо болон баледэй либреттэнүүдые зохёохо тухай конкурснуудые соносохо дурадхалнуудые Соёлой министрствэдэ оруулдаг байһан юм. Теэд энэ дутагдалынь мүнөөшье болотор зайсуулагдаагүй. Хоёрдохинь габэл, театрай байшангыё капиталнаар заһабарилха тухай асуудалда мүн лэ анхаралаа хандуулаашье наань, тэрэ баһал шийдхэгдээгүй байһаар.

Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрай коллектив 1979 оной апрель нарада Москва, Ленинград хотонуудаар гастрольдо амжалттай ябажа ерээ хэн. Эдэнэй үрэ дүнгүүдээр совет искусствые хүгжөөлгэдэ ехэ габыятай байһанайнь түлөө манай Ленинэй

сгэнэлтэдэ хүртэнэндэнь, тэрэнэй директор Д.Ш.Якунаев ехэ габыятай байгаа гээд онсолон тэмдэглэлтэй.

Оронойнгоо соёл ба искусствые хүгжөөхэ талаар алдар габыятай байһанайнь түлөө Дамдин Шаратовичта 1970 ондо «Буряадай АССР-эй искусствын габыата ажал ябуулагша» гэнэн нэрэ зэргэ олгогдоо хэн. Д.Ш.Якунаев ажалаа түгэс мэдэдэг, зоной тала харадаг, гансал зохёохы ажалтанай бэшэ, харин али бүхы хамһабарийн цехүүдэй, албануудай хүдэлмэрилэгшэдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ сэдхэлхээ хандажа, туһа хүргэдэг хүтэлбэрилэгшэ байһан дээрэнээ суг хүдэлдэг нүхэдтөө, республикынаа бүхы соёлшодой дунда хүндэтэй байһан юм.

1981 ондо тэрэндэ «РСФСР-эй искусствын габыата ажал ябуулагша» гэнэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Үнэн шударгы ажалынгаа түлөө Якунаев В.И.Ленинэй түрэнөөр 100 жэлэй ойн баярай медалаар, «Арадуудай Хани барисаанай» орденээр, Республикын Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар, Эб найрамдал хамгаалгын совет комитетэй хоёр грамотаар, ВДНХ-гай Алтан медалаар шагнагдаа хэн.

Д.Ш.Якунаев хэдэн хүгжэмтэ зохёолнуудай автор юм. Тэрэ өөрын харасатай, онсо маяг нугалбаритай композитор байһан гэсэ.

Зохёохы ажалынгаа түлэб дунда гэнтэ наһа бараһан Дамдин Шаратович Якунаев мүнөө мэндэ ябабал, 70 наһанайнгаа дабаан дээрэ гаража ябаха байгаа. Д.Ш.Якунаевай түрэнөөр 70 жэлэй ойн баярта зориулагдан дурасхаалай үдэшые Буряад Республикын Соёлой министрствэе байгша оной сентябрийн 20-доор үйгэргэхэ хараатай. Тоонто нютагайхидын, түрэл гаралнуудын, хураһан Табтаанайн хургуули, Улаан-Удын хүгжэмэй колледж, Буряадай оперо болон баледэй академическэ театр, республикынай соёлшод искусствын элитэ ехэ ажал ябуулагшын, хүтэлбэрилгшын ойн баярай хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадаха бээ гэжэ найданабди.

Бага-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ, 1954 ондо Табтаанайн дунда хургуулиие түрүүлэн дүүргэжэ, журналист, Буряад Республикын ба Россин Федерацийн соёлой габыата хүдэлмэрилэгшэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д.Ш.Якунаев.

(Бүлэнь альбомһоо абтаһан зураг).

«Гуа сэсэн хатан - 99» гэнэн конкурсно

ЭГЭЭЛ НАЙХАН ЭХЭ, ЭРХИМ БАГША

Галина Цырендоржиевна Цыреторова гэжэ багыше мэдэхгүй хүн Хоридо үсөөн байха. Энэмнай Хорини нэгдэххи хургуулини дээдэ шатын завуч, Буряад Республикын габыата багша. Энэ багышын ажалай намтар, туйлаһан дүнгүүдые бэшэхэ болоо наа, олохон хууданан хэрэгтэй болохол даа.

Галина Цырендоржиевна Цыреторова гэжэ багыше мэдэхгүй хүн Хоридо үсөөн байха. Энэмнай Хорини нэгдэххи хургуулини дээдэ шатын завуч, Буряад Республикын габыата багша. Энэ багышын ажалай намтар, туйлаһан дүнгүүдые бэшэхэ болоо наа, олохон хууданан хэрэгтэй болохол даа.

Хүбүүдэ бага балшартань хуурайлажа, нойргүй хонодог хүниинүүдээ, гэдһыень үлдэхөөнгүй ябуулха гэжэ оролдодог үдэрнүүдэ Галина наһан, дурсан байдаг. Үхибүүднэ зобожо, архи уужа, зоной шоолбори боложо ябаһай даа гэжэ эхэ хүн хэзээдэнь болохогүй, сэдхэхгүйл. Яагаал наа, сэхэ сэбүүн, ухаатай сэсэн ябаһай даа, найхан ажауужа байһай даа гэжэ оролдожол ябадаг ха юм. Хүбүүдэйнгээ түлөө юугэшые үгэхөөр бэлэн байдаг, юундэб гэхэдэ, энэ эхын хүбүүд далай ехэ найдал, дайдаар хэмжэшгүй омогорхол гээшэл даа.

Ехэ хүбүүн Алдарын нэрээшые алдартай. Ухаан бодолоо хурсадхан, мэргэжэлээ дээшлүүлжэ, 25 наһатайдаа түүхын эрдэмэй кандидат болонхой, БГУ-да ажалладаг. Намга абанхай, айл болон түбхнэнхэй. Баатар гэжэ хүбүүтэй. Аша хүбүүниинь бага наһатайшые наа, ехэ хүбэлгэн, хурса, шатар наадаха, ном уншаха дуратай. «Гуа уһа руу хаяхагүй» байха даа.

«Инаглан олоһон нүхэрөө эжи мэтэ хүндэлжэ, алтан мэтэ үргэжэ, «бурхан»

мэтэ тахижа, саанатай, наанатай, үгэ хүүрээ ойлголсожо ябаарай. Хүниие хүндэлһэн хүн өөрыгөө хүндэлдэг юм» гэжэ эгэрхы эхынгээ хэлэдгыё Алдар хүбүүн ойлгоо ааб даа.

Хоёрдохи хүбүүн Баяр связист мэргэжэлтэй. Баһал гэртэхингээ баярлуулдаг. Гэр дээрээ үлэжэ, хүгшэн эжи, абаяа үргэлсэжэ, малаа үндхэлсэжэ, эжынгээ баруун гарын болонхой. Хүбүүдэй эсэгэ хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, наһа баранхай.

Хоёр хүбүүдынь наһанайнгаа ябадал соо эхэ, эсэгынгээ заабаринаа гараагүйл даа. Хэлдэнэн үгыень дуулажа, хэрэглэжэ, гэртэхингээ найдалые харуулжа ябадаг. Тингээд эхэ хүн үхибүүднээ таба сагаанай хэлтэрхэйшые эридэг бэшэ ха юм даа. Асаржа үгэхэн бэлэгыень, харбайжа үгэхэн мунгыень абахадаа, шамарлажа, голхоржо зөөгөгүй байха. Улүү гархан юумэнһээ үгэлсөөд, үгэхыень абаад, банаагаа тэгшэлдэг, хархайжа налайдаг ха юм.

Мүнөө Галина Цырендоржиевна 50 наһантай алтан оёе тэмдэглэд байна.

Энээхэн наһандаа Галина Цырендоржиевна дайдын хэшыгыё абаһан, зоной дээжые, зоной найханшые үзэхэн, уйдхар зоболон гэшые, уйлажа хураһан хүнүүдые яһала хараһан байха.

Тинмэл ха юм даа, алтан дэлхэйн жама ёһо. Саг ябажал байха, наһан ошоожол байха.

Най үнгэргэгдэхэн 50 наһанайн алтан ойгоор Галина нүхэрөө үнэн зүрхэнһөө бидэ нүхэдын амаршалаабди. Саашадаа найн найханшые хүсэн, ажабайдалай хүшэрхэн «долгиндо» диндэнгүй, ажалдаа амжалттай, амгалан тайбан, элүүр энхэ, буянтай хэшэгтэй, удаан жаргалтай ажаууушыень үрэнбди.

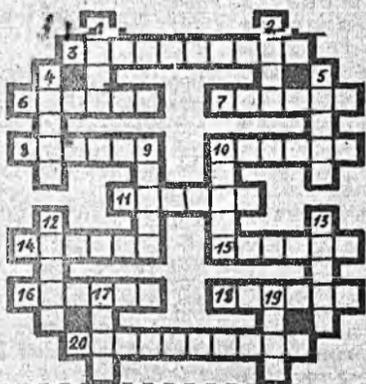
Ринчин-Ханда ДОРЖИЕВА, багша

Хори москон.

ТААБАРИ

- 1. Морин бэшэ аад, Торгон утаһан зангилаа наадан. (Хүүдэр).
2. Сая газарай саһан нимгэн, Саһатай газарай болдог үндэр (Хониной нархинсар).
3. Тохой тойроод тойроо наадан, уусатай, хадхууртай.
4. Торшог, туршаг абятай, Торго, сэмбэ эдеэтэй, Жэрыһэн жэгдэ мүртэй, Жэгтэй сүлхэ ажалшан. (Тахья).
5. Хадагүй тэгшэ, уһагүй хуурай газарта хоёр этэгээдэй дайн болоод тарахадан, үхэхэн хүн, улайха шуһан үгы байба. (Шатар наадаха).

КРОССВОРД

Б.ГОМБОВЕВ зохёобо.

ХУБСАНА ХУНАР, ЗҮҮДХЭЛ

Хажуу гэсшээ: 3 - хубсаһанай хахархай, соорхойдо табигдажа оёгдоһон бүд. 6 - эхэнэрнүүдэй хубсаһанай зүйл. 7 - залаа (син.). 8 - гэрэй гү, али ажалай хубсаһан. 10 - гоё найхан бүд. 11 - дэгэл шэнги дулаан хубсаһан. 14 - һийхэ (син.). 15 - ламын малгайдахи нэрмэгэр бүд. 16 - бишыхан басагадай үһэндөө торгодог лентэ. 18 - ... бүһэ. 20 - халбан (син.).

Дээрэнһээ доошоо: 1 - Үлдэхэдэ, өөхөн өрдэни, үдэхэдэ, эмшэн эрдэни, даарахада ... эрдэни (о. үгэ). 2 - эхэнэр хүнэй хубсаһанай хармаан. 4 - ... эрдэни. 5 - ... гутал. 9 - сагаан хүбэн утаһаар нэхэгдэхэн бүд. 10 - малгай шэнгээр хэгдэхэн эхэнэр хүнэй толгойн гоёолто. 12 - хубсаһанай захаархи оёдол. 13 - гуталай урдахи хашааһан. 17 - хүгжэмэй инструмент. 19 - ... мүнхэн хутага.

6 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
08.00 Новости
09.00 «Во имя любви»
10.15 «Смехопанорама»
11.00 «Взгляд»
12.00 Домашняя библиотека
12.30 Мультсериал «Фантом 2040»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.00 М/ф «Охотник Федор»
14.15 Фильм «Схали в трамвае»
15.30 М/ф «Вместе»
16.00 «Слон и муравей»
16.15 «Счастливые случаи»
16.30 «По шестнадцати и старше»
17.00 «ТАСС уполномочен заявить...»
18.15 «Ангел»
18.30 «Магазин на диване»
19.00 «Астерикс»
19.15 «Миледи»
19.30 «Лето нашей тайны»
20.00 «Слушается дело»
20.15 «Смехопанорама»
20.30 «Время»
20.45 «Однако»
21.00 «Евдокия»
21.15 «Поводок для абвера»
22.00 «Вести»
22.15 «Вести»
22.30 «Вести»
23.35 «Вести»

РОССИЯ

07.30 - 10.20 Доброе утро, Россия!
09.00, 10.00 Вести.
«Дежурная часть».
«Омелопатия и здоровье».
«Арена - спорт».
«Миледи».
«Лето нашей тайны».
«Смехопанорама» (Бразилия).
«Омелопатия и здоровье».
Зеркало.
Коммерческие программы.
Вести.
Русское лото.
«Антонелла».
«Дикий ангел».
«Магазин на диване».
«Астерикс». Мультсериал.
Вести.
Башня.

БУРЯТСКОЕ ТВ

19.00 В/фильм ЧГТРК «Неопалимая купина»
19.30 Калашниковские чтения
Шаралдай - литературная мекка Бурятии
20.00 Байгал
20.15 Буряад орон.
21.00 Республиканские новости
21.15 Рек-тайм
21.30 Поэт «Судьбинушка»
21.45 Рек-тайм
21.55 Музыкальный калейдоскоп

РОССИЯ

22.00 ВЕСТИ.
22.15 «Волкодав».
22.30 «Как жить дальше будем?».
01.00 Публицистическое ток-шоу.
01.15 «Дежурная часть».
01.30 ВЕСТИ.
02.00 ВЕСТИ.
02.20 «Магазин на диване».

ТИВИКОМ

9.00 «Шалунья»
10.00 Телемаркет

10.20 Телебиржа (пр-ма ТК «Тивиком» о вакансиях)
11.30 Сериал «Легенда о Вильгельме Телле»
13.30 М/с «Приключения Лелика и Болека»
14.00 М/ф «Белая арена»
14.10 Телемагазин
14.30 Сериал «Марисоль»
15.30 Сериал «Шалунья»
16.30 Сериал «Боисься ли ты темноты?»
17.00 Сериал «Сан-Тропе»
18.00 Из жизни женщины
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз.поздравления
19.30 Сериал «Никита-2»
20.30 Телебиржа (пр-ма о вакансиях)
20.45 «Сейчас» - новости ТК «Тивиком»
21.00 Прогноз погоды
21.05 Телемаркет
21.30 М/ф «Ты есть...»
21.35 «Сейчас»
21.45 Прогноз погоды
22.50 Глобальные новости
23.50 «Детектив Неш Бриджес»
00.55 Момент истины

АРИГ УС

16.00 День за днем
17.40 Т/с «Приключения Шерли Холмса»
18.05 «Победоносный голос верующего»
18.35 Торговый центр «Тумэр Морин» предлагает:
18.45 Музыкальный подарок
19.00 Шесть новостей недели
19.30 Формула успеха. Нон-стоп лист
19.50 Т/с «Просто Мария»
20.35 Метеопрогноз
20.40 Шоу Бенни Хилла
21.40 Формула успеха. Нон-стоп лист
22.00 Т/с «СН-спорт»
22.10 Метеопрогноз
22.15 Торговый центр «Тумэр Морин» предлагает:
22.25 Формула успеха. Нон-стоп лист
22.45 Обзоратель
23.35 Катастрофы недели
00.20 Дорожный патруль

ОТВ

09.00 Мультсериал «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей»
09.30 Мультфильмы
10.00 Рек-парад
10.10 Музыка на СТС
10.30 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
11.30 Т/с «Великолепная пятёрка»
12.30 Т/с «Мелроуз Плейс»
13.30 Т/с «Кегни и Лейси»
14.30 Рек-парад
14.40 Музыка на СТС
15.00 Комедия «Фантастическая девушка»
15.30 Т/с «Удачная покупка»
16.00 Мультсериал «Приключения Вуди и его друзей»
16.30 Мультсериал «Каспер»
17.00 Мультсериал «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей»
17.30 Клип-презент
18.00 Т/с «Команда А»
19.00 Т/с «Квантовый скачок»
20.00 «20.00»

20.30 Т/с «БЛОССОМ»
21.00 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
22.00 Т/с «Великолепная пятёрка»
23.00 Фильм «Шелковые сети»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.30 «Впрок»
08.40 «Криминал»
08.50 «Большие деньги»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Карданный вал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Криминал»
09.50 «Большие деньги»
10.00 Мир кино. «Она написала убийство» /США/
11.00 «Сегодня»
11.20 Комедия «Двенадцатая ночь»
12.50 М/ф «Домашний цирк»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает: «Возвращение Будудая»
15.00 «Сегодня»
15.30 Фильм «У попа была собака...»
17.00 «Сегодня»
17.30 Сериал «Захватчики» /США/
18.25 Документальный сериал. «Мафия». «Новые мафии»
19.00 «Сегодня»
19.30 Сериал. «Любовь и тайны Сансет Бич» /США/
20.20 «Впрок»
20.40 «Криминал»
21.00 «Сегодня»
21.30 Острозюжетный сериал «Д.Д.Д. досье детектива Дубровского», 1 серия
22.40 Сериале «Граф Монте-Кристо», 1 серия
00.00 «Сегодня»
00.35 Герои дня
00.55 «Скорая помощь», 1 с.
01.45 «Антропология».

РАДИО

6.12 «Земля родная»
6.37 Информация, объявления
6.45-7.00 Актуальное интервью с пред. конституционного суда К.К.Будаевым
7.12 Объявления
7.17 «Анфас». «Гепатит Б» - передача с участием ведущих специалистов Минздрава республики, врач-инфекционисты
7.40-8.00 Радиостудия «Бирачан» «Голоса века» - встреча с Е.Родиной - старейшиной рода Чолгойр
12.00-12.10 Новости «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бур.яз.)
19.27 Передача из фондов радио
19.37 Объявления
19.40 Республиканские известия (на русс.яз.)

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»

Бельевой трикотаж детск., взросл., г.Москва (низкие цены), колготки п/ш 3 видов, легинсы, Москва, Смоленск 48 руб., колготки эластик, светлые, черные (все разм.) 36 руб., от 11 руб., подследники, носки эластик 1 р. 90 к., 4 р. 50 к., колготки х/б детские (все размеры), Москва от 15 руб., кроссовки детские, взросл., г.Москва 201 руб., носки х/б, п/ш детские, мужские, Санкт-Петербург от 4 р.90 коп., сапоги суконные, Омск 138 руб., сапоги кирзовые, г.Москва 176 руб., обувь комнатная мужская, женская (низкие цены), сандали детские, с 17 по 38 размеры от 350 руб., туфли мужские кожаные, г.Новосибирск (низкие цены), туфли кож., школьные на мальчиков и девочек от 160 руб., обувь кожаная, зимняя детск., взросл.

Ул. Сахьяновой, 6а, ост. «ПОШ», Геологический институт, вход с обратной стороны, тел.: 33-43-86, ул. Гагарина, 37, тел.: 26-30-87. Без выходных.

РЕАЛИЗУЕТСЯ:

Автомобили ЗИЛы, КАМАЗ, ГАЗ-53, КРАЗ, «Нива» 1994 г.в.

Экскаватор ЭО 51-22

А ТАКЖЕ:

тестомесы, КВАРТИРА, 3-эт. адм. здание по ул. Хахалова, жарочные шкафы, холодильные шкафы, взбивальная машина, телевизоры.

Кирпич (дешево)

Т Е Л . 21 - 69 - 17

АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Хахалова, 2

БРУКК

Бурятский республиканский учебно-курсовой комбинат производит набор на курсы подготовки водителей категории «В», «ВС», экстерном «В» и «С», переподготовку на категории «Д», «Е». Недавно БРУКК приобрел новые ВАЗ-2106, ГАЗ-31029, Honda Civic.

Запись и начало занятий дневных, вечерних групп в каждый понедельник в 18.00.

Лиц.: № УВ 03.000016 от 03.11.98 г.

г. Улан-Удэ, ул. Шмидта, 21, тел. 21-18-38.

ПО ВОПРОСАМ РАЗМЕЩЕНИЯ РЕКЛАМЫ ОБРАЩАТЬСЯ ПО ТЕЛЕФОНУ 21-62-62

7 вторник

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
08.00 Новости
09.00 «Во имя любви»
10.15 «Смехопанорама»
11.00 «Взгляд»
12.00 Домашняя библиотека
12.30 Мультсериал «Фантом 2040»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.00 М/ф «Охотник Федор»
14.15 Фильм «Схали в трамвае»
15.30 М/ф «Вместе»
16.00 «Слон и муравей»
16.15 «Счастливые случаи»
16.30 «По шестнадцати и старше»
17.00 «ТАСС уполномочен заявить...»
18.15 «Ангел»
18.30 «Магазин на диване»
19.00 «Астерикс»
19.15 «Миледи»
19.30 «Лето нашей тайны»
20.00 «Слушается дело»
20.15 «Смехопанорама»
20.30 «Время»
20.45 «Однако»
21.00 «Евдокия»
21.15 «Поводок для абвера»
22.00 «Вести»
22.15 «Вести»
22.30 «Вести»
23.35 «Вести»

РОССИЯ

07.30 - 10.20 Доброе утро, Россия!
09.00, 10.00 Вести.
«Дежурная часть».
«Омелопатия и здоровье».
«Арена - спорт».
«Миледи».
«Лето нашей тайны».
«Смехопанорама» (Бразилия).
«Омелопатия и здоровье».
Зеркало.
Коммерческие программы.
Вести.
Русское лото.
«Антонелла».
«Дикий ангел».
«Магазин на диване».
«Астерикс». М/ф . 2-я серия.
Вести.
Башня.

БУРЯТСКОЕ ТВ

19.00 В/фильм ЧГТРК «Земля дикого снега»
19.30 «Я хочу стать актером». Студенты Санкт-Петербургской театральной академии
20.00 Байгал
20.15 Сокровенном...
20.25 Мы и налоги
20.40 Будни энергетиков Бурятии
20.50 Рек-тайм
21.00 Республиканские новости
21.30 «Профи». Геннадий Цуканов - Генеральный директор ОАО «Судостроительный завод»
21.55 Музыкальный калейдоскоп

РОССИЯ

22.00 Вести.
22.15 Фильм катастрофа «Марабунта» (США).
00.35 «Как жить дальше будем?».

Публицистическое ток-шоу.
00.55 «Дежурная часть».
01.10 «Из коллекции Студии «К-2»: Юлий Ким в программе «Фрак народа». Часть 1.
02.00 Вести.
02.20 «Магазин на диване».

ТИВИКОМ

9.00 Прогноз погоды
9.05 Сериал «Сан-Тропе»
10.00 Телемаркет
10.20 Телебиржа (пр-ма о вакансиях)
10.25 Прогноз погоды
10.30 Сериал «Никита-2»
11.30 Фильм «Ты есть...»
13.30 «Приключения Болека и Лелика»
14.00 М/ф «Чудасея»
14.10 Телемагазин
14.30 «Марисоль»
15.30 «Шалунья»
16.30 «Боисься ли ты темноты?»
17.00 «Сан-Тропе»
18.00 Из жизни женщины
18.30 Прогноз погоды
18.35 Телемаркет
18.50 Муз.поздравления
19.30 Сериал «Никита-2»
20.30 Телебиржа (пр-ма о вакансиях)
20.45 «Сейчас»
21.00 Прогноз погоды
21.05 Телемаркет
21.30 Фильм «Обитель драконов»
23.25 «Сейчас»
23.35 Прогноз погоды и Глобальные новости
23.45 «Детектив Неш Бриджес»
00.45 Момент истины

АРИГ УС

16.00 День за днем
17.40 Т/с «Приключения Шерли Холмса»
18.05 «Христианская программа: Победоносный голос верующего»
18.35 Торговый центр «Тумэр Морин» предлагает:
18.45 Музыкальный подарок
19.00 Скандаль недели
19.30 Формула успеха. Нон-стоп лист
19.50 Т/с «Просто Мария»
20.35 Метеопрогноз
20.40 Т/с «Возвращение Сандокана»
21.55 Метеопрогноз
22.00 Те кто Недели предлагает:
22.15 Торговый центр «Тумэр Морин» предлагает:
22.25 Формула успеха. Нон-стоп лист
22.45 Наше кино: «Авантюра»
00.20 Дорожный патруль

ОТВ

09.00 Мультсериал «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей»
09.30 Мультфильмы
10.10 Музыка на СТС
10.30 «Бeverли Хиллз 90210»
11.30 Т/с «Великолепная пятёрка»
12.30 Т/с «Мелроуз Плейс»
13.30 Т/с «Кегни и Лейси»
14.30 Рек-парад
14.40 Музыка на СТС
15.00 Комедия «Фантастическая девушка»

15.30 Т/с «Удачная покупка»
16.00 Мультсериал «Приключения Вуди и его друзей»
16.30 Мультсериал «Каспер»
17.00 Мультсериал «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей»
17.30 Мультсериал «Космические спасатели лейтенанта Марша»
18.00 Т/с «Команда А»
18.00 Т/с «Квантовый скачок»
20.00 Т/с «БЛОССОМ»
20.30 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
21.00 Т/с «Великолепная пятёрка»
23.00 Фильм «Шелковые сети»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.30 «Впрок»
08.40 «Криминал»
08.50 «Большие деньги»
09.00 «Сегодня»
09.15 Мультфильм
09.25 «Карданный вал»
09.30 «Впрок»
09.40 «Криминал»
09.55 Час сериала «Д.Д.Д. досье детектива Дубровского», 1 с.
11.00 «Сегодня»
11.20 Сериал. «Любовь и тайны Сансет Бич»
12.00 «Скорая помощь», 1 серия
13.00 «Сегодня»
13.25 «Старый телевизор» вспоминает: «Возвращение Будудая»
15.00 «Сегодня»
15.00 М/ф «Два капитана»
17.30 Сериал «Захватчики»
18.25 Криминал. «Чистосердечное признание»
19.00 «Сегодня»
19.30 Сериал. «Любовь и тайны Сансет Бич»
20.20 «Впрок»
20.40 «Криминал»
21.00 «Сегодня»
21.30 Сериал «Д.Д.Д. досье детектива Дубровского»
22.40 Сериал «Граф Монте-Кристо»
00.00 «Сегодня»
00.35 Герои дня
00.55 «Скорая помощь»
01.45 «Футбольный клуб»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.27 Передача «Номын хурдэ» - «Колесо учения»
7.32 «Народный Хурал: дела, заботы, проблемы»
7.50-8.10 «Встреча с интересным человеком». Беседа с доктором филологических наук, заведующим лабораторией национальных школ БГУ С.Ш.Чагдаровым о развитии бур. языка
12.00 Новости «Короткой строкой»
12.10-13.00 Музыкальная волна радио Бурятии
19.12 Республиканские известия (на бур.яз.)
19.27 «Радиобиблиотека»
19.37 Объявления
19.40 Республиканские известия (на русс.яз.)

УВАЖАЕМЫЕ ГРАЖДАНЕ!

Мы обращаемся к предпринимателям и тем, кто хочет попытать счастья в бизнесе. С 1 октября 1999 года в вашем городе московское объединение «Биодар» начинает реализацию программы обеспечения горожан лечебно-оздоровительным кремом «Ксения» против отложенной солей.

Этот продукт разработан Российским предприятием «Рефарм» и зарекомендовал себя, как многим известно, незаменимым средством для снятия боли в суставах, костях и мышцах человека (по нашим данным людей с такими проблемами более 60%).

Необходимость такого шага подсказана нашими многочисленными просьбами выслать по почте крем по тысячам адресатов в вашем городе. Если отправлять его по почте, то из-за сроков доставки и стоимости почтовых услуг крем становится доступным не для всех, а для избранных. Поэтому, обеспечить спрос на месте сможет только местный житель, которого мы и приглашаем стать представителем объединения «Биодар» в вашем регионе.

С 1 октября мы начнем адресную рекламную кампанию и популяризацию крема в средствах массовой информации города, то есть вложение средств в становление и развитие дела нашего представителя. К этому моменту определится его кандидатура. В рекламе будут указываться адреса и телефоны магазинов, где местные жители смогут приобрести крем «Ксения» наряду с другими средствами профилактики и лечения.

Помимо массовой рекламной поддержки мы обеспечим доставку товара ж/д транспортом и поможем в подборе и обучении персонала.

На сегодняшний день розничная стоимость упаковки крема колеблется от 45 до 65 рублей.

- К сведению предпринимателей:
1. В ходе предварительного собеседования в Москве Вы как предприниматель должны доказать свои серьезные намерения и платежеспособность.
2. У нас в офисе Вы можете ознакомиться с текущими делами нашего объединения, а также коллег-предпринимателей в других регионах России.
3. Наше объединение и Вы как предприниматель заключаем договор только на взаимовыгодных условиях.
4. Перед началом самостоятельной работы желательно пройти как минимум 2-дневный курс обучения в нашей фирме в Москве.
5. Наше объединение предоставляет для работы защищенный торговый знак «Биодар»
6. В любой момент после начала работы по желанию Вы имеете возможность остановить свой бизнес, вернуть товар и получить за него деньги.
7. Заказанный товар оплачивается в момент поставки.
8. Получить предварительную информацию Вы можете по почте.

НАШ АДРЕС: 107207, МОСКВА, УЛ. УРАЛЬСКАЯ, Д.6, КОРП. 1.

«Фирма ОДДИ» (адрес для визита тот же, станция метро «Щелковская» или по тел. 460-3278, 460-1159; т/факс 460-8227.

Адрес для переписки: 107207, Москва, а/я 669

Товар сертифицирован

С УВАЖЕНИЕМ, КОЛЛЕКТИВ «ФИРМЫ ОДДИ»

СКУП «БАЙКАЛКУРОРТ» ПРЕДЛАГАЕТ ТУР ВЫХОДНОГО ДНЯ НА КУРОРТ

ГОРЯЧИНСК

ЛИЦЕНЗИЯ № 704; 707; 708 от 30.06.98

Заезд в каждую пятницу. Желающим предоставляется транспорт.

СТОИМОСТЬ ДВУХ ДНЕЙ - 240 РУБ.

Размещение в 2-х местных номерах, трехразовое питание.

Дополнительно без оплаты: 2 массажа, 2 водные процедуры и тренажерный зал.

Платные услуги - бар, сауна, клуб, фитобар, косметический кабинет.

ОБРАЩАТЬСЯ: 670001, Республика Бурятия, г. Улан-Удэ, ул. Коммунистическая, 49. ТЕЛ.: 8(3012) 21-61-69, 21-57-98, 21-62-79 факс.

ИНСТИТУТ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ИННОВАЦИЙ

(г. Москва)

(Некоммерческое высшее учебное заведение, лицензия № 16-002 от 09.09.1996 г.)

Представительство института объявляет набор студентов на заочное обучение по следующим специальностям:

- государственное и муниципальное управление (менеджер);
- юриспруденция;
- экономика: а) финансы и кредит; б) бухгалтер, аудит;
- психология;
- дефектология;
- художественная графика (дизайн).

Профессорско-преподавательский состав г. Москвы.

ИНСТИТУТ ВЫДАЕТ ДИПЛОМ ГОСУДАРСТВЕННОГО ОБРАЗЦА

срок обучения на базе общего образования - 5 лет, средне-специального, высшего и высшего - 2,5 года.

Зачисление по результатам тестирования.

ОБУЧЕНИЕ НА ПЛАТНОЙ ОСНОВЕ

НАШ АДРЕС: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Советская, 30, каб.18.

Тел.: 21-36-44, 21-58-08.

8 среда

Table with TV schedule for Wednesday, including channels like ОРТ, Телеканал «Доброе утро», and programs like «Во имя любви».

РОССИЯ

Table with TV schedule for Russia, including programs like «Доброе утро, Россия!», «Дежурная часть», «Арена - спорт».

БУРЯТСКОЕ ТВ

Table with TV schedule for Buryat TV, including programs like «Оздоровительный лагерь «Бэлиг»», «Эрбээз».

РОССИЯ

Table with TV schedule for Russia, including programs like «Вести», «Трагикомедия «Кара небесная»».

02.00 Вести. «Магазин на диване».

ТИВИКОМ

Table with TV schedule for Tivikom, including programs like «Прогноз погоды», «Сан-Тропе», «Телемакет».

АРИГ УС

Table with TV schedule for Arig Us, including programs like «День за днем», «Приключения Шерли Холмс».

ОТВ

Table with TV schedule for OTB, including programs like «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей».

Table with TV schedule for other channels, including programs like «Приключения Вуди и его друзей», «Каспер».

НТВ

Table with TV schedule for NTV, including programs like «Сегодня», «Впрок», «Криминал».

РАДИО

Table with radio schedule, including programs like «Утро Бурятии», «Короткой строкой».

ПО ВОПРОСАМ РАЗМЕЩЕНИЯ РЕКЛАМЫ ОБРАЩАТЬСЯ ПО ТЕЛЕФОНУ 21-62-62

Порой трудно найти вариант, при котором Ваша реклама даст максимальный эффект...

МЫ ЦЕНИМ КАЖДОГО КЛИЕНТА!.. г. Улан-Удэ, ул. В. Терешковой, 3. Телефон: 33-66-46.

ЛАКИ КРАСКИ ЛИНОЛЕУМ а также олифа, растворители, кисти и др. Оптом - ул. Пугачева, 55. Розница - магазин «Лаки-Краски» Рынок «Крестьянский». Тел: 25-01-86, 41-17-00.

Рекламодатели!

Остановите свой выбор на предложении Бурятской Гостелерадиокомпании! Для вас - огромный спектр рекламных услуг; качественное производство рекламной продукции и размещение на телевидении и радио республики; объявления «бегущей строкой» и размещение рекламных роликов на канале РТР и 5 канале НТВ, а также реклама в республиканских газетах.

ВЫ ЗНАЕТЕ, ГДЕ ВАМ ПРЕДЛОЖАТ ЛУЧШЕ? ЗВОНИТЕ!

Контактные телефоны: 21-41-84, 33-33-13

ПРОДАЮ

УАЗ-469 1980 г. в. или меняю по предложению. Обращаться: ул. Мостовая, 20.

9 четверг

Table with TV schedule for Thursday, including channels like ОРТ, Телеканал «Доброе утро», and programs like «Во имя любви», «Каламбур».

РОССИЯ

Table with TV schedule for Russia, including programs like «Доброе утро, Россия!», «Дежурная часть», «Ле Монти».

БУРЯТСКОЕ ТВ

Table with TV schedule for Buryat TV, including programs like «Мультифильм», «Всероссийский детский центр «Оленок»».

22.00 Вести. «Близнецы-драконы».

ТИВИКОМ

Table with TV schedule for Tivikom, including programs like «Прогноз погоды», «Сан-Тропе», «Телемакет».

АРИГ УС

Table with TV schedule for Arig Us, including programs like «День за днем», «Приключения Шерли Холмс».

ОТВ

Table with TV schedule for OTB, including programs like «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей».

Table with TV schedule for other channels, including programs like «Т/с «Кегни и Лейси»», «Рек-парад».

НТВ

Table with TV schedule for NTV, including programs like «Сегодня», «Впрок», «Криминал».

РАДИО

Table with radio schedule, including programs like «Утро Бурятии», «Короткой строкой».

10 пятница

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Во имя любви»
11.15 Маски-шоу
11.45 Человек и закон
12.25 Смак
12.40 Мультсериал «Фантом 2040»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.15 «Три дня в Москве». 2-я серия
15.30 Программа «Вместе»
16.00 Новости
16.15 М/ф «Про полосатого слоненка»
16.25 Фильм-сказка «Как завоевать принцессу»
17.40 «ТАСС уполномочен заявить...» Сериал. 5-я серия
19.00 Новости (с сурдопереводом)
19.15 Джентльмен-шоу
19.45 Татьяна Васильева в программе «Женские истории»
20.15 Документальный детектив. «Проходимцы с улицы Грез». Дело 1998 года
20.45 Поле чудес
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.40 Однако
22.50 Великие сыщики. Лейтенант Коломбо в детективе «Кандидат на убийство»
00.40 Новости

РОССИЯ

07.30 - 10.20 Доброе утро, Россия!
9.00, 10.00 Вести.
10.15 «Дежурная часть».
10.20 «Гомеопатия и здоровье».
10.30 «Диалоги о рыбалке».
10.30 «Миледи».
11.50 «Лето нашей тайны».
12.50 «Гомеопатия и здоровье».
13.52 Коммерческие программы.
14.00 Вести.
14.20 «Два рояля».
15.10 «Антонелла».
16.05 «Дикий ангел».
17.00 «Магазин на диване».
17.30 «Астерикс». М/ф. 5-я серия.
18.00 Вести.
18.20 Башня.

БУРЯТСКОЕ ТВ

19.00 - 22.00 Информационно-музыкальная программа «В пятницу вечером» в программе: Байтал
20.15 Прямой эфир с Президентом - председателем Правительства РБ Л.В. Потаповым
21.00 Республиканские новости
21.20 Рек-тайм
21.30 Криминальная хроника
21.45 Рек-тайм
21.55 Реклама

РОССИЯ

22.00 Вести.
22.45 Телеверсия спектакля

театра «Сатирикон» «Такие свободные бабочки» в постановке Константина Райкина.
01.55 «Жара в Лос-Анджелесе».
02.00 Вести.
02.20 «Дежурная часть».
02.35 «Магазин на диване».

ТИВИКОМ

9.00 Прогноз погоды
9.05 «Сан-Тропе»
9.20 Телемаркет
10.20 ТК «Тивиком» представляет программу о вакансиях «Телебиржа»
10.25 Прогноз погоды
10.30 Сериал «Никита-2»
10.30 Х/ф «Ник и Джейн»
10.35 М/ф
11.30 «Приключения Болека и Лелика»
12.00 М/ф
12.10 Телемагазин
12.20 Сериал «Марисоль»
12.30 «Шалунья»
12.30 «Боисьши ли ты темноты?»
12.30 «Сан-Тропе»
12.30 Из жизни женщины
12.30 Прогноз погоды
12.35 Телемаркет
12.35 Муз.поздравления
12.30 Сериал «Никита-2»
12.30 Телебиржа (др.-ма о вакансиях)
20.45 Новости ТК «Тивиком» - «Сейчас»
21.00 Прогноз погоды
21.05 Телемаркет
21.30 Сериал «Полиция Гамбурга»
22.30 «Сейчас»
22.40 Прогноз погоды. Глобальные новости
22.50 Х/ф «Горящие сердца»
00.40 Первые лица (Олег Газманов)

АРИГ УС

16.00 День за днем
17.40 Т/с «Приключения Шерли Холмс»
18.05 «Победоносный голос верующего»
18.35 Торговый центр «Тумэр Морин» предлагает:
18.45 Музыкальный подарок «Территория» - ТВ-6
19.25 Формула успеха. Нон-стоп лист
19.45 Т/с «Просто Мария»
20.30 Метеопрогноз
20.35 Т/с «Возвращение Сандокана»
21.30 Формула успеха. Нон-стоп лист
21.30 Метеопрогноз
21.55 В мире людей
22.15 Торговый центр «Тумэр Морин» предлагает:
22.25 Формула успеха. Нон-стоп лист
22.45 ОСП-студия
23.40 Т/с «Бавилон-5»
00.30 Дорожный патруль
00.40 Радиохит

ОТБ

09.00 Мультсериал «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей»
09.30 Мультфильмы
10.00 Рек-парад
10.10 Музыка на СТС
10.30 Х/ф «Их знали только в лицо»
12.30 Сериал «Бухта Доусона»
13.30 Т/с «Кэгни и Лейси»
14.30 Рек-парад
14.40 Музыка на СТС
15.00 комедия «Фантастическая девушка»
15.30 Т/с «Удачная покупка»

16.00 Мультсериал «Приключения Вуди и его друзей»
16.30 Мультсериал «Каспер»
17.00 Мультсериал «Приключения Роки, Бульвинкля и их друзей»
17.30 Клип-презент
18.00 Т/с «Команда "А"»
19.00 Т/с «Квантовый скачок»
20.00 «20.00»
20.30 Т/с «БЛОССОМ»
21.00 Сериал «Бухта Доусона»
22.00 Кино-кафе на СТС: «У ковбоев принято так!»
00.30 Х/ф «Их знали только в лицо».

НТВ

08.00. «Сегодня»
08.30. «Впрок»
08.40. «Криминал»
08.50. «Большие деньги»
09.00. «Сегодня»
09.15. Мультфильм
09.25. «Карданный вал»
09.30. «Впрок»
09.40. «Криминал»
09.55. Час сериала. «Д.Д.Д. досье детектива Дубровского»
11.00. «Сегодня»
11.20. Сериал. «любовь и тайны Сансет Бич»
12.05. «Скорая помощь»
13.00. «Сегодня»
13.25. «Старый телевизор» вспоминает: «Возвращение Будудая»
15.00. «Сегодня»
15.25. Сериал по пятницам. «Мария Вандамм»
16.25. «Своя игра»
17.00. «Сегодня»
17.25. Сериал «Захватчики»
18.25. Телеигра «Пойми меня»
19.00. «Сегодня»
19.30. Сериал. «любовь и тайны Сансет Бич»
20.20. «Впрок»
20.40. «Криминал»
21.00. «Сегодня»
21.30. Боевик «... По прозвищу «Зверь»»
23.20. Премьера НТВ. «Криминальная Россия». «Неуловимый взломщик» 1 с.
00.00. «Сегодня»
00.40. Герои дня
01.00. Фильм «Любовники»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости «Короткой строкой», объявления
7.27 Программа «Встречи»
7.50-8.10 «Юность республики» /на бур.яз./
12.00-12.10 Новости «Короткой строкой»
19.12-20.00 Информ. программа - «Вчера. Сегодня. Завтра»

Пансионат "Верхняя Березовка"
Эффективное лечение и отдых.
Врачи высшей и I категорий.
Удобные, благоустроенные палаты.
Лечебное 4-х разовое питание.
Современное медицинское оборудование.
Лечение органов дыхания вне обострения, бронхиальной астмы, неосложненных сердечно-сосудистых, урологических, акушерско-гинекологических заболеваний, больных в астено-невротическом состоянии, стоматологические услуги, зубопротезирование.
Услуги кабинета массажа, лечебной физкультуры, атлетической гимнастики, мануальной терапии, консультация тибетолога.
МЫ ЖДЕМ ВАС!
Обращаться 34-43-44
по телефону: 34-45-75

РУССКО-БРИТАНСКАЯ
ВЫСШАЯ ШКОЛА УПРАВЛЕНИЯ
(г. Москва, Гос. лицензия № Б - 986327)
Некоммерческое учебное заведение высшего профессионального и дополнительного образования.
Ведет круглогодичный прием студентов по следующим специальностям:
СЕКРЕТАРЬ-РЕФЕРЕНТ (6 мес.) 1660 руб.
БУХГАЛТЕР-ЭКОНОМИСТ (6 мес.) 1660 руб.
ФИНАНСОВЫЙ ИНСПЕКТОР (12 мес.) 2320 руб.
Обучение полностью заочное, без выезда.
Этапы учебных программ: Основы психологии, Делопроизводство, Бухгалтерский учет и отчетность, Экономика и финансовый менеджмент, Основы аудита, Налоги и налоговый контроль.
Выпускникам выдаются профессиональные аттестаты и сертификаты государственного образца.
Прием заявлений по адресу: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 17.
Почтовый адрес: 670050, г. Улан-Удэ, а/я 9027.

Ремонт холодильников. Переделка старых холодильников на морозильную камеру. Недорого. Лиц. С-1831. Тел. 22-58-58 дом., 21-07-26 раб.

11 суббота

ОРТ

08.30 Х/ф «Особо опасные»
09.55 М/ф «Бабушка удава»
10.00 Слово пастыря. Митрополит Кирилл
10.15 Домашняя библиотека
10.30 Программа «100%»
11.00 Новости
11.15 Утренняя почта
11.50 Премьера комедии «Альф»
12.20 Смак
12.45 Здоровье
13.10 «Чтобы помнили...» Людмила Целиковская. Ведущий - Л.Филатов
13.55 Комедия «Близнецы»
15.25 «Каламбур».
16.00 Новости (с сурдопереводом)
16.15 В мире животных
16.55 Как это было. «Встречи Н.Хрущева с интеллигенцией». 1962 год
17.40 Майкл Джексон и друзья
19.00 Новости (с сурдопереводом)
19.15 Любовь Брежнева в программе «Женские истории»
19.45 «Ералаш»
20.10 Серебряная серия. Комедия «Ва-банк»
22.00 Время
22.35 Сериал «Секретные материалы» («X-files»)
00.15 Футбол. Чемпионат России. «Алания» (Владикавказ) - «Локомотив» (Москва). 2-й тайм.

РОССИЯ

09.00 Фильм для детей. «Приключения рыжего Майкла».
10.30 «Почта РТР»
11.30 «Доброе утро, страна! Сам себе режиссер. «Сто к одному». Телеигра.
12.45 «Хорошие новости».
13.15 «Золотой ключ».
13.30 «Фонтан».
14.00 Вести.
14.20 Федерация. «Закон и порядок».
15.00 Диалоги о животных.
16.00 БУРЯТСКОЕ ТВ
17.00 Мультфильм
17.15 Фильм ЧГТРК «Золото Калара»
17.50 «Импэкс-Центр» представляет
17.55 Примите поздравления

РОССИЯ

19.00 Моя семья.
20.05 «Два рояля».
20.55 «Аншлаг» и Ко.
21.55 Вести.
22.45 Боевик «Отражение».
00.35 «К-2» представляет:

программа Ивана Дыховичного «Уловка-22».

ТИВИКОМ

10.00 Прогноз погоды
10.05 Телемаркет
10.20 Телебиржа
10.30 Сериал «Очевидец-3»
11.05 Х/ф «Разбудите Мухина»
12.40 М/ф «Вожак»
12.55 Открытые небеса
14.00 Сериал «Пытливые умы»
14.30 М/ф
15.10 Телемагазин
15.30 НХЛ. Короли и свита
16.00 «30 случаев майора Земана»
17.00 Христианская пр-ма «Актуально-насушно»
17.30 «Легенда о Вильгельме Телле»
18.00 Муз.поздравления
18.00 Прогноз погоды
18.05 Телемаркет
18.25 Телебиржа
18.30 Сериал «Прикосновение ангела»
20.30 «Титаны рестлинга на ТНТ»
21.30 Сериал «Полиция Гамбурга»
22.30 Глобальные новости
22.35 Кино, кино, кино
23.05 Фильм «Рандеву»
00.45 Встреча с... Е.Шифрин

АРИГ УС

9.00 М/ф «Пуговка и Рыжик»
9.25 Сериал «Театр сказок»: «Джек и волшебные бобы», «Златовласка и три медведя»
10.10 Юмористическое шоу «Чердачок»
10.30 Формула успеха. Нон-стоп лист
10.45 Путешествия с Национальным Географическим обществом
11.45 Мое кино
13.25 Это - Жириновский
13.55 ОСП-студия
14.45 Акулы пера: Иванушки international
15.35 Куда пойти учиться
16.35 Т/с «20 тысяч лье под водой»
17.25 Жизнь в слове
17.55 Док. фильм Отара Кушановичи: Игорь Сорин «Маленькая легенда поколения»
18.25 Дорожный патруль. Расследование
18.35 ТЦ «Тумэр Морин» предлагает:
18.45 Музыкальный подарок
19.00 СВ-шоу
19.30 Формула успеха. Нон-стоп лист
19.45 Х/ф «Женись на мне или умри»
21.20 Обоз
22.20 ТЦ «Тумэр Морин» предлагает:
22.30 Формула успеха. Нон-стоп лист
22.45 Фильм ужасов «Вампир-мотоцикл»
00.35 Плэйбой

ОТБ

09.00 М/ф «Джимми-Супер червяк»
09.30 М/ф «Чудовищная сила»
10.00 М/ф «Ох, уж эти детки»
10.30 Улица Сезам.
11.00 М/ф «Американский хвост»
11.30 Кино-кафе на СТС: «У ковбоев

принято так!»

14.00 БОН ВОЯЖ. Программа о туризме и путешествиях.
14.30 Т/с «Удачная покупка»
15.00 Сериал: «Мое второе Я»
15.30 Т/с «Северная сторона»
16.30 Фильм детям: «Каченка и призраки» 1 серия.
18.30 Рек-парад
18.40 Клип-презент
19.00 Народные игры на свежем воздухе. (соревнования по лапте в детском оздоровительном лагере «ОГОНЕК»)
19.30 Комедия «Большой ремонт»
20.30 Шоу бизнес.
21.00 Х/ф «Удивительные странствия Геракла»
22.00 Кино-кафе на СТС «Человек тьмы»
00.00 Музыка на СТС
00.30 Х/ф «Неделя безумных»

НТВ

09.00. Комедия «Антон Иванович сердится»
10.30. «Чистосердечное признание»
11.00. «Сегодня»
11.40. «Пойми меня»
12.10. Мир приключений и фантастики. «Конан»
13.00. «Сегодня»
13.20. «Старый телевизор» вспоминает: «Фитиль»
13.35. «Ключи от форта Байяр»
14.30. «Весь Жванецкий»
15.05. Комедия «Однажды двадцать лет спустя»
16.30. «Своя игра»
17.00. «Сегодня»
17.20. «Большие родители»
17.50. Сериал по выходным. « Она написала убийство»
18.45. «Дог-шоу. Я и моя собака»
19.20. Фильм «Помнишь запах сирени...»
21.00. «Сегодня»
21.30. «Один день» с Олегом Романцевым
22.00. Фильм «Седьмая мишень»
00.00. «Сегодня»
00.40. Фильм «Ночной визит»

РАДИО

7.12 Информация, объявления
7.17-8.00 Программа «Амар мэндэ, минии Буряад орон»
8.10-9.00 «Вчера. Сегодня. Завтра». Информ. программа
19.02-20.00 Радиожурнал «Стелные мелодии»

СПЕЦОДЕЖДА И ОБУВЬ
Организация реализует сапоги резиновые рабочие по цене 80 руб., ботинки по 160 руб., женские лакированные по 90 руб., сапоги кирзовые по цене 140 руб., халаты медицинские по 160 руб., костюм рабочий по 110 руб., стакан грацинный по 4 руб.50 коп, а также передники, колапки, подшлемники, верхонки, войлок, ватин.
Ожидается поступление ткани брезентовой, бязи белой, телогреек.
Принимаем предварительные заявки на приобретение данных видов товаров по тел. 34-25-00 или по адресу: Полигон, здание Бурятснаббюта. Имеется торговый киоск, расположенный по ул. Октябрьской, 1, магазин «Автомобиль».
Свид. Ж-3374.

ОРГАНИЗАЦИЯ РЕАЛИЗУЕТ
-лемеха П-702;
-полевые доски ПНС - 502, ШП-203001;
-отвалы П-401;
-генераторы тракторные и «камазовские»;
-плуг ПАН - 3-35;
-налец КУН;
-болт лесмешной;
-грудь отвала ПЛЕ 21401;
-грабли, лопаты.
ПРИНИМАЕМ ЗЕРНО НА БАРТЕР.
АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Денисова, 13
Тел.: 33-09-40
т/факс 33-30-97

КУПИМ СТЕКЛОБУТЫЛКУ:
«ВИНТОВУЮ» - 1 р. 20 коп.;
«Алку», «Чебурашку» - 40 коп.
Ул. Пищевая, 19, тел.:33-15-61
Аг-т №3 от 23.03.1999 г.

В ОТДЕЛЕНИИ ОПЕРАТИВНОЙ ГИНЕКОЛОГИИ при Республиканской больнице им. Семашко проводится диагностика и оперативное лечение гинекологических заболеваний.
Приём ведет врач высшей категории, заслуженный врач РБ. Цыбенков Ц.Э. и врач I категории к.м.н. Чимитдоржиева Т.Н.
Тел.: 33-41-03, 33-72-75.
Часы приема с 8-9 ч 14-16 ежедневно.

12 воскресенье

ОРТ

08.30 Х/ф «Экипаж машины боевой»
 09.35 Крестьянские ведомости
 10.00 Возможно всё!
 10.30 «Дисней-клуб»: «Утиные истории»
 11.00 Новости
 11.15 Пока все дома
 11.50 Комедия «Альф»
 12.25 «Непутевые заметки» Дм. Крылова
 12.40 Служу России!
 13.15 Утренняя звезда
 14.00 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «В эпицентре огня»
 14.50 Играй, гармонь любимая!
 15.20 Смехопанорама
 16.00 Новости (с сурдопереводом)
 16.15 Клуб путешественников Федор Конюхов в программе Андрея Макаревича «Абазур»
 17.35 «Дисней-клуб»: «Чип и Дейл»
 18.00 «Дисней-клуб»: «Аладдин»
 18.30 «Экстренный вызов». Спасатели
 19.00 Ирина Роднина: и лед, и слезы, и любовь
 20.00 «Ералаш»
 20.10 Золотая серия. Комедия «Мимино»
 22.00 Авторская программа Сергея Доренко
 22.55 «КВН-99». Музыкальный фестиваль в Юрмале

РОССИЯ

09.00 «Служу Отечеству!»
 09.30 «Остров сокровищ». Детская познавательно-развлекательная программа.
 10.30 «Устами младенца». Телеигра.
 11.00 Доброе утро, страна!
 11.30 «Аншлаг» и Ко.
 12.30 «Осторожно, модерн!»
 13.00 Русское лото.
 13.40 «Мир книг с Леонидом Куралевым».
 14.00 Вести.
 14.20 Открытие чемпионата России по хоккею. «СКА» (Санкт-Петербург) - «Динамо» (Москва). Передача из Санкт-Петербурга.
 17.00 Старая квартира. Год 1991. Часть 2-я.
 18.00 Главный призер Международного кинофестиваля в Кракове документальный фильм «Крест»
 18.30 Досье. «Провинция: день за днем».

18.55 Агата Кристи. Пуаро. «Осиное гнездо»
 20.00 «Перед ЗЕРКАЛОМ»
 20.15 Комедия Эльдара Рязанова «Девушка без адреса»
 22.00 Зеркало.
 23.00 Экранизация романа Даниэлли Стил. Настасья Кински и Майкл Йорк в мелодраме «Кольцо» (США). Часть 1-я
 00.45 Легкая атлетика. «Золотая лига». Финал. Передача из Мюнхена.
 02.15 «Дежурная часть»

ТИВИКОМ

10.00 Прогноз погоды
 10.05 Телемаркет
 10.20 Телебизга
 10.30 «Очевидец-3»
 1.05 Фильм «Третья молодость»
 2.50 «Открытые небеса»
 4.00 М/ф
 4.10 Телемагазин
 4.30 «Дом с привидениями»
 5.30 Мировой футбол
 6.00 «30 случаев майора Земана»
 7.00 «Ворованный воздух» (пр-ма А. Караулова)
 17.30 Сериал «Зов»
 18.30 Муз. поздравления
 19.00 «Просто смешно»
 19.00 Сериал «Дорога к смерти»
 20.30 Европа сегодня
 21.00 Русский боевик: «Агент национальной безопасности»
 22.30 Глобальные новости
 22.35 Однажды вечером
 23.35 Стриж и другие... (Ел. Проклова)
 00.05 Титаны рестлинга на TNT

АРИГ УС

9.00 Т/с «Театр сказок». «Новое платье короля», «Золушка»
 10.50 Формула успеха. Нон-стоп лист
 11.05 Пальчики оближешь
 11.35 Star Start
 12.05 Х/ф «Под 12-мильным рифом»
 13.55 Киноскоп
 14.55 Спартак-чемпион
 15.25 Звезды о звездах:
 15.55 Президентские гонки
 16.45 Юмористическая программа «БИС»
 17.15 Вы - очевидец
 17.45 Благая весть
 18.15 Формула успеха. Нон-стоп лист
 18.30 Музыкальный подарок
 18.45 Х/ф «Сегун Майеда»
 18.45 Формула успеха. Нон-стоп лист
 20.50 Концерт посвященный к Дню работника нефтяной и газовой промышленности
 22.25 Чак Норрис в фильме «Суперперс»
 00.15 Радиохит

ОТБ

09.00 М/ф «Сх. уж эти детки»
 09.30 М/ф «Чудовищная сила»
 10.00 М/ф «Американский хвост»
 10.30 Улица Сезам
 11.00 М/ф «Назад в будущее»
 11.30 Кино-кафе на СТС «Человек тымы»
 14.00 Магия моды

14.30 Т/с «Удачная покупка»
 15.00 Х/ф «Молодость Геракла»
 15.30 Х/ф «Северная сторона»
 16.30 Фильм, детям: «Каченка и призраки» 2 серия.
 18.30 Рек-парад
 18.40 Магия моды
 19.00 Клип-презент
 19.30 Х/ф «Горячая зона»
 20.30 Х/ф «Молодость Геракла»
 21.00 Х/ф «Удивительные странствия Геракла»
 22.00 Кино-кафе на СТС «Море любви»

НТВ

09.00 Детский сеанс. Х/ф «Первоклассница»
 10.15 М/ф «Ежик плюс черепаха»
 10.30 «Служба спасения»
 11.00 «Сегодня»
 11.40 «Полундра». Семейная игра.
 12.10 Мир приключений и фантастики. «Конан»
 13.00 «Сегодня»
 13.15 «Большие деньги»
 13.40. Профессия-репортер. Алексей Ивлев «Погоня за «Веселым Роджером»
 13.55. «Криминальная Россия». «Неуловимый взломщик»
 14.25. Премьера НТВ. «В нашу гавань заходили корабли». Программа Э. Успенского
 15.30. Сериал по выходным. « Она написала убийство»
 16.25. «Русские горки». Программа М. Таратуты
 17.00 «Сегодня»
 17.15. Жизнь замечательных зверей. Путешествия натуралиста
 17.45. «Неизвестная война», фильм 16-й «Освобождение Польши» /СССР-США/
 18.40. «Итого» с Виктором Шендеровичем
 19.00. «Сегодня»
 19.25. Боевик «Красное солнце»
 21.40. «Куклы»
 22.00. «Итого»
 23.05. Фильм Романа Балаяна «Две Луны и три Солнца»
 00.50. «Футбольный клуб» представляет Чемпионат России. 23-й тур

РАДИО

7.12 Информация, объявления
 7.17-8.00 Программа «Мэндэ амар, минии Буряад орон»
 8.10-9.00 Литературно-художественная программа «Алтаргана».
 9.10-10.00 «Эдиршүүл». Программа для детей «Родничок»

Российский центр обучения избирательным технологиям

при Центральной избирательной комиссии Российской Федерации (далее РЦОИТ) в преддверии выборов депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации и Президента Российской Федерации организовал платные пятидневные, трехдневные и однодневные целевые курсы по подготовке различных категорий организаторов и участников избирательной кампании.

По завершении учебы на пятидневных курсах слушателям выдается свидетельство о присвоении квалификации «Менеджер избирательной кампании», что позволит успешно работать в составе любой избирательной команды на федеральных и местных выборах.

Цель обучения - оказание помощи кандидатам в депутаты, представителям избирательных объединений и избирательных штабов в совершенствовании организаторских навыков, умения работать с избирателями, различными учреждениями и средствами массовой информации.

Курсы проводятся на основе специальных программ интенсивного обучения, содержание и форма которых максимально соответствуют задачам практического освоения технологий российского избирательного процесса в строгом соответствии с федеральным законодательством.

Высокое качество обучения обеспечивается тем, что учебно-консультативные занятия в РЦОИТ проводят:

Члены ЦИК России, видные ученые в области избирательного права, члены Научно-методического совета при ЦИК России, работники Аппарата ЦИК России, а также психологи, юристы, социологи, имеющие большой опыт подготовки и проведения избирательных кампаний.

РЦОИТ осуществляет обучение по следующей тематике: кандидат и его команда, изучение конъюнктуры на электоральном рынке, планирование избирательной кампании, психологический тренинг кандидатов в депутаты и формирование их имиджа, финансирование выборов, порядок создания избирательных фондов и расходования их средств, контроль за ходом выборов, обжалование нарушений избирательных прав и разрешение избирательных споров.

Обучаемые обеспечиваются текстами новых федеральных законов, нормативными документами и информационно-аналитическими и методическими материалами.

В РЦОИТ создана высококачественная консультационная и образовательная база по всем сферам решения правовых информационных, политологических, социально-политических проблем.

По заявкам политических общественных объединений возможна подготовка и проведение целевых курсов в различных регионах Российской Федерации.

По желанию слушателей возможно более глубокое рассмотрение отдельных аспектов конкретных тем.

Организуя обучение, РЦОИТ прежде всего преследует выполнение задач по повышению правовой культуры участников и организаторов избирательного процесса, что, в конечном счете, приведет к более эффективному взаимодействию между избирательными объединениями и избирательными комиссиями и уменьшению разного рода нарушений и фальсификаций.

РЦОИТ издал и осуществляет реализацию текста Федерального закона «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации» и Федерального закона «О выборах депутатов Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации».

Всю информацию о работе РЦОИТ и направлению на обучение всех заинтересованных в повышении своего профессионального мастерства организаторов и участников избирательного процесса можно получить по адресу:
 123025 Москва, улица Новый Арбат, дом 19,
 офис 1514-1517,
 телефон (095) 290-09-78, факс (095) 203-96-25

ВНИМАНИЕ!
ДИСПЕТЧЕР ПО АВТОПЕРЕВОЗКАМ
 Принимает заявки от грузоотправителей и водителей для транспортировки по г. Улан-Удэ, Бурятии, России, в Монголию и Китай.
 Св-во Ю-3642.
Тел.: 37-20-64
 с 9 до 20 часов.

НОВОСИБИРСКАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ АКАДЕМИЯ ЭКОНОМИКИ И УПРАВЛЕНИЯ
 (бывший Новосибирский институт народного хозяйства)
 (Лицензия № 241-0198)
 Финал в г. Улан-Удэ продолжает набор студентов на базе среднего профессионального и высшего образования по специальностям:
Финансы и кредит (специализации: налоги и налогообложение, банковское дело, финансовое менеджмент); **Менеджмент в социальной сфере** (здравоохранение, образование, социальная защита и др.); **Юриспруденция**.
 На очное отделение по специальностям: **Финансы и кредит**. **Статистика** (квалификация: экономист, специализации: организационно-управленческое, планово-экономическое, предпринимательское и др.)
 Адрес: г. Улан-Удэ, ул. Добролюбова, 5, 2 этаж (здание «Улан-Удэтрансстрой»)
 Тел.: 34-78-11

ПРОДАЮ
 Левый задний фонарь на «Хундай-Грэйс» 1992г.в..
 Тел.: 37-08-27
 Женский кожаный плащ б/у.
 Тел. 41-27-93
 Металлический гараж на «Элеваторе»; а/м «Газель» 1994 г.в., цена 35.000 руб.
 Тел.: 25-85-99.
 3-комн. кв. в районе 14 школы.
 Тел.: 34-09-42.
 Брусовой дом с надворными постройками, баней, теплицами, огородом на Верхней Березовке по ул. Поляны просвет, 17.
 Тел.: 21-61-33.

Мотоцикл «Минск», лафет длиной 8,5 м.
 Тел.: 22-32-16 раб.
 Мебель б/у: 2 односпальные кровати, кухню, стенку, трехстворчатый шкаф с антресолюю.
 Тел.: 34-09-42.
КУПЛЮ
 Бампер передний к а/м ВАЗ-21093.
 Тел.: 21-62-62.
МЕНЯЮ
 2-комн. п/б кв. в центре, по ул. Кирова, 2 этаж на частный дом.
 Обр.: ул. Кирова, 20-53, в любое время.
 3-комн. прив. благ. кв. в 2-х квартирном доме в с. Хоринск (авт. отопление, баня, гараж, тепляк, участок, телефон) на благ. кв. в г. Улан-Удэ.
 Тел.: 37-30-40.
 3-комн. благ. кв. в с. Турунтаево, 2 балкона, дача, гараж на квартиру в г. Улан-Удэ.
 Тел.: 37-14-65.
РАЗНОЕ
 Несложная работа на дому 3-х вариантов. Доход стабильный. От Вас: это объявление, 2 конверта (чистый и с о/а).
 Обр.: 670033 а/я 2831
 Семья снимет 1-комн. кв. Оплата по квартально.
 Тел.: 37-83-27.

КУПОН БЕСПЛАТНОГО ОБЪЯВЛЕНИЯ
"Бизнес Олзо"
 Наш адрес: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23, каб. 48, т. 21-62-62.
 Рубрика _____
 Текст (не более 25 слов) _____
 Ваш адрес (тел.) для ответа _____

1999 он - Наһатайшуулай

УЛАСХООРОНДЫН ЖЭЛ

гаргахад, үнэхөөрөө хэсүү хэн гаа, гайн соо силос морёор гэшүүлэхш гаа. Эдихэ юумэн үгы хэн. Дырдуев Багма болон бусад хүүдэлгшэ бэлэйбди, - гэжэ Мыдыгма Жигмитовна хөөрэхэ зуураа гайнай хүшэр хүндэ, хүнэй тэсэбэрше туршанан жэлүүг тухай тодорхойлоо хэн.

«Үхибүүгтэ 200 грамм, бигэндэ 800 грамм хилээмэ үгэхэ, тиигэмсээрнэ нэгэн доро эдиржэрхидэг бэлэйбди. Хооһон ябахад, гроблёнхо

Бүхы наһаараа унаһан малгайгаа абангүй, гайн соошые, һүүлдэньше халуун хүйтэньше үзэлхэн наһатайшуул, пенсионернүүднай, тэрэ үедэ ажалай түрүүшүүл - хоншоог, малшаг ябаһан зоноймнай хармаан хооһон, абгараар дүүрэн алта мүнгэшьегүй, хорой дүүрэн малшьегүй, олон үри хүүгдээ, аша зээнэрээ харааг, үргэлсөөд, пенсиеэ хүлээгээд һуужа байдагын харахага, хайратайшые, голхормооршые байдаг гаа.

Тээмэндэ Яруунын аймагай Нарһата (түрүүн Гүндэгэ ажаһуудаг байгаа) зөөһэн Мыдыгма Жигмитовна Б а т о м у н к у е в а г а й г а

АЖАЛАЙ ЖОЛОО БАХИМ БАРИЖА...

(Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай оргенуудта хүртэһэн, СССР – эй Верховно Советэй депутат ябаһан Мыдыгма Жигмитовна Батомункуева тухай зураглал).

айлшалхагаа, абгараарнь дүүрэн фото-зурагуудтай альбомуудые, олон тоото шагнал, грамотануудыень хаража, үргэн сэдьхэлтэй эжи хүнтэй, ажалгаа суутай байһан хаалишантай зүрхөө хүдэлэн хөөрэлдөө һэмби.

ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай зүгһөө үгтэһэн «Залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэхэн тэмдэг, Ленинэй түрһөөр 100 жэлэй ба Илалтын 50 жэлэй ойн баярнуудай медальнууд, Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай оргенууд бэрхэ хүдэлмэришэнэй, хүдөөгэй суута малшанай баян намтарые тайлбарлан харуулаа бишуу.

Эгээл түрүүн бригадага орожо, прополково ажаллааб, бухал шэрэдэг, тармуурта ябалсагаг байгаа, гар хажуураар үбһэ сабшалсааб. Довжиртоной хүдэлдэг Хоргодо ажаллааб, түрэл Яруунынгаа совхоздо 19 жэл соо хаалишанаар хүдэлөө һэм. Дайнай үедэ, тэрэнэй угаадахи үлэсхэлэн хооһон жэлүүдтэ хүдэлхэдэмни, гурим журам гэжэ ехэ шанга бэлэй: наранай гарахын урга ажалаа эхилхэш. Мүнхэ Баиров гэжэ шэхэ хатуутай, тон журам шангатай бригадиртай һэмди. Хүйтэн халууншые хаань, зоболгын шүлэ уугаг, халуун аарсаар даруулааг, ябадаг бэлэйбди. Хаалишаг Донскова Вая, Пляскина Ага (орондон би хүдэлжэ эхилэ һэм), Будаева Хагдана, Данзанова Цырма, мүн Бато Батуевич Цыбиков гэгшэдтэй суг хүдэлжэ, өөһэдөө шабаһа арилгажа, силос гарахаш, шэрэхэш. Аяар 2 метр гүнээгынһөө силос шэрэжэ

- ешмээнэй хүрлээ оромгүй һайн хоол хэн. Нэгэтэ шимэшые ушар болоо хэн. Молонов Игнат гэжэ сеялцигтэй һэмди. Бага багаханаар - нэгэ нэгэ агда орооһо угхааг абажа, галда хууража эдибэ гэшэбди. Харин Радна Бубеева хүгшэмнай 1 малгайгаар дүүрэн орооһо олон хүүгдтэй үлэн хооһон хүндэ үгөөдхибэ. Орооһо хууража, хармаангаа хэһэн бигэ залуушуул, Радна Бубеева хүгшэнтээ мэдэггэжэ, хэһээлтэдэ ороболди гаа. Тэрэ бааран хүгшөөмнай өөрөөшые згээ бэшэ ааг, 2 жэлээр

Улзы жаргалтай, үнэр баян ажаһуушыень хүсэе!

эрхэһээ хаһагдаа бэлэй. Харин бигэнь 1 жэл соо минтээр ажалаа бэлэйбди. Голхоролтой юумэниш гэхэдэ, ехэ тушаалтай, «ута гартай» зарим дарганарнай машина машинаар Шэтэ руу орооһо зөөжэ, худалдажа, хушингаа хэрэгтэ мунгын халгаадаг бэлэй. Иигээд эрэхэдэ, үнэн зүбынь хаана юм гэлсэдэг бэлэйбди. Тиигэлдэжэ шанга журам гуримтай хээрэ хүдэлжэ байхадамнай, Фёдорой баабай Даша морёороо гүйлгэжэ эрээд, «Дайсан гарагдаа» гэжэ баясуулаа хэн, - гэжэ ажалша эжы зүрхэ хүдэлгэмөөр хөөрөбэ. 1943 ондо Багма ахайн гайнда наһа бараа хэн. 1947 ондо үлэсхэлэн хооһон байдал тогтоо: орооһоной хоолос, бусад ургамал түүжэ, ажа амидарха саг тудалдаа. Хаалишанай ажал хүндэ ааб гаа. Гар, хүл үбдэггэ болохо,

үглөөгүүр эртэ бодохо. Ажалгаа амжалтатай, түрүү хаалишан Мыдыгма Жигмитовна СССР-эй Верховно Советэй депутат боложо, олондо жэшээ харуулаа хэн. 1968 онһоо хүл, гарайнгаа шархирхага, тугалшан боложо, Вера Байбородинагай, Хандажап Мухархановой гүүртэнүүдтэ хүдэлжэ, ажалай габыа харуулан юм. «Һонин саг байгаага гаа, мурьсөөнгэ сабаадажа, ехэ һу хаахые оролдохош. Һү өөрһөө харамнажа, шан абаха ханаатай оролдохош гаа» гэжэ Дугарай эжы (хоёргохи хүбүүнэйнь нэрээр нэрлэнэб) энежэ байжа хөөрөө хэн.

ЭНЭРХЫ НАЙХАН ЭХЭ

Ходогоо халуун сайтай, һайхан эгээ хоолтой Мыдыгма Жигмитовнатай хөөрэлдэжэ һуухагаа, гунйгланашыбди, энеэлгэнэшыбди. Хаалишанай, тугалшанай сүлөөгүй ажалтай Мыдыгма эжы совхозой ажалшан, гайнай инвалид, ветеран Согном-Цэрэн нүхэртээ 4 басагадые; 3 хүбүүдые түрэжэ, үргэн замга гаргаһан буянтай. 71 наһатайгаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын гайнда оргенто хани нүхэрын бэе муутайһаа наһа бараа.

Үри хүүгдэнь эхэ, эсэгынгээ нэрэ нэрлүүлжэ, булта гээдэ мэргэжэлтэй, сонгоо хүндэтэй хүнүүд болонхой. Барагид гэжэ ехэ хүбүүниш Шэтэдэ ажаһууна, Дугар, - Доржо хүбүүдын баһал гээдэ һургуулитай. Люданы Гүндэ нотагтаа математикын бэрхэ багша, Тания, Соня басагадынь бухгалтернууд, эгээн бага басаганишнь Ольга гэжэ нэрэтэй. Хамта 12 аша зээнэрын хүгшэн эжыгээ баясуулжа, үбэл зунгүй айлшалажа байдаг юм.

Бэрхэшээлнүүдые габажа, урин сэдьхэлээ, һайхан үгэнүүдээ олондо хүргэжэ, аша зээнэртээ ажалай амта таниулжа байдаг М. Ж. Батомункуевага, үри хүүгдэнь элүүр энхэ, үлзы жаргалтай, үнэр баян ажаһуушыень хүсэе!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

«Баатар мэргэн-99» гэхэн

конкурсдо

ДҮРБЭН ТЭГШЭ

Байгша онй августын 1-дэ миний нүхэр, Владимир Цыбылович Ранзаев тэбхэр 50 наһаяа угтаба.

Энэ хүнэй хуби заяан ехэ һонин юм. Би Владимир Цыбыловиче үнинэй мэдэхэб. Тэрэ юрын ажалша хүбүүнһээ Буряадай хүдөө ажахын министрствын х а р ю у с а л г а т а хүдэлмэрлэгшэ болотороо ургаа. Гадна республика соогоо инженер-барилгашан гэжэ суурханхай.

Владимир Ранзаев Хяагтын аймагай Хилганта нотагта түрэнэн. Инженер-барилгашанай мэргэжэлһээ гадна зоотехникэй дипломтой, мүн политическэ дээдэ мэргэжэлтэй юм. Дүрбэн тэгшэ хүн гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тэрэ сүлөө сагтаа шүлэг болон уран зохёолнуудые зохёдог, олониитын ажал ябуулагша, барилдаашан, шатаршан, «Аянга» гэхэн ансамблин болон арадай театрай гэшүүн. Хаанашые ходоодоо амжалтатай, түрүүшүүлэй тоодо ябадаг хүн. Түрэл буряад хэлэн дээрээ ехэ һонирхолтой рассказ болон статьянуудые бэшэһэн байдаг. Хүнгэн атлетикэ, барилдаан болон шатараар үндэр разрядуудтай. БАМ-да болон Загарай аймагта үнгэргэгдэһэн шатарай мурьсөөнүүдтэ чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Зүжэгүүдтэшые гол рольнуудые гүйсэдхэдэг, «Аянга» гэхэн ансамблин бүридэлдэ дуунай республиканска мурьсөөнүүдтэ баһал түрүүлһэн гэшэ.

Республика соогоо түрүүшын үйлэдбэрийн кооперативуудые эмхидхэн байгуулан, «Темп» гэхэн үйлэдбэрийн кооперативай толгойлогшоор ажаллаа. Республикынгаа 5 аймагуудаар «Возрождение малых сел» гэхэн правительствын программа бэелүүлгэдэ оруулан хубитань бага бэшэ. Мүн кооперативна ябуулгын эхинһээ һүүл хүрэтэр кооператорнуудай правлений гэшүүн

байгаа бэлэй. Профсоюзай эдэбхитэй ажал ябуулагша байһан хэн тула, Россия 1-дэхи съезддэ делегадаар һунгагдаһан юм. Зүгөөр наһанайнь хэрэг - барилга.

Би Владимир Цыбыловичтай суг хүдэлһэн хадаа тэрэниие һайн мэдэхэб. 1977-1979 онуудаар «Туршалгын-мелиоративна станци» гэдэг эрдэмэй эмхидэ түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлөө. Тус эмхийн байшан тэрэнэй оролдоогоор баригдаһан, удаань БАМ-ай барилгада дахин уулзаа һэмди.

Хүн гэшэ ямаршыеб сараа үлээхэ ёһотой гэшэ ааб даа. Владимир Цыбыловичэй хэһэн хэрэг хэтэдэ мүнхэ Юуб гэхэдэ, Улаан-Үдэдэ комбикормын заводой корпусуудай, БМДК-гай объектуудай, Бабушкин гудамжаар оршодог бассейн, «Восточные ворота» гэхэн худалдаа наймаанай байшанай барилгануудта хабаадаһан юм.

Мүнөө үедэ Буряадта хандамаанарай түрүүшын дасанай барилгатай өөрыгөө холонхой.

Гэр бүлэньше һайн һуудаг. Наһанайнгаа нүхэр Светлана Дондовкнатайгаа 4 үхибүүдээ бэрхээр хүмүүжүүлжэ байдаг.

Бидэ, хамта хүдэлдэг нүхэдэнь, 50 наһанайнь ойгоор үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, ажалдан амжалта, уга наһа, удаан жаргал хүсэнэбди!

Владимир СЕМЕНОВ, Госкомземэй ахмад мэргэжэлтэн.

БАЙГАЛ ДАЛАЙГАА АРШАЛАН ХАМГААЛАЯ

Байгал далайн үмэнэдэхи байгаали хамгаалгын тула гансашые Буряад Республикын улад зон, мүн бусадшые регионуудай, хари гүрэнэйшые эрхэтэд оролдоно гэшэ. Наяшаг манай республикын, Эрхүү болон Шэтэ можонуудай экологиин болон байгаали ашагалгын гүрэнэй хороонуудай түрүүлэгшэнэр, бүхэдэлхэйн экологиин талаар эмхинүүдэй түлөөлэгшэд Улаан-Үдэ ерээжэ, энэ асуудал зүбшэн хэлсэбэд.

Мүнөө дээрэ хэгдэһэн хэмжээ ябууланууд эхэ байгаали хамгаалга ехэ туһа үзүүлдэггүй. Байгал далай тухай һая абтаһан Хуули дутуу дундануудтай гээд хэлэгдээ. Хүн зоной, элдэб үйлэдбэрийн предприятинуудай үзүүлдэг олон тоото хойшолонгууд эндэ оруулагдаагүй. Байгал руу элдэб хорото бодосууд хаягдана, хэмгүйгөөр уһа абаха ушар бултанда мэдээжэ. Байгаалида харша ябадануудтай тэмсэхэ зоной олон байбашые, тэдэнэй арга боломжонууд үшөөл бага.

Байгалы хамгаалгада 9 млн. доллар гаргашалагдаа. Хэды тиигэбэшые үзэсхэлэнтэ һайхан байгаали зандань үлөөхын, Байгалда шудхадаг гол мурэнүүдые шэнжэлэгэ хараада абтаха ёһотой. Тиимэһээ Түгнэ-Сулхара болон Голоустный гэхэн голнуудай уһан шэнжэлэгдэжэ, дүүрэхэ тээшээ боложо байна. Байгалай амитадай болон ургамалай ажамидаралые шэнжэлэгшүүд хэгдэжэ, шэнэ арганууд олдохо бэээ гэжэ найдагдана. Зүгөөр олониитын, гүрэн түрын, Байгал шадар ажаһуудаг арадуудай талаһаа туһа хүргэгдэжэ, хангалгын бодото ажал хэгдээгүй һаа, дэлхэй дээрэхи эгээл сэбэр, ариун тунгалаг уһатай гээд, суурхадаг гайхамшагта далаймнай хохидолдо орожо магадгүйл!

Борис БАДАНОВ.

Базар БАРАДИН

ШОЙЖОД

Түүхэтэ драма (Хоёр үйлэтэй, арбан дүрбэн үзэгдэлтэй)

(Түгэсхэл. Эхинийн байгша оной апрелин 1-нэй, июлиин 22-ой, 29-нэй, августын 5-най, 12-ой, 19-нэй, 26-най дугаарнуудта).

Мүнхэ: Больше не лзаа, хорошенько битъ будем, крови много будит. Эту девку завтра возьмешъ.

Гэнжэнээр: Тогда Холхоева сейчас надо наказать, я скорее хочу видеть! Мне некогда ждуть до завтра.

Холхо: (Нашан Ямаадай хоерто) Энэ хоернай хатуу үйлэдэ хүртэжэ, нюргаа сохюулаха байна. Хойтын энэ басагытнай тогоошони хэхэм гэжэ ород ноеной эрижэ байхын дуулана гүт? Та хоер юу бодожо байнат? Танайда ошожо Сэсэгитнай эрээ хаабзат. Мүнөө та хоер Сэсэгэ гэнжэнээртэ үгэнэ гүт, али Олзобойдо гү?

Нашан: Олзобойдо үгэнэбди. Урданайхия марталсаяа. Хоер үрчээрэйнгөө энэ ехэ хатуу юмэ үзэхээ байха үедэн, сэдхэлын баярлуулжа, үрээл үбшөөлөө үгэе, Ямаадай! Ямаадай: Үгэе, үгэе! (бархиржа) Басагым мангад бу абалз!

Холхо: Заа, тишгээ наа, Нашан үүри, бүхээ ангалда.

Нашан: Тише, тише! (Хоюулаа бүхээ түргэн тайлажа ангалдана).

Холхо: (Олзобой Сэсэг хоерто) Бидэ, эхэ эсэгэнэртнай, хоёр нюураараа байжа та

хоертоо үрээлэе үгэбэ гэшибди.

Олзобой Сэсэг хоер: (ехэ баяртайнууд, бэе бээе найханаар харалсаад, эхэ эсэгэнэртэе доро дохино. Пагма Ямаадай хоер нелбохоо аршан хугшаржа байна).

Мүнхэ: Заа, дүүрэгты! Худа ураг бололсожо байха орон, саг бэшэ эндэтай! (Бүгэдэндэ) Заа ишгээд шүүбэри дүүрээ. Энэ бэеэрээ Олзобой Холхын гэгшые газар гаргажа, хэхээлтын үзүүлэхэ хэрэг болоо. Энэ үхин Нашанай гэгшые хорин таба сохюулахын орондо гэнжэнээр ноёндогоошониин болгожо тушаажа үгэхэ ёһотойт! Газар энээнэй нюрга сохихые суглархан бүгэдэ үзэхэ хараха ёһотой, таанар эхэ эсэгэнэрийн байха ёһотойт! Үри хүүгэдэ муу муухайгаар хурганайнгаа хойшологыне ногдөөрөө үзэхэ ёһотойт! Заа, ишгээд бүгэдөөрөө гаратмы!

Мүнхэ хуурихаа бодоно, гарана. Олзобой Сэсэг хоерые харуулаад туужа гаргана. Пагма Ямаадай хоер уйлагдажа, «и...и...и...!» гэлдэнээр, түгэшэлдэнээр гарана).

Хүшэгэ.

14-гэху үзэгдэл

ОЛЗОБОЙ СЭСЭГ ХОЁР ХЭНЭЭЛТЭ ҮЗЭХЭНЬ

Газар: Мүнхэ, гэнжэнээр, зон, Холхо, Нашан, Пагма, Ямаадай. Олзобой Сэсэг хоёрые харуулаад туужа асарна. Олзобойн нюрга сохихоёо байна. Бургаашанууд боолтотой бургаана асарна.

Мүнхэ: (зон руу) Хаан эзэнэй хуули саазаар ябаһан орондо ноёндогоо гар хүрээ шаһанайнгаа түлөө Олзобой Холхын гээшэ 100 сохюулаха. Таанар зон, эхэ эсэгэнүүдын муу үри бэеынгээ хэхээлтэ үзэхыень харатмы, гэм хэһэн хүн хаанай хуулин ёһоор иимэ муухай юмэ үзэдэг юм гэжэ хайтар мэдэгты! (Харуулан руу) Тэрэ Олзобой Холхын гэгшын хульгын тайлагты! Хэбтүүлэгты! (эсэгүүсэхэн Олзобойе ехэ хүсэлжэ хэбтүүлнэ). Хул гарын татагты! Хоёр бургаашан хоёр тээнэ гаратмы! Заа, ишгээд таанар таби таби сохихот! найсаар, шангаар сохихот! Зон, хаан баабайнгаа хургаал найса харатмы! (Бургаашан руу) Заа,

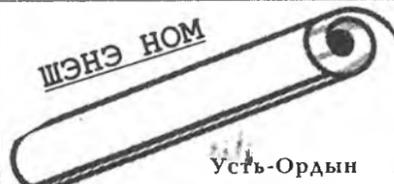
далайгты! Эхилэгты гэхэдэм эхилэхт. Энэ Сэсэг Нашанай гээшэ сохюулахынгаа орондо гэнжэнээр ноёндогоошониин болохо болобо. Харуулан, энэ басагыне гэнжэнээр ноёндогоо тушаажа үгэ!

(Харуулан хульгэтэй Сэсэгые түлхижэ, гэнжэнээр тээшэ дүтэлүүлнэ. Сэсэг гэдэргээ ехэ буяалдана).

Гэнжэнээр: (ехэ дуратай, энэбхилэн, Сэсэгэй ургаһаа харбайжа дүтэлнэ). Ты теперь моя кухарка, от меня не уйдешь, красавица! (Сэсэгэй хульгэнөө баряад, бэе тээшээ татажа, абаашахая шэрэнэ).

Нашан Холхо хоёр: (ехэ дураа гуталдажа шангаар багдашалдан) Яагаа муухай юм гэшиб! Мүнхэ болиши! (Сэсэг гэнжэнээр хоёрой хоорондоо тэгүүлнэ. Ямаадай Пагма хоёр хашхаралдан орилолдожо, Сэсэг руу зүдхэнэг. Багуудые үмдгэн танигтаагүй арбаад хүн гэнтэ гүйдэжэ ерээд, Олзобойе баржа байһан хүнүүдые, Сэсэгые гэнжэнээртэ түлхижэ байһан хүниие, Мүнхэ гэнжэнээр хоёрые мухариса шаагаад, зариманиин Олзобой Сэсэг хоёрой хульгэ таһа отолоод, хоюулайень гарһаан хүтэлжэ абаашана. Иихэ зуураа нүгөө зариманиин Олзобой Сэсэг хоёрые сохихо гэгэн бургаануудые түүжэ абаад, «Караул!» гэжэ муухайгаар хүхирэн, мухариса шаалгаад, тэмээшэлэн тэрэгдэжэ ябаһан гэнжэнээрые болоод, мун газараар түлхижэ, тэрэгдэжэ ябаһан Мүнхые тархи түрүүгүй бургаанаар ороолоод, түргэхэн гүйдэжэ арина. Зон хөөрсэг хөвмэй боложо, ехэ баясан шууялдажа, «барээ» гэлдэжэ, түргэн гэгшээр гүйдэжэ тарана).

Хүшэгэ. Түгэсэбэ.

"САЯ ОЛОН ЖЭЛНҮҮДТЭ САГААН ШҮЛЭГҮҮДЭЭР ГУЛГУУЛХАБДИ..."

Усть-Ордын Буряадай автономито округой уран зохёолой бүлгэм бэлигтэй нурагшадайнгаа шүлэгүүд болон расказуудые ород, буряад хэлэн дээрэ хэблэн гаргаба. /Степные роднички. Алтан дуһал. Редколлегия: Бартуева В.Б., Татарова Ж.Б., Хамгуские А. М. М. М. Предисловие А.Румянцева, М.Хамгускеевой. Отпечатано с готовых оригиналов в Иркутском доме печати. Усть-Ордынский, 1998г. -157./

Энэ ном соо таби гаран авторнуудай зохёолнууд хоёр мянган хэхэгээр гаража, уншагшадаа баясуулба. Баруун буряадуудай аялга аянгатуулан дуулаһаар мүнөө үеын залууцуул эрбэ: Балдаева Оля, Банеева Ира, Лархаева Света - Үбэсэһөө, Осодоев Паша, Марактаев Сережа - Үлеэһээ, Волков Саша, Боршников Тая, Башинова Тая, Гергенова Галя, Шаргаева Тая, Бельгаева Анота, Жербакова Марина - Ново-Ленинһээ, Ильина Люда, Сиденова Оля, Тарханова Аня, Богданов Вася - Бэлшэрһээ, Манжеханова Катя, Ербаткина Ира, Морходоева Эрженэ - Буряад-Энгүүдһээ, Намжил Нимбуев - Улаан-Үдэһөө, Праулова Ира, Лаптева Ира, Тюрюханов Артем - Оһоһоо, Тарова Ира - Эрхэдэһээ, Дардаева Тагьяна, Богомоллова Аня, Марюшко Света, Шибря Лена, Фомина Аня - Боохонһоо, Шислева Наташа, Суханов Артем, Гаврилова Саша, Мясников Вова - Усть-Ордаһаа, Альхеева Лида, Имеева

Аня - Эхирит-Булагадһаа, Иванова Наргиз, Каябордина Ксюша, Горошко Маша, Тюшкевич Тая, Зданович Юля - Баяндайһаа, Алексеева Алена - Хахааһаа г.м. бусад. Залуу халаамнай юуи тухай бэшэнэб гэхэдэ: түрэл дайда, түрэн газар, гэр бүлэ, аба, эжы, аха дүүнэр, зэрлиг ба гэрэй амитад, байгаалин үзэгдэлүүд, Эхэ орон, өөрынгөө саг тухай дуулана. Анха түрүүн саарһан дээрэ хэдышые нулабтар, хэдышые бэежээгүй, зохихо хэмжэндээ хүрөөгүй байгаашые наань, аха нүхэдэй шүүмжэлэйшые наань, зохёолой дээжэдэ гараа харбайжа байһан залуушуул сэдхэлдээ тэдэнэ энхэрэн бөөмэйлжэ ябадаг. Ушар тиимэхээ, эдир нүхэдэй эхилэн бэшгэн, үдэр хүниее дүүрэн нуужа, ухаалан зохёонон бүтээлые ехэл наринаар, мээхэйгээр шонжэлжэ үзэхэ, саг дээрэн дэмжэхэ, шэлэн абажа хэблэхэ гээшэ тон шухала байна. Эхилэн бэшгшэдэй бүтээлүүд энэ согсолбори соо оруулагдаа. Хүн бүхэниин өөрын аялгатай, өөрын намтартай, өөрын маягтай. Эхилэн бэшгшэдэй бүтээлүүд өөр өөрын намтарһаа набагшалан удхатай гэхэдэ болоно. Энэ намтарын түрэн гараһан тоонто нютаг орониинь, бага наһанайн баясхалан, эрхим номоо шудалха гэгэн эрмэлзэл, эдир наһанайн түрүүшын дурэн, үргэн тэнжээһэн эхын урин гарнууд, ута гарнууд, ута замай эрхим баян эрдэмдэ уряалһан эсэгын захяа, буурал толгойтой үбгэд хүшгэдэй үрээл, урда саһаа буряад зоной абажа

ябаһан ёһо заншал, мүнөө үеын ажабайдал - шүлэгүүд болон расказууд соогоо харуулна. Жэшээлхэдэ «Эхэнэрэй хуби заяан», «Митька», «Ухаатай удаган», «Гэрэлма», «Бэлэг» - Люда Ильинагай, «Түүхэ төөригдэхэгүй, уг орхигдохогүй» - Коля Бертохоной, «Нютагайминий угалзанууд» - Катя Манжехановагай, «Эжымнай хайндэр» - Сережа Марактаевай, «Уһандээр ушар», «Ташисалга» - А.Шоболовой, «Нэгэ үдэр мишии бага наһанһаа» - Иван Убугуновой, «Түрэл байгаали», «Үбэлэй үдэшэ», «Хүбүүн ба хүгшөөдэй» - Артем Тютюхановай үгүүлэл расказууд соо үйлэдэгшэ нюурын тобойсо гарган харуулхые оролдоно. Залуушуулай түүхэ домогууд дээрэ үндэлжэ, расказуудаа бэшэхэн ехэ найшаагдаа. Наһатай буурал үбгэд хүгшэдөө хөөрүүлжэ, нютаг нютагай түүхэ домогуудые расказууд сооһоон мэдэжэ абанабди. Энэнь ехэ дэмбэрэлтэй гэжэ ханагдана. Жэшээлхэдэ, Морходоева Эржена шүлэг соогоо өөрынгөө нютаг тухай иигэжэ бэшэнэ: Минии нютаг - Буряад - Энгүүд, Минии нютаг ямар найхам даа! Ямар үндэр хада байна! Ямар үргэн тала байна! Үсөөхэн үгэнүүдээр Эржена өөрынгөө нютагай нюур шарай харуулжа шадаһан байна. Шүлэг дүрбэн мүрһөө бүридэнэ. Толгой холболго, һүүлэй рифмэ (М,М,Я,Я, байнаб, байнаб), эндэ

баримталагдана. Али эжы тухайгаа: Би эжыдээ дуратайб, Би эжыдээ туһатайб. Минии эжы - алтан гартай, Минии эжы - зөөлэн зүрхэтэй Энэ шүлэг мундүрбэн мүрһөө бүридэнэ. Толгой холболго: би - би, мишии - мишии; һүүлэй рифмэ: дуратайб-дуратайб, гартай - зүрхэтэй. Энэ шүлэг соогоо Эржена эжынгээ уян зөөлэн зүрхые, алтан гарые магтан дуулана, тийхэдэ өөрынгөө дурые - эжыдээ дуратайб, туһатайб гэжэ мэдүүлнэ. Таб яб гэгэн саб гэмэ шүлэгүүд Эрженэдэ олон юм. Намжил Нимбуевай «Сагаан мишии мори» гэгэн шүлэг абаад, хараад үзэе: Сагаан сэбэр - минии морин, Сагаан мунгөөр тахалаатай. Сагаан хүдэр - минии морин, Сарьдамал мунгөөр шэмэглээтэй. найханаар аянгатуулан инсагаална, харьдагай орьелнуудта дорьботоно. Табгайгаараа газар сабшана, Тэрэмни намдаа түүрэнэ: Сарьдамал мунгэн хазаарым Саб шүүржэ бари! Сэнхир дэлхэйн хүгжэм Сэдхэи хадуужа аба! Сая олон жэлнүүдтэ - Сагаан шүлэгүүдээр гулгуулхабди! Сэдхэл уяруулаа дуунуудаа - Сарюун арадтаа бэлэглэхэбди! Дүрбэн бадагуудһаа бүридэнэ, дүрбэн муртэй шүлэг соо толгой холболго, һүүлэй

рифмэ баримталагдана. Энэ авторай хүсэл зориг, эрмэлзэл ехэ ураар, зохидоор харуулагдана: «Сагаан шүлэгүүдээр гулгуулхабди!» Ууган буряад хэлэн дээрэ уянгатуулан залуушуулай дуулажа байхада, бидэ баярланабди үнэн зүрхэйһөө. «Намартаа» гэжэ шүлэг соогоо Паша Осодоев байгаалиа магтан дуулана: Наранай элшэ нуларжа, Намарай эхин үзэгдэбэ. Үглоогүүр эртэ яаража. Үхибүүд хургуулидаа ошоно. Алтаар гоёжо байгаали, Алтаргана аржагар таряамнай. Баян намар ерэжэ, Баярлана арад зомнай. Энэниинь дэмжэн абажа, саашан хангюурдана «Үбэсэ» гэжэ шүлэг соогоо Лариса Лархаева: Үбэсэ! Гол горходшини Харьялан шангаар урдана. Арюун сэбэр агааршини Арюулан зохидоор хэбшээлнэ. Ирипа Тарова энэниинь дамжуулан иигэжэ дуулана: Хүхюутэй арюухан зугаагар Хүйтэн булаг бурьялна. Үргэн тэгшэ талаар Урдана Оһо мурэн. Хурса гуурһанай эршые туршажа, хүдэр бээе бөөлжэ, түрэл буряад хэлэн дээрэ хүсэд түгэдээр зохёолнуудаа бэшэжэ, арад зондоо аша туһатай ябахыень залуушуулаа үрээе! Мэри ХАМГУШКЕЕВА, хэлэ шэсгэй дид-эрдэмтэн, БГУ-гай доцент.

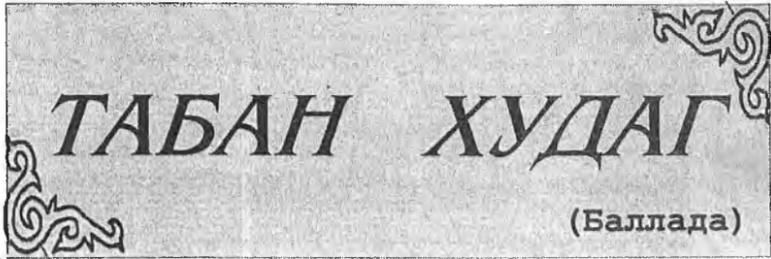
Ураан үгэ

Оролто

Табан худаг оршодог юм гээ дэлхэйдэ:
дээд үеһөө тэдээн соохи уһан
дуһан, суглараа юм гээ тэнгэрийн
габаһаа -
абаһаар мэдэхгүйш юунһээш
бүридэһыень.
Бүримүһыень ойлгохо хаһамни үшөө
ерээгүй -
хирээгүй хаагалха болзор үшөө үдхэн
(үдэхэн шэнги хүнгэн сэдхэлээ
үбэртэлөөд,
үтэлөөд ябаха ааламби. - Хэн мэдэбэ?)
Мэндэбэ гүш даа -
гэлсэхэ - дурамни үхэлөө,
үглөө наран мандаха
байха гэжэ;
энжэ сэдхэлээ заяаха
үритэй хадаа
хадаар үлээһэн халхин
мэтэ хүүед,
дүүед үнгэрхэ ханаатай
хүн гүш али?!
Халин, дундаран байдаг
эдэ худагһаа
уудаг һаа - мүнхэ
ябахаш замбида -
зангидан хүсээ, зүрхэ
сэдхэлээ!..
Табан худаг оршодог юм гээ
дэлхэйдэ...

Рахмет ШОЙМАРДАНОВ

1.
Тэргүүн худаг соонь тахья бэлэйб
хабараа:
хабаараа түүн соом шааядаг залинта
аадарнууд,
хатарнууд нэрьедэг ургылан гүйгөө
хонидой -
оньһотой юм даа баһал тэрэ худаг.
Ундан уһаниинь амтатай бэлэйл -
һүмбэйдэл;
дэлхэйдэ оршоһон юумэ танихаа
дууһан
дуһал юуень һуулгаад нодэнэйнгөө
улхархайда,
ухай даа - харан нютагаа мүнөөш
ябадагби!
...Ядадагби заримдаа зүлгэ ногоон
соохонь
соохор самсатай мүлхихэн бээ оложо:
голожо хурьгаяа орхихон хонин
шэнгээр
шэнгээр тээгын дуу - бархирдаг
сэдхэлни!..
Тэргүүн худаг соонь тахья бэлэйб
хабараа...

2.
Хоёрдугаар худаг соонь орхёо бэлэйб
зунаа:
уһаа мориёо эмээллээд, сабшалан
нугаар
тугаар ошоһон хурын үүлэдээр
урилдан,
хуралдан шубуудтай, дүүлидг
хаһамни - тэрэл.
Гэрэл сэгээн талада харьялдаг
аршаанууд,
таршаанууд үнгын сээсэгэй шэмэ
оошон,
ошон-ошон, нюдэд соомни һуугаад,
дуугаа мүнөөш хангюурдадаг юмэл.
Хоёрдугаар худаг соонь орхёо бэлэйб
зунаа...

3.
Гурбадугаар худаг соонь сахья бэлэйб
намараа -
намараа дааж ядаһан хушадал
бэлэйб - баян.
Аян замаа залгахадамни, шара үнгэ
Үгэн түхөөгөө бэлэй наранай элшэ.
Элшэн мэтэ һэм - үе сагыё холбон,
хорбоо замбидаа найдаад ябахадда
сэдхэлээ,
һэшхэлээл гээнгүй ябахыё холдол
бодон,
бодон үндын, гаталхал бээб
сансараа...
Гансаараа бэшэб: намтай - бугын
урамдаан,
хуралдан түхээрһэн аянай шубуудай

дуун!
Туун ошохол набшаһадыем -
бодолнуудтайм адлиханаар -
аалиханаар үлээһэн үе сагай һэбшээн.
Шэбшээд үзэхэдэм, нюдэд соомни
баһал
аһан үлэхэл хэнзэ бальжанг-
гарманууд...
Харана гүт? - Битнай энжээр баян
хүмби,
замби түбиеэ шэртэхэ сээсэг - нюдэтэй
хадаа!
Гурбадугаар худаг соонь сахья бэлэйб

хэшэгтэ үлзы бэлэгээ - дураая
дэгжээдэг,
дэгдээдэг Тэнгэрийн Зүйдэл өөдэ
һаналаа -
шаналаа үгыһэн зугаада үриһэн сагаа!
Табадугаар худагынь - зүрхэнэйм һаба
агша...

Яһан жэгтэй аалин саһан
Ялалзан хэбтэнэб гэрыш тойрон!
Доронь урдана намарай харгы -
Дууран нойрсоно далан дээрэнь
манай мүрнүүд -

сэсэнхэйнууд...
Яһан жэгтэй аалин
саһан
ялалзан хэбтэнэб гэрыш
тойрон!
Доронь матарна
намарай горхон -
дууран нойрсоно уһан
дээрэнь
манай дүрсэнүүд -
зарсанхайнууд...
Яһан жэгтэй аалин
саһан
ялалзан хэбтэнэб гэрыш
тойрон!

Доронь намарай толон залираал -
дуугай амидарна шэл ордон соонь
манай һүүдэрнүүд, үгэнүүд...
Яһан жэгтэй хонгёо мүрнүүдшн
Яаран гүйшөөб саһан дээгүүр
дүли һүнийн оршолон руу!
Шиний мүрнүүды мүшхэн мүлин,
шара харгыгаа хойноһоош табяаб,
шэнхинүүр горхондоо тогтоохо гэб!..
Гансал
намарай толоной шэл ордонһоо
гаража шадаагүйб -
хэтэдээ хаагдаад...

ҺУНИЙН ДУУН

Шинийм бэеын аалин гэрэл
шэбхэгүй үүдэнэй забһараар урдан,
гэртээ бусаха зүргыемни
гэрэлтүүлдэг бэлэйл һүниндөө...
Ямар һүниб! Зүрхэ эрьемээр
ялагар одо мүшэд хуйлан,
һарьһан эрбээхэйнууд болоод лэ,
һаруулан шамдан тэгүүлхэ.
Сагаан мүнгэн хуйлан соонь
сээслэһэн мойһондол зогсохош...
һарын толон уураг мэтээр
һабиржал байха хүхэнүүдтэш...

**ТҮРЭХЭН ҮДЭРЭЙНГӨӨ
УРДА ҺУНИ**

Түрэхэн үдэрэйнгөө үмэнхи һүни
хэниешыёб тэнсэлгүй хүлээһэншүү -
сонхын хүшэгэ һэхээд һуугааб,
зүгөөр һалхинһаа бэшэ - юушыё
харагдаагүй -
тэнгэриш, газаршыё...
һалхин, һалхин лэ
удара татаад,
хиисхээ юм гү Тэнгэрийн Зүйдэлые?!
Халагыё даа,
түрэхэн үдэрэйнгөө үмэнхи һүни
дуран хүрөөл даа харахаа мүшэдыё -
мүндэлхөө түхээрһэн хүмүүнэй заяаё
Долоон Үбгэдһөө лаблан мэдэхээ!..
Гансал - тамхинаймни хүхэбтэр утаан
зуралзан,
Палхьяр харанхы руу туугдан,
намайё тоонтотойм энхэдээ холбохо
хүйһэн мэтэ һунажал байгаа...

БОРООТОЙ ҮДЭШЭ

Бороон соогуур харагдахагүй
бишыхан шиний гэрхэн -
боро торгон соголигтой
бурханай номдол - ноусатай.
Ажабайдал гээшынгээ
арайл жаахан хубараг би
алтаар дарамал бэшэгыень
амжаагүй бэлэйлби уншажа...

**НАРЬАН СТОЛОЙ
СААНА...**

(экспромт)
Нарһан столой саана
намжан һуужа,
нюһаг-таһаг үгэнүүдээ
номин һубһадал үлэхэхэ гээд,
нютагайнгаа зүг тээшэ
номгон харасаа
хандуулхадам,
нарһан столни эгтээ
намаалһандал үзэгдөө -
намаа шэлбэһынь
ногоон хүжэ манан соо
нялха нарайдал бархирһан
наһанайм һүлдэ олдөө гү,
нимгэн торгоор бүрээтэй
номууд - анханай - хэбтээ
гү? -
наһан заяамни омогоор
наһан жэгүүр һодолжо,
нэлэнхы тала дээгүүрээ
ниидэн элин гаража,
ноусаяа одон соо дараһан
нэмжыһэн замбуулин
сансарын
намилзаһан Тэнгэрийн
Зүйдэлые
нэгэ дэбисээр гэтэлхээр
һэн!..
Нарһан столни намаалан,
намай иигэжэ хүлгүүлбэл -
нэгэн ганса үгэһөө,
нэгэн үгын һүүдэрһээ,
нэгэн ганса абяанһаань,
нуран урдаһан толонһоонь
энэхэн шүлэг түрүүлбэ -
энеэдэтэйшыё, гунигтайшыё
юундэб гэбэл -
уран шүлэг
энэхэн бэшэл даа.
Огтошыё...

ШУБУУД

Тэнгэрийн мүшэдтэ
ойрошог,
түмбэгэр добын оройдо
түбэд тарни бэшээтэй
тэбхэгэр шулуу дэрлээд
унташаһан хүнэй
уйдхартайхан зүүдэнэйн
үзүүр шобхо орьёлдо
үзэгдөөгүй шубуухай
үүрээ зааһан,
үндөгөө даража,
ангаахайдаа
алтан нара харуулаад,
хүнэй уйдхартай зүүдыё
харалсахаяа
нойрсобо...
Ангаахайнь тэнжы
далижаад,
дээжэ орьёлдонь
дэгдэн гаража,
аалин байдалай үртэһэ
суглуулан, уурхай хэжэ,
сагаан үндөгөө даража,
сахюур хушуута үридөө
сарата дэлхэй үзүүлээд,
эхынгээ зүүдыё саашань
эгүүридэ манан нойрсобо...
Сахюур хушуута үринь
сахилгаан, буудалай
затардаг
бүри дээдэ орьёлдо
элин халин гаража,
бороо аадарай үүлээр
эмжэгэн уургай зохёжо,
борохон үндөгөө даража,
одхон эрхэ дальбараадаа
одото дэлхэй танюулаад,
үлзы эхынгээ зүүдыё
үргэлжэлүүлхэээ
нойрсобо...
Одохон эрхэ дальбараань
одото сансарын орьёлдо
омог зоригтой дэгдэжэ,
оёоргүй хогоосон
замбуулинай
оршолонгой торгон хадаг
дээр
ори ганса үндөгөө
орилон дуулан даратараа,
түмбэгэр добын оройдо
унтаһан хүнэй зүрхэн руу
унагаажархиба...
Тиихэдэнь һэриһэн тэрэ хүн
тайбан сагыё мэдэгүй -
тэргэлнэ ха юм зүрхэн соонь
тэнгэрийн шубуунай
дальбараал..

Зулгы найхан зунай үедэ Тайвань гэхэн олтирог-гүрэндо хүүгэдэй уласхоорондын аман зохёолой фестиваль үнгэргэгдэһэн байна. Энэ фестивалда Энэдхэгэй, Мексикийн, Шэнэ Зеландийн, Бразилийн, Сьерре-Леонийн, Литвагай, бүхы дээрээ 22 гүрэнэй түлөөлэгшид хабаадаа. Зүгөөр бүмбэрсэг дэлхэйн аяар 1/6 хувице эзэлдэг Росси гүрэннн арюун тунгалаг ухатай Байгал далайн эрьедэхи Буряад Республикын «Уян бэлиг» ансамбль түлөөлжэ, нэрынень нэрлүүлэ.

Россин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Дандар Бадлуев 3 эсэлэй саада тээ түрэл «Бадма Сэсэг» театрайнгаа дэргэдэ эдир хатаршадай хургуули-ансамбль эмхидхэхэдээ, тон зүб шидхэбэри абаа гэжэ хэлэбэл, заахашье алдуу болохогүй. Оройдоол 3 эсэл соо урган дэгжэжэ, республикын элдэб конкурс, мурьсөөнүүдтэ хабаадалсаа хэн. Мүн Канада, Чехидэ болоһон уласхоорондын фестиваль-нуудта шалгаржа, саашадаа үргэн харгытай байһанаа гэршлээ.

- Бидэниие тус фестивалда Ородой аман зохёолой түб урихан байна. Тухидэ харгымнай мунгые даажса абаа, түрэлхидише яһала мунгэ гаргаашалаа. Тайванийн спонсорнууд бүлэг бүхэниие мунгөөр хангаа. Бидэниие тунхадан хүртөө хэмди, - гэжэ Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Сергей Цырендоржиевич Раднаев хөөрлэ.

«Уян бэлиг» ансамбль фестивалда буряад, хальмаг, солонгос, тайвань, бүхы дээрэнэ 12 хатар харагдаһан байна. Илангаяа тайвань хатар ехэтэ найшаагдаа: тус гүрэнэй эрхэтэд халуунаар, баяртайгаар угтажса абаа. Ондoo гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд хүнгэн аад, үсөөн хүдэлсэтэй хатарнуудые гүйсэдхөө. Харин «Уян бэлигэйхид» олон хүдэлсэ нугалбаритай хатарнуудые харуулаа. Эгээл энэ гээгээрэ манайхин олондо найшаагдаһан юм.

- Түрүүн бидэниие Россиһаа ерэлэн зон гээд, балайшые аңхаралаа хандуулаагүй. Гаусал хатарнуудыемнай хараһанайнгаа удаа һанамжаая тад ондоо болгоо, - гээд Сергей Цырендоржиевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлэ.

«Уян бэлиг» ансамбль

Залуу наһан - залитай үел:

Ухибүүдтэ һонирхолтой аялалганууд дурадхагдаа хэн.

- Бидэ аква-парк, зоопарк, океанари болон бусад һонирхолтой газарнуудые ошоожо хараабди. Ехэ гоё даа. Аква-парк соо уһанай дүүжээн дээрэ, һолжордог газарнуудта наадаабди. Тэндэ томо-томо фонтан, водопадуудые хаража сэнгээ хэмди, - гэжэ хүүгэд хөөрлэ.

- Энэ фестиваль тухай үри хүүгэднай бүхы наһаараа һанамжа ябаха бээ. Олон һонирхолтой ушарнууд болоо. Нэгэ томо магазин соо Владик хүбүүмнай төөришөө, теэд сотово телефон хүнүүдхэ эрижэ тохордоод, бүлэгөө олоо гээшэ. Мүн манай хүбүүд Мексикийн басагадаар ехэ нүхэсэһэн байна: нэгэниие мексикан яһатанай басаганда торт бэлэглэхэб гэхэн үгэ алдаа бэлэй. Столдомнай хэды

УЯН НУГАРХАЙ «УЯН БЭЛИГЭЙХИД» УТА НАЙХАН ХАРГЫТАЙЛ

олон торт, пирожионуудай бай-башье, магазинһаа абажа үгэхэ хүби гэжэ халаагүй. Теэд, яахашин даа, магазин хоюулаа ошообди. Зүгөөр, найшаагдаһан тортнь аяар 1500 гаран тайван долларто байшоо. Үнэгүйхэниие бэдэр-бобди. Ондoo магазиндань гээл иимэрхүү торт 450 тайван долларто байба. Тэрэниие абаабди. Манай спонсорнууд ехэ тунха хүргөө, ухибүүд-тэлнай бэлэг сэлэгүүдые олоор буряа хэн гээд, - хүүгэдэй эхэ, Тайвань ошолсоһон Лариса Ивановна Митинова хөөрлэ.

- Фестивалийн бүхы үдэрүүдтэ бидэнтэй хэдэн гид хүбүүд, басагад ябалсаа. Бидэниие үдэшхэдөө, тэдэмнай уйладише абаа: манайнгаа ухибүүдтэ дадашаһан байгаа, - гээд Сергей Цырендоржиевич хөөрөөгөө түгэсхэбэ.

Энэ фестивалда «Уян бэлиг» ансамбльнай бүхы арга шадалаа харуулжа, эрхимүүдэй тоодо оролсоо. Диплом, кубок, үнэтэ бэлэгүүд амжалта туйлаһыень гэршлэ.

Игээжэ түби дэлхэйгээр Буряадайнгаа нэрэ соло дуудуулжа, уран бэлигээ мүнжисэ байһаныше ехэл һайн. Саашадааные «Уян бэлигэйхид» хаанашье ябахадаа, харагшадые хужарлуулжа, зурхэ сэдхэлыень баярдуулжа байха гээд найдаабди.

Борис БАЛДАНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Уян бэлигэйхид» хатарна.

Анхарагты!

Һүүлэй үедэ республика доторнай ВИЧ/СПИД үбшэнтэнэй тоо ургажал байна. Энэ асуудалаар СПИД үбшэнтэнэй нэргылэмжын республиканска түб пресс-конференци үнгэргөө хэн. Түбэй ахамад врач Е.Л.Имеева болон таһагые даагша Л.А.Левантуева гэгшэд тус үбшэн тухай элдхэлнүүдые хээ. Манай хүршэ болохо Эрхүүдэ СПИД үбшэн бага сагай туршада ехээр һүжэрөө. Тодорхойлбол, энэ жэлэй январь нарада 37 ушар тохёолдоо наа, августын 5-най үдэр тэдэнэй тоо мянгандаа хүрөө. Республика доторхи үбшэнтэнэй хоёрынэй энэ үбшэ Эрхүү хотоһоо асарһан байна.

СПИД УБШЭНТЭН ОЛОШОРЬОП

Августын 4-нэй үдэр Буряад Республикада 12 хүн СПИД үбшэндэ дайрагданхай гэжэ тоологдоо. Тэдэнэй дүрбэниинь байгша ондо элирүүлэгдэһэн юм. Үбшэнтэнэй зургааниинь һудаһа руугаа наркотигуудые оруулаһаа боложо, нэгэниинь хари гүрэндэ түргэн туһаламжа хүүлэжэ байтараа, тиихэдэ табаниинь эрэ эхэнэрэй хоорондохи харилсаанһаа халдаһан байна. Мүн энэ үбшэнэй таралгада гепатит «В» гэхэн халдабарита үбшэн нүлөөлдэг гэшэ. 1996 онһоо республика доторнай тус үбшэнэй тоо дээшэлжэ, зуу мянган хүнэй 61,6 зон үбшэн гээд харуулагдана. Росситай жэшэбэл, энэнь хоёр дахин ехэ. Байгша оной августын 1-нэй тоогоор

хараха болобол, Сибириин региондо СПИД-ээр үбдэхэ 1447 ушар тохёолдонхой, эдэнэй 486-иинь июль нара соо элирүүлэгдээ. 1996 онһоо байгша он хүрэтэр харабал, бүхыдөө Росси дотор 17 мянган ВИЧ/СПИД үбшэнтэн ажаһууна, тэдэнэй 533-иинь - ухибүүд. Тиихэдэ 175 ухибүүд эхэхээ түрэхэһөө үбшэн байһан юм. Тус үбшэндэ ямар хүнүүд нэрбэгдэнэб гэбэл, ехэнхидээ һалихай ябадалнуудые гаргадаг, наркотигуудые хэрэглэдэг зон. 1995 ондо Россин табан эрхэтэн наркотигуудые хэрэглэжэ, энэ үбшэндэ дайрагдаһан байна, харин 1999 оной эхиндэ иимэ 5033 хүнүүд элирүүлэгдээ. Байгша оной долөөн нара соо Россин

6369 эрхэтэд тус ушарта дайрагдаа. Тэдэнэй 81 процентнь наркотигуудые һудаһа руугаа оруулаһан дээрэнхэ энэ үбшэндэ нэрбэгдэһэн байна. Бээынгээ элүүр энхые хамгаалха гэбэл, элдэб зонтой холбоорилдохогүй (эрэ эхэнэр хоёрой хоорондохи харилсаан), наркотигуудые хэрэглэхгүй, мүн сүлөө сагтаа сэнгэхэдэшые, наринаар ябаха хэрэгтэй. Үбдөөб гэжэ нэгэжлэбэл, СПИД үбшэнтэнэй нэргылэмжын Республиканска түбтэ хандажа шалгуулагты. Нэрээ мэдүүлэнгүй, мунгэ түлэнгүй шалгуулха аргатайт гэжэ үшөө дахин һануула! Энэ түбэй хаяг: Улаан-Үдэ хото, Цивилёвой гудамжын 41-дэхи гэр. Тел. 34-03-65. Светлана ЖИГЖИТОВА.

**ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛЭЙ МҮРНҮҮД,
ЗҮБШЭХЭ ӨНӨТӨЙ ЗҮЙЛНҮҮД**

**УЛААН-ҮДЫН 19-ДЭХИ НУРГУУЛИЙН
БУРЯАД ХЭЛЭНЭЙ ДҮРШЭЛТЭЙ БАГША
Л.Ш.ШАРЛАНОВАГАЙ 3-ДАХИ КЛАССТА
ҮНГЭРГЭЭН НЭЭМЭЛ ХЭШЭЭЛ
БАГШАНАРАЙ ӨНӨРТӨ ДУРАДХАГДАНА.**

**I. Бэлдхэлэй үе
а) ХЭШЭЭЛЭЙ
ЗОРИЛГОТОЙ
ТАНИЛСАЛГА**

Мүнөөдэр хэшээлдээ «Манай нотагай шубууд тухай хөөрөлдэхэбди. Энэ темээ дабтахабди. Нэн түрүүн удаан аялгантай үгэнүүдые зүбөөр үгүүлжэ хурахабди, жороо үгэнүүдые түргэнөөр, эли тодоор хэлжэ хурахабди, багшын асуудалда дүүрэн мэдүүлэлтэйгээр харюусажа хураха шухала. Шүлэгүүдые ураанаар, зүрхэ сэдхэлээ хүдэлгэн уншажа хурахабди, шубуудай нэрэнүүдые найнаар хадужа абахабди, текст дээрэ хүдэлхэбди.

б) Фонетическэ зарядка: пуга-хан, шу-бууд, у-хан дальба-раа, даль-ба-раа-нуу-даа, уур-гай Жороо үгэнүүд: Тохорюун, тохорюун, Торгон найхан дэглэтэйш, - Томо найхан нэбюүртэйши. (шангаар, нулаар).

***Таб-таахан
*Туу, бү туу.
ХЭЛЭ ХҮГЖӨӨЛГЫН
ЗАРЯДКА:**

1. Мүнөөдэр газраа дулаан гү, али хүйтэн гү?
2. Мүнөөдэр долоон хоногой ямар үдэр бэ?
3. Мүнөө ямар нара бэ?
4. Мүнөөдэр нарын тоо хэдыб?
Дэбтэрээ нээгээд, нара үдэрөө бэшэгты.

II. Үхибүүд, минни таабари таагты:

Саһан хайлана.
Ногоон ногоорно,
Үдэр ута болоно.
Жэлэй ямар саг бэ?
Тинхэлт:

1) Мүнөө жэлэй ямар саг бэ?
2) Газраа ямар болооб?
3) Үшөө юун болоноб?
4) Үдэр ямар болоноб?
5) Шубууд хаанаһаа ниндэжэ ерэнэб?

6) Дулаан оронһоо ямар шубууд манай нотагта ниндэжэ ерэнэб?
(Галуун, пугаһан, хүхэ сүгсэги, булжамуур, грач, алаг туун, тохорюун, хараасгай г.м.)

- Тимэ, зүб хэлэнэт, иимэ шубууд ниндэжэ ерэдэг.

Магнитофон - Мүнөө, үхибүүд, магнитофон

шагнагты! Хэшээлдэмнай ямар айлшад ерээб гэжэ шагнагты.

- Ямар айлшад ерээб?
- Шубууд ерээ.
- Ямар шубууд?
- Хабарай шубууд.
Багша:

**- Номгон хабар ногоорбо,
Нугаһан, галууд хүхинэб.
Айлшан ерэнэн шубууд**

Амар мэндые хүргэнэд.
(Х. Намсарев)
- Түрүүшын айлшан шубуун ниндэжэ ерээб.

- Ямар шубуун бэ, хэн хэлэхэб?
- Нугаһан.

- Нугаһан ямар шубуун бэ?
- Нугаһан тамардаг, уһанай шубуун.

Уһанай хажууда, хуурай газар дээрэ уургай заһадаг, Буряад нотагта байрладаг шубуун.

- Бэрхэ!
- Зай, энэ шубуумнай хүүл дээрээ даабари асаранхай байна!

- Уншай! «Байгаали гамнагты!» - гэжэ уряа.

- Үхибүүд, энэ уряа юун гэжэ ойлгонобта?

1) Модо хухалжа болохогүй!
2) Ой модондо түймэр табижа болохогүй!

3) Уһанда муухай юумэ оруулхагүй!

4) Гол нуурнуудаа ариг сэбэр байлгаха өһотой.

5) Улаан дэбтэртэ оруулагдаһан амитадые, шубуудые, ургамалнуудые гамнаха хэрэгтэй!

6) Илангаяа, шубуудые үбэлдөө эдэлүүлхэ хэрэгтэй!

7) Шубуудта эдиур, гэрхэнүүдые хэжэ үгэхэ өһотой!

Шубууд - манай нүхэд гээшэ, бидэ шубуудые элдэб дайсаднаа хамгаалха өһотойбди!

8) Таанад столой саана нуугаад, яжа байгаали гамнаха болонот?

- Найнаар хураха, эжы абаяа, багшайа хүндэлхэ, хургуулия, оршон тойронхине сэбэрээр байлгаха, гамнаха өһотой!

- Зай, үхибүүд бэрхээр ойлгобот.

- Энэ нара соо манай нотагта байгаали хамгаалгын хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэжэ байна. Энэмнай хадаа ородоор хэлэбэл, «Марш парков», «Байкальска заповеднигэй байгуу-

лагдаһаар - 30 жэл болонхой». Тимэһээ шубуудые гамнажа, дайсаднаа хамгаалха өһотойбди.
- Зай, бэрхээр нугаһанай даабари дүүргэбэт.

Тохорюун - Энэ ямар шубуун ниндэжэ ерээбэт?

- Тохорюун үндэр шубуун. Ута хара хүлтэй, боро шубуун. Газар дээрэ уургай заһадаг.

Буряад орондо байрладаг шубуун.

- Манай Буряад нотагта хэды үнгын тохорюун байрладаг бэ?

2) Боро - найхан тохорюун
- Боро тохорюун, найхан тохорюун

- Бэрхэнүүд!

- Зай, тохорюумнай, баһал хүүл дээрээ даабари асаржа ерээ. Уншай!

Шинэ үгэнүүд:
Дальбараа - птенец
дэгжээдэг - растят
үдхэн ногоон соо - в густой траве

һандаргажа болохогүй - нельзя разорять

(*Запись в тетради*) - Эдэ шэнэ үгэнүүдые уншай. (2 дахин).

- Дэбтэртэ бэшэгты.

- Зай, бэрхэнүүд, тохорюунай даабари дүүргэбэт.

Хүхэ сүгсэги - Энэ ямар шубуун ниндэжэ ерээбэт?

- Хүхэ сүгсэги хүнэй хажууда байрладаг.

- Хүхэ сүгсэги найхан, үндэр хүлтэй, ута хүлтэй, хара сагаан далитай. Мүльһэнэй хүдэлхэдэ ерэдэг шубуун. Гэрэй арабша доро уургай заһадаг.

- Ута хүүл дээрээ даабари асаранхай.

- Текст дээрэ хүдэлхэ гэнэ. Энэ текст магнитофон дээрһээ шагнаха гэнэ.

- Энэ текст соо юун тухай хэлэгдээб?

- Үхибүүд, уншагты - шангаар (*вслух*)

Асуудалнууд - Шубууд хаана уургай заһанаб?

- Шубууд тухай эгээ удхатай мэдүүлэл олоод, уншагты. (Хоёроор, нэгэ-нэгээр).

- Дэбтэртэ буулгажа абагты.

- Бэрхэнүүд, найнаар даабариень дүүргэбэт.

Энэ мэдүүлэл зүбөөр уншагты, оршуулагты.

Шаархай 1500 хорхой шумуул эдидэг.

Булжамуур - Удаахи айлшан шубуумнай, нам тухай таабари таагты гэнэ.

Багша:

- Таабари таагаад мэдэхэбди.

Таабари: «Эрхын шэнээн бэстэй Эрхэ хонгор дуутай»

- Бишыхан боро, дууша шубуун.

Бүхы Буряад нотагта байрладаг.

Үндэр ногоон соо уургай заһадаг.

(*Булжамуур*).

- Үхибүүд, булжамуур юугээрэ һонирхолтойб?

- Энэ шубуун ниндэхэдэ дууладаг.

- Айлшайа баярлуулжа дуу дуулажа үгэе.

Физминутка

Булжамуурай наадан.
Бута соогоо наадан.

Буряад зоной наадан
Хатарха наадан.

2 дахин аалыар, түргөөр

- Зай, мүнөө хүүл дээрэхи даабариень дүүргэе!

- Буулгажа бэшэгты, точкын орондо таараха глаголнуудые бэшэгты.

**Дулаан хабар ...
Наран шангаар ...
Молод ...
Шубууд дулаан орон-
һоо ...**

Шубууд хорхой шумуул ...

(шарана, ербэ, шиндэжэ ербэ, набһаһална, эдидэг)

- Зай, мүнөө хэн бэшээб, гараа үргэгты.

- Булжамуурай даабари хэн дүүргэбэт?

- Бэрхэ! (3 үхибүүд) - Дэбтэрнүүдые шалгахаб.

- Бэрхээр дүүргэбэт.

Галуун - Таабари таагты: - Ута хүзүүтэйб,

Үндэгэн сагаан бэстэйб.

(*Галуун*).

- Галуун. Ямар шубуун бэ?

- *Галуун тамардаг, уһанай шубуун. Уһанай хажууда, үндэр газарта ногоон соо уургай заһадаг.*

- Даабариень уншай. Шүлэгүүд.

«Тохорюун», «Булжамуур», «Галуун», «Галуун хүрэгүүд».

- Уранаар хэн уншахаб?

- Айлшан шубуудаа баярлуулаа найхан шүлэгүүдээрээ.

- Бэрхэнүүд. Мүнөө галуун айлшайа баярлуулжа, сценкэ наадаа.

- Галуунай урда гарахаһаа урид «Галуун» гэжэ шүлэг уншай:

**Галуун, галуун -
Гаа-гаа-гаа!**

**Галуун шангаар
Ганганаа:**

**Газаам далай -
Уһан бии,**

**Галуун, ерыш,
Ундальш! (Ц. Дондогой).**

Ород хүхюун наадан зугаа:

1. - *Галуун, галуун
Хаана ошохошиб?*

- *Талын горхойдо.*

2. - *Галуун, галуун
Яахаяа ошохошиб?*

- *Уһанда шунгахаяа.*

3. - *Галуун, галуун,
Уһаар яахашиб?*

- *Дальбараануудаа тама-
руулхам.*

4. - *Галуун, галуун,
Дальбараануудини яажса
гангаландаһаб?*

- *Га-га-га - гэжэ
Гангаландана.*

Багша:

- Зай, галуун айлшайа бэрхээр хүндэлжэ, даабариень найн дүүргэбэт.

- Үхибүүд, манай хэшээлдэмнай айлшалжа ерэнэн шубууд, ямар шубууд болонот?

- *Хабартаа дулаан оронһоо ниндэжэ ерэдэг шубууд.*

(*Хабарай шубууд*).

- *Манай нотагай шубууд.*

- *Манай нотагта ерэжэ,
уургай заһадаг, дальбараануудаа
дэгжээдэг шубууд.*

Багша:

- Эдэ шубууд хүндэ ямар аша туһатайб?

- *Шубууд хорхой шумуул эдидэг.*

- *Шубууд гоёор дууладаг,
жэргэдэг.*

- *Ой тайга найхан дуугараа
гоёдог.*

- Тимэ, зүб хэлэбэт.

Багша:

- Шубууд байгаалин нэгэ ехэ хубинь болоно гээшэ. Шубууд гээшэ ой модо элдэб муухай хорхой шумуулнуудһаа хамгаална. Ой тайга найхан дуугараа гоёдог, хүндэ ехэ аша туһатай. Тимэһээ шубуудые гамнаха, хамгаалха хэрэгтэй.

Шубууд - манай нүхэд гээшэ.
**Гэрэй даабари.
Сэгнэлтэ.**

ГЕРОНТОЛОГИЯ

Самовосстановление - самоомоложение

(Из собраний В. Дабаева)

«Болезни - великое благо для человека»

Собрал Бог людей и начал между ними делить заболевания. Среди них был лекарь. И ему досталась самая большая болячка. Вот он и говорит Господу: «Почему мне самое больное? Я же помогаю людям, я же избавляю их от болезней?». Бог на него посмотрел и сказал: «А за то, миленький, что я даю людям болезни за их прегрешения, а ты им мешаешь осознать их».

Притча.

Полностью восстановилось зрение у отца. Вот уже несколько лет он читает без очков.

И я решил заняться цигун по методу Янь Синя.

И вот результат выполнения ряда упражнений, в т.ч. «небо-земля-человек», «воздержание от пищи», «правдивость»: могу безболезненно переносить тяжести, прошли боли в животе и груди, нормализовался аппетит, голова, которая раньше была голой, как шар, покрылась волосами, улучшилась память.

Раньше я считал, что организм поддерживает свою жизнедеятельность за счет внутренних ресурсов. Теперь же, сам испытав это явление несколько раз, т.е. «воздержание от пищи», я понял, что в космосе содержится много веществ, способных поддерживать жизнь человека, а организм может впитывать, вбирать эти вещества.

Гэн Цзиньшэн, г.Бачжоу, пров. Хэбэй.

Из журнала «Цигун и жизнь».

Примечание. Методы восточной восстановительно-оздоровительной гимнастики давно и успешно вводят в практику в г. Улан-Удэ ученые, «крестным» отцом которых является профессор Абаев Николай Вячеславович.

Упражнения Чжан Фэя для умирения гнева

Если вы сильно разозлились или чувствуете, что вот-вот можете сорваться, и хотите взять себя в руки, то правой ладонью, сложенной лодочкой, легонько похлопайте себя по телу в области печени. Это упражнение способствует улучшению проходимости ци в крови. В результате печень наполняется ци и кровью, «огонь» в печени ослабевает и гнев проходит.

Как быть всегда молодыми

Нужно не полениться делать небольшое упражнение каждое утро. Для этого надо всего лишь раскрыть ладонь руки, слегка согнуть и расслабить пальцы, а затем этой рукой выполнять круговые движения по часовой стрелке на расстоянии нескольких сантиметров от глаз и лба. Повторяйте упражнение в течение 10-15 минут и через месяц - другой убедитесь, что испугавшиеся вас морщинки расправились и исчезли, новых вообще не видно и вы на глазах помолодели.

Женщины ведь так важно ощущать себя молодой и красивой, и времени для достижения этой цели жалеть не надо.

Ажуна. Из книги «Слушаю свои руки».

Примечание: После этого желателно 5 минут посидеть в «Биокольце» для активизации энергопотока.

Созидающее, животворящее, омолаживающее «Биокольцо»

Сесть на стул. Положить под ноги коврик. Большой и второй пальцы правой ноги положить на таковые левой. Сомкнуть пальцы рук, образуя полушарие, держать их на уровне пупка, не касаясь живота. Спина прямая. Тело расслаблено. Глаза закрыты. Посидеть 5-10 минут.

Дополнительно делать энергоактивизирующие упражнения на позвоночнике по линии затылочный бугорок-копчик, на плечевом, локтевом и голеностопном суставах. 15-20 минут.

Екатерина Алакаева рекомендует чай долголетия - калмыцкий чай

У моего народа немало людей, перешагнувших рубеж столетнего возраста. Почти все они пьют калмыцкий чай. Он нормализует давление, успокаивает нервную систему, стимулирует работу почек и, говорят, убивает раковую клетку. Рецепт его изготовления прост. Возьмите коцкий щавель (у нас в Бурятии растет повсеместно - В.Д.), когда у него уже вызрели семена, залейте чистой водой и кипятите до тех пор, пока не раскроется капсула, а семечко (которое находится в этой капсуле) не распухнет цветком. После этого добавьте кипяченое молоко (можно еще добавить красный перец, сливочное масло) и чай готов.

Варенье

Ягоды облепихи для варенья должны быть спелыми и цельными. Желательно облепиху собирать после заморозков, поскольку такие ягоды не горчат. Отобранные ягоды очищают от посторонних примесей, моют в холодной воде, бланшируют 5 мин. в кипящей воде. После бланширования дают воде стечь и помещают ягоды в эмалированный таз с кипящим профильтрованным сиропом. Сахарный сироп готовят на воде, в которой бланшировались ягоды (на 1 кг ягод 1,5 кг сахара и 500-600 г воды).

Варенье из облепихи варят в один прием без предварительной выстойки, систематически удаляя пену. Уваренное до готовности варенье выкладывают в горячем состоянии в сухие подогретые банки, герметически укупоривают их прокипяченными лакированными крышками, переворачивают вниз горлышком и охлаждают.

Сок

Для приготовления сока отбирают спелые свежие или замороженные ягоды. Их сортируют по степени зрелости, удаляют посторонние примеси, моют холодной водой, дают воде стечь, а затем измельчают облепиху на плодовой дробилке или наклонной дубовой бутылкой. Измельченные ягоды помещают в эмалированную банку и заливают их водой (200г на 1 кг).

Массу подогревают. Полученный после фильтрации сок нагревают до 90°C и тонким слоем разливают в банки, наполняя их накрывают прокипяченными крышками и устанавливают в емкость с водой, нагретой до 79°C, для стерилизации. Время стерилизации при 100°C для банок вместимостью 0,5 л - 10 мин., 1 л - 15 мин. После обработки банки герметически укупоривают, переворачивают вниз горлышком и охлаждают.

Сок из облепихи можно получить выпариванием в паровой соковарке. Полученный при этом сок не нуждается в осветлении и стерилизации.

При хранении сока на поверхности всплывает оранжевого цвета масло, содержащее большое количество каротина (витамин А).

Сироп

Чистый натуральный сок помещают в эмалированную кастрюлю, добавляют сахар 1,5 кг на 1 л сока, нагревают при постоянном помешивании до полного растворения сахара и в горячем состоянии фильтруют через 3-4 слоя марли. Профильтрованный сок нагревают до 75°C и разливают в сухие подогретые банки, наполняя их доверху. Банки герметически укупоривают прокипяченными крышками, переворачивают вниз горлышком, накрывают плотной тканью и медленно охлаждают.

Повидло

Спелые ягоды очищают от посторонних примесей, моют в холодной воде, дают воде стечь и помещают облепиху в паровую соковарку для бланширования. Через 50-60 мин. ягоды в горячем состоянии протирают через сито. Полученное после протирания пюре помещают в эмалированный таз, нагревают его на слабом огне, добавляют частями сахар.

Для получения повидла плотной консистенции на 1 кг сахара берут 1,5 кг пюре. В нагретое до кипения пюре в начале варки добавляют половину необходимого количества сахара и уваривают 15-20 мин., а затем кладут остальной сахар и уваривают повидло до готовности при постоянном помешивании.

Готовое горячее повидло разливают в сухие банки, предварительно подогретые, укупоривают их прокипяченными крышками, переворачивают вниз горлышком и охлаждают. После охлаждения до 40-59°C банки ставят вверх крышками. Если соковарки нет, в эмалированный таз наливают воду (2-3 см по высоте), помещают в нее облепиху и на слабом огне кипятят до размягчения ягод. Пробланшированные таким образом ягоды протирают через сито, полученную массу с образовавшимся при бланшировании соком выкладывают в эмалированный таз, добавляют сахар и уваривают до готовности.

САЛАТ «ДУНАЙСКИЙ»

3 кг помидоров, 1 кг сладкого перца, 1 кг белокочанной капусты, 1 кг моркови, 1 кг репчатого лука, 1 ст. сахарного песка, 1 ст. подсолнечного масла, 1/3 ст. 9-процентного уксуса, 3 ст. ложки соли, черный перец, лавровый лист.

Нарезать хорошо промытые помидоры, сладкий перец и репчатый лук. Капусту желателно шинковать, а морковь натереть на крупной терке. Овощи необходимо перемешать. В смесь добавить сахарный песок, подсолнечное масло, уксус, соль, по вкусу - перец горошком и лавровый лист.

Салат варить в течение 15 минут с момента закипания. После этого разложить в горячем виде по чистым банкам и закрыть прокипяченными металлическими крышками.

Холодный душ для пьяного

Хочется сказать всем: обратитесь к Богу. Он - Великий Врачеватель - исцелит вас. Если вы ведете здоровый образ жизни - это, конечно, много! Но сделайте еще усилие в исполнении заповеди, любви к людям, и ваша победа будет совершенной. Почему я пишу? Мне довелось идти к Свету извилистой дорогой. Ах, если бы кто меня тогда поправил. А теперь, может, кому-то пригодится мой совет. Если коротко, то:

1. Моими бедами были: хронический аллергический бронхит с приступами удушья, гастрит, катар дыхательных путей, ишемия сердца, мигрень, цистит... - все в состоянии хроники.

2. Питание: в среду и пятницу - постные дни, исключаются полностью продукты животного происхождения. Пила отвары.

3. Однако все изложенное - только внешние работы. Главное - вера в себя и обращение к Богу. Он может исцелить мгновенно (убедилась сама) и полностью. А кроме того, изменить человека в три дня. Позвольте Ему сделать это.

Ольга ТАРАНОВА.

Цигун по методу Янь Синя

У моего отца образовалась катаракта, и, как следствие, упало зрение. Он не мог читать, не узнавал людей даже на расстоянии нескольких метров. Мать тоже имела целый ряд болезней, среди которых наибольшие опасения вызывали гипертония, кардиопатия, ангиосклероз. Она с трудом ходила, почти не могла обслуживать себя. Во время приступов не вставала, ничего не ела и жила на уколах. Я отправил родителей к ученику мастера Янь Синя, не имея никаких надежд, а просто на авось. К моему удивлению, уже после первого занятия у мамы отмечалась положительная цигун-реакция, а после второго и третьего занятий здоровье в основном нормализовалось. Через два месяца все болезни исчезли бесследно, она окрепла и могла уже не только хлопотать по дому, но и ходить в гости и работать в поле.

Гарагай 2-то хуушанай 26 (сентябрийн 6).

Сагаагшан тахья, 1 сагаан мэнгын, хада уулада нуудалтай үдэр. Бишэн нарада тахья үдэр (противопоказанный день), тон муу гэгдэдэг. Иймэ үдэр алибаа хайн хэрэг үйлэжэ огто болохогүй. Илангаяа бэри буулгаха, наһа утадхалха, тэдхэхэ, тарья үрэхэ тариха, адууна мал худалдажа абаха, нэрэ солодо хүртэхэ (жэшэнь, эрдэмтэн болохооо диссертаци хамгаалха), гэр, бадгаана бариха (100 үдэр соо түймэртэ шатаха гэдэг) гэхэ мэтын үйлэ хэрэгүүдые онсо сээрлэхээр.

Иймэ муу үдэр хүнэй үһэ, хамна абахы сээрлэхээр.

Гарагай 3-да хуушанай 27 (сентябрийн 7).

Хара нохой, 9 улаан мэнгын, модондо нуудалтай үдэр. Мүнөө ехэ хара, тон муу үдэр дайралдаба. Илангаяа бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, наһа барагшые хүдөөлхэ, замда гараха, тангариг абалсан, нухэд болохо, хариин нютаг нүүхэ, гэрхээ хэрэглэл гаргаха, үри ээлиие түлэхэ, хээрэ ажал хэхэ, мал үгэхэ, хүнэй шуна ханаха, төөнэхэ, суглаа зарлаха, үһээ угааха, жумһа абаха, хутага хурсадаха, модо отолхо мэтын үйлэнүүд хорюултай.

Иймэ ехэ хара үдэр үһээ абажа болохо гү, али үгы гү - уншагшад өөһэдөө шүүт лэ даа.

Гарагай 4-дэ хуушанай 29 (сентябрийн 8).

Энэ нарада 28-най үдэр байбагүй, забнарлаба. Харагшан гахай, 8 сагаан

мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр. Бишэн нарада гахай үдэр тудахадаа, тэрсүүд, харшалдаһан (противопоказанный день), тон муу гэгдэдэг. Илангаяа шэнэ гэр бариха, бэри буулгаха, дасан (дуган) боджоо, замда гараха, үрэхэ тариха, нэрэ соло олохо, адуу, мал нэгэ газарта суглуулха,

гүйсөөхэ, эм найруулха, ламые бараалхаха, хяна гаргаха, үүдэ гаргаха, бурханай ном уншаха, тэрэниие шудалха, үзэгтэ нураха, ном номнохо, тэрэниие шагнаха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, дасан (дуган), субарга болон мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайла, аршаанаар бээе аруудхаха, зураг зураха, бэһелиг,

Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эрлигтэй ушарха (есть угроза встретиться с хозяином смерти).

Гарагай 6-да шэнын 1 (сентябрийн 10). Намарай дунда харагшан тахья нара гараба.

Хүхэгшэн үхэр, 6 сагаан мэнгын, шоройдо нуудалтай үдэр. Сахюуса, тэнгери, лусууд тахиха, хэшэг уриха, даллага абаха, нүгэлөө

Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, наһан богони болохо.

Гарагай 7-до шэнын 2 (сентябрийн 11).

Улаан бар, 5 шара мэнгын, түмэртэ нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса тахиха, дасанай (дуганай), субаргын нуури тахиха, тэдэниие бариха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайла, номнол хэхэ, тэрэниие шагнаха, наһа утадхалгын ном уншуулха, шэрдэг бүрихэ, нүүхэ, бэри буулгаха, шэнэ гэр бариха, шэнэ газарта түбхинэхэ, даллага абаха, мал үүсэлхэ, агнаха, модо отолхо, тангарига болжуулха, ном оршуулха, ном номнохо, тэрэниие шагнаха, хулгай дээрмэ дараха, дайсаниие номгодхохо мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэ зуура багшада шаби боложо орохо, газар хахалха, худаг малтаха, шулуу шорой хүдэлгэхэ, нохой худалдажа абаха, худалдаа наймаа хэхэ, үхибүү хүлдэ оруулха, бага хүүтэдые гэрхээ ондоо тээшэнь эльгэхэ, хубүүдые сэрэгтэ үдэшэхэ, угаал хэхэ, хубсаһа эсхэхэ, наһа барагшын хэрэг үйлэжэ мэтые хорихоор.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хэрүүл шууян, тэмсэл болохо.

Гарагай 1-дэ шэнын 3 (сентябрийн 12).

Улаагшан туулай, 4 ногоон мэнгын, огторгойдо нуудалтай үдэр. Тахья нарада туулай үдэр тудахадаа, тэрсүүд, харшалдаһан (противопоказанный день), тон муу гэгдэдэг (удха шанарыень энэ долоон хоногой гарагай 2-ой үдэртэ харагты).

Иймэ үдэр үһэ абахаар бэшэл хаш. Харин туулай үдэр, мүн гарагай 1-дэ хээээдэш хамна абадаггүй юм.

АЖАЛЛАТА: Намарай дунда харагшан тахья нара хадаа 1 сагаан мэнгэтэй, хада уулада нуудалтай байна. Гахай, хулгана жэлтэндэ бараг, бар, туулай жэлтэй хүнүүдэй аминда нэбэрээ байха байна. Хүнэй бээдэ, элүүр энхэдэ абажа харабал, урдахи харатай адлирхуу гэнэ.

XVII ЖАРАНАЙ ШАРАГШАН ШОРОЙ ТУУЛАЙ ЖЭЛ

НАМАРАЙ ЭХИН ХАРА БИШЭН, НАМАРАЙ ДУНДА ХАРАГШАН ТАХЬА НАРАНУУД

Table with 8 columns: Буряад литэ, Европтын литэ, Гараг Нэрэ Үдэр, Үнээ Үдэр, Мэнгэ, Хуудал, 26, 27, 29, 30, 1, 2, 3. Rows include days of the week and corresponding lunar phases.

хэшэг даллага абаха мэтые онсо сээрлэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, эдэ үйлэ хэрэгүүд тэд нөөргэ шанартай юм. Жэшэнь, нэрэ соло олоһон хүнэй хуби заяан, бэе махабодо доройтохо гэдэг.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хүнэһэн зайлажа төөрхөхө.

Гарагай 5-да хуушанай 30 (сентябрийн 9). Дүйсэн үдэр.

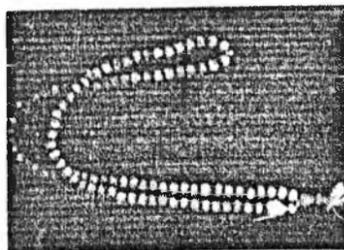
Хүхэ хулгана, 7 улаан мэнгын, галда нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, Наранда, Нарата, бусад юртэмсэнүүдтэ хүгэдэхэ, бурхан, тэнгери тахиха, үлэи буянай хэрэг бүтээхэ, номой үйлэ эхилхэ,

һиихэ, зүүдхэл дархалха, сэргэ бурхан шудхаха, түрэлхидэй хоорондо холбоо бэхижүүлхэ, хани нүхэдэй аша туһада түшэглэхэ, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, даллага абаха, үхэр андалдаха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Харин мал үүсэлхэ, хүнэй шуна ханаха, төөнэхэ, мал эмнихэ, аргалха, хүншүү хербоһо гаргаха, шэнэ дэгэл, хубсаһа эсхэхэ, үмдэхэ, ноедто бэшэг, мэдүүлгэ бариха, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, нүүхэ, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, наһа барагшын хэрэг үйлэжэ мэтын хэрэгүүдые сээрлэхээр.

наманшалха, наһа утадхалгын хэрэг хэхэ, абаһанаа бусааха, буян үйлэжэ, модо нуулгаха, үхэр худалдаха, модоор, түмээр дархалха, ада шүдхэр, хулгай дээрмэ дараха, дайсаниие номгодхохо, гал гуламта үүсхэхэ, эд зөөри абаха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Зүгөөр шэнэ хубсаһа үмдэхэ, нүүхэ, үрэхэ тариха, ном номнохо, бурханда мүргэхэ, наһа барагшые хүдөөлхэ, улай гаргаха, хээрэ нүхэ малтаха, гэрэй нуури тахиха, юмэ бузарлаха, хүниие үзэн ядаха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр. Бэри тухай асуудалаар дасанда хандаха гэнэ.

«ШЭДИТЭ ЭРХИ»

дахин тойроод, тэрэниингээ доро нуугаад, ингэжэ хэлэхэн гэдэг: «Минни арһамин хатаг, гарнуудин эзэгүй болог, яһамин хайлаг. Оршолоной зоболонһоо гараха арга олоогүй наа, би эндэһэе болохогүй!» Тшгэжэ хэлээд, хэлээ тапгалайлаа няагаад, баруун гараараа газар тулаад, шанга бололдо абтаба. Һүниин түрүүшын хубида өөрын бүхы эндэһээ урид абанан түрэлнүүдынь (перерождения) шодэнэинь урдуур ухаан соогуринь жэрылдэн гараба. Һүниин хоёрдохын хубида бэлигүүн шодэтэй болоходонь (пророческий глаз), хэдэн мянга түмэн амитал нэгэн хирэ дүтэлнэ, нэгэн хирэ холодонь; хүшүүд, малнууд, үндэр тэнгэрин бурхал, дооло замбинн эзэд - бултадаа - зарималайн наһан ута, жаргалтай, нүгөөдүүлэинь богонц, зоболонтой; хүн, амитан бүхэн өөр өөрынгөө хубяар нэгэ наһанһан нүгөө наһандаа дамжажа байхынь хараба. Угайдхадаа, орон дэлхэйн, тэнгэринн хүсэтэй бурхалшые бэшэнтэйл адли, оршолон соо эрьсэлдэжэ байха гэхэн хэлээлтэс амсажа байбал. Энэ юуныг үлөө нимэ хэлээлтэ абанаб гэхэдэ - гансал юумэнһээ - оршолоной шүдэр болохо - нүгэлтэ инсваанисһаа боложо байба.

Һүниин гурбадахын хубида, үүр сайхын хирэндэ, юумэн бүхэндэ заха хизаар гэжэ бни байна гэжэ тэрэ мэдэрбэ. Өөрөө энэ хизаарта дүтэлжэ байһанаа багсаагаад, эгээл һүүлшын, эгээл хүндэ бисалгалда бүхы шадлааа элсүүлбэ. Хэлэн саг үнгэрхэдэ, оршолоной шүдэрһөө мултарһанан байба. Хамаг юумэн мүнөө тон ондоогоор, өөрынгөө үнэн болото түхэлөөр харагдажа байба. Ингээд Гаутама үнэхөөр гэгээржэ, дахин түрэл абахайгүй, үхэлгүй нирваанда хүрэхэн түүхэтэй. Бурхан багша өөрынгөө бэсын жэшээ дээрэ Эхэ зургаан зүйл хамаг амитанда оршолоной зоболонһоо гараха харгы харуулжа үгэхэн байна. Бурханни баһа «Илажу түгэс нүгшэгсэн», «Дайин дарагсан», «Үнэхөөр тогоологсон» гэхэ мэтэ олон янзаар нэрлэдэг.

Буян - һайн үйлэ. Буян олохо арга олон - хүндэ туһа хүргэхэ, хүн амитанни хайрлаха, энгэрхэ; илангаяа зобожо тулижа яһанан хүнүүдтэ туһалха, арбан хара нүгэл тэбшэхэ г.м.

Бэжэп - Пекин - Хитадай Арадай Республикын нислэл хото.

Гунгарбаа - бурханаа досоонь тахьял байдаг модон шэрээ. Нюур талань шэллээтэй байдаг. Бурханай гэр сэхэнхлээ

гэрэй баруун хойто буланд, хоймор таландь залаатай байдаг.

Дэмбэрэл - урагшатай, һайн үйлэ, бүтэсэтэй хэрэг, сэрэлүүд һайн үри гарахын тэмдэг. Жаргалтай һайнаар ажаһуухын түлөө хүн өөрөө оролдохо ёһотой: һайн үгэ хэлэхэ, һайн хүсэлтэй байха: ёһо буруу юумэнһээ арсаха (жэшэнь, бэлин шэбинэг гү, али хараалай үгэ хэлэхэгүй гэжэ оролдохо), муу аашануудаа даража, һайн шанараа үргэжэ яаха. Илангаяа эхэ эсэгээ хүндэлхэ, хургаалынь шагнажа, хадуужа абаха, урын зөөлхэнөөр харюусаха, «та» гэжэ хандаха. Эхэ эсэгынгэе буруушые байгаа һаань, уурлангүйгөөр, мэдэхэгүй юумынь тэсэбэртэйгээр ойлгуулха гэжэ оролдохо. Хүн бүхэн алдуу хэлэг гэшэ, тинмэһээ эжы бабайнарайншы заримдаа алдуу гаргахаш гайхалгүй. Эхэ эсэгэ үхибүүгээ хээээдэшы хайрлаха, гэгэшы хая-яа зэмэлхэ, харааха, хэлэхэ уялгатай, тэрээлдэнь гомдонгүй, хүлнэжэ шадха тон шухала. Арадайнгаа ёһо заншал соо эхэ эсэгээ, аха захаяа хүндлөөд яһанан хүнэй хэрэг ходо һайн, дэмбэрэлтэй байхын сапта, тинмэ хүн арад зондо хүндэтэй ябадаг.

Приложение № 2.

Ум Базарсалу самая, мануу балаая, Базарсалу дэи ваа, дымстаа дэдэ минвэ ваа, суда хая минвэ ваа, суба хая минвэ ваа, аһа радна минвэ ваа, сурваа си лы минвор яа заа, сурваа гарма сузаамн, жиндэн шэрьсэм гур хүм, ха-ха, ха-ха-хо, бага бана сурваан дата гата Базар мин-мин муңзаа Базар ваа ваа маха самаяа садан-аа хум паад.

(Үргэлжэлэһын хожом гараха).

(Үргэлжэлэл. Эхиниш майн 20-ной, 27-ной, июшин 10-ной, 24-ной, июлин 8-ной, августын 12-ой, 19-ной дугаарнуудта). Бараалхаха - золгохо, уулзаха, хөөрөлдэхэ. Ехэ, үндэр түрэлтэй бодисаданартай, ламаанартай, ноёдтой уулзахые хэлэн. Жэшэнь, римбүүшэтэй бараалхаха, Далай ламые бараалхаха. Баршал - гэм, аюул, осол, түйлхэр. «Амитан бүхэн аюул баршадгүй, үбшэ зоболонгүй, амгалан һайн ажаһуухань болтогой!» гэхэн үрээл соо «баршал» гэжэ үгэ «аюул» гэжэ үгэтэй нэгэ ойлгосотой болоно. Хүн нишэ тишэ харгы замда гарахадаа, сэх хэрэг эрхилхэдээ, баршад болохогүй һайн үдэрые хаража, юумэ эхилхэ ёһотой. Бурхан - уйгар хэлэнһээ абганан үгэ-гэгээрхэн, нойрһоо нэрнхэ» гэхэн удхатай. Энэдхэг оролдо Варанаси гэжэ городһоо холо бэнэ Бодигаяа гэжэ газар бии. Тэндэ хамаг бурхад бурханай бэе олоһон түүхэтэй. Шэгэмүнн бурханшы Судодани хаанай Сидлхарта Гаутама гэжэ нэрэтэй хүбүүн, һүүлдэнь Яосудана гэжэ нэрэтэй хамгатай, нэгэ хүбүүтэй залуу булын гэрэй эзэн байтараа, хорин юһэн наһандаа энэ дэлхэйн байдалһаа арсажа, гэр бүлээ, түрэл гаралаа орхижо, юртэмсэ дэлхэй дээрэ таһарал үгы боложо байдаг «үхэхэ түрэхын» яюуса тайлбарилха хүсэлтэй шэнэ зам шэлэбэ. Зургаан жэлдэ олон багшанарта олон ондоо янзын номуудые заалгаа, агы хабсагайда байрлажа, сэх бисалгал бүтээгээ. Бурхан боложо «гэгээрэхэ» үдэртгөө тэрэ гушан табатай болоһон байгаа. Үдэһын боро хараанаар Гайя гэжэ газарта ошожо, нэгэ боди моды

УГАЙНГАА БУРХАДЬЕ ТАХИЖА...

Тээмэндэ Загарайн аймагай Эрхирэгэй зүүн тээ ярууныхид хуасай угаа тахижа, Улаан-Үдэхээ Ярууна ошодог гол харгын хажууда сэргэ бодхоонон, угайнгаа бурхадые хүндлэнхэн байна.

Урданай ео заншалаар олон эрдэнийн, мүн дээжэ болохо тусхай зүйлнүүдтэй бүмбэ шажанай номой уншалга доро газар доро нюугдажа, хуасай отогоорхойдо сэргэ бодхоогдоо.

хэлсэгдээн еоор хоердохи моринийн хүтэлэгдэн асарагдажа, ео заншал саашань үргэлжлүүлэгдээ.

Энэ үдэр яруунаархид хэшэг даллага абалсаа, хүхилдөө, дуулалдан сэнгээ, сэргээ тойрон дүхэриглэн хатаралдаа. Наяхан Гүндэ тоонтотой, Эрхирэгтэ болоһон еһололдо хабаадаһан, угай бэлигтэй Сэсэгма Эрдынеева гэжэ залуу эхэнэр өөрынгөө уг тусхайлан тахижа, олондо туһалха, аргалха шадабарияа үргэлжлүүлхээ удаганай шанар хүүлжэ, эсэгынгээ тоонто Бада, Хелгоор ябажа, түрүүшын дабаа гаталһан байна.

НЭРЭЭ НЭРЛҮҮЛХЭ АША БУЯНТАЙ

Наяхан хэбэд номхон Хэжэнгэ нютагай тахилгата Шилсаанын баруун тээ Мүнхөөлигтэ гэжэ мүргэлтэй газарта дэлдэгэр галзууд угаа, дархан солооо тахихаяа манай гэр бүлынхид үхибүүдтээ сугларжа, аша буянтай хэрэг бүтээһэн байна.

Нэн түрүүн Хори нютаг хүрэхэ, Булам нютагһаа бэлэг хониёмнай асаруулан Доржопалан Дылгырович эсэгэтээ, Сэржоня басагантайнь, Дармажап хүбүүнтэйнь, Арюна эзэтэйнь хамтаржа, ажал хэрэгтэ аша туһатайгаар Хэжэнгэдээ бүтээжэ, угаймнай бэшэг захюулжа асаруулан, Ушхайтада байдаг Санжид

хээтэйгээ машинада нуулгажа ерүүлээд, угайнгаа тахилай ео үндэр хэмжээндэ хүүлээбди.

Энэ буянтай ео заншальемнай тон дээдэ үндэр нэрэ шанартай, бөөнэрэй эблэлэй вице-президент, Тэнгэрийн оргойто, бүхэли дархан бөө (дүүрэн) Борис Дугарович Базаров бөөгэй гурим ехэл наринаар бөөлүүлжэ, һиилэхэ, зураха, зохоохы, аргалха бэлигтэй дархан угыемнай тахин еһолжо, эрхидээ эмтэй, долеобортоо домтой Бэлигтэ эхирэймни (Сотниковто, Лесная үйлсын 18-дахи гэртэ ажаһуудаг Бэлигтэ Доржиевич Дымбрыловэй) арга шадабариие эсэгэлжэ, түрүүшын шата дабуулан байна.

Сагаан эдөөнэй, сэргэмэй, сайн дээжэ хун сагаан эрье хонитойгоор арын 13 ноод бурхадта, угаймнай бурхадта, эзэд сабдагуудта үргэжэ, онгоо оруулан, удха түгэлдэрөөр, ухаатай сэсэнээр уншажа, ехэ юмэ бүтээһэнийн урмашамаар байна. Арал зондоо аша туһатай, аргалха бэлигтэй онол шадабаридань харалсаха, туһалалсаха элинсэг хулинсагуудаа, хэдэн үе уг удхаяа, үбгэ эсэгэнэрээ нэрээрн дурдан байжа, сээжээр хэлэжэ байһан Эрдэм хүбүүнэйнь хонгөө хоолой энэ еһололые шэмэглээ.

Нэрэдээ хүрэмэ бэлигээ хүн зондо хүргэжэ, аргалха, толгой, яһа бариха Бэлигтымнай шадабариие дэмжэжэ, олондо зоруулха хэрэгтэнь ехэ туһалһан үндэр нэрэ зэргэтэй тэнгэрийн оргойто бүхэли дархан бөө Борис Дугарович Базаровта үнэн зүрхэнэй баярые хүргэнэбди.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

«МОРИН ХУУРАЙ» АЯЛГА ХЭТЫН ХЭТЭДЭ ЭЭДЭЛЭГ ЛЭ!

Буряад арадаймнай эгээл найхан долоогуудай нэгэн соо морин хуур тухай шигээжэ хэлэгдэдэг: «Эртэ урда сагта нэгэ баатар аргамга хүлэгөө алдаад байхадаа, тэрэнэйнгээ дурахаалые мүнхэлхын тула дэлхээрн хуур хээжэ, уйдаха баярлахын забһарта үй гашуудалаа тарааха гэжэ үргэн талын ээдэлтэр хүгжэм дуугаа ханхиуулдаг байгаа».

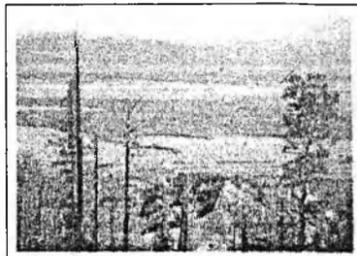
«Буряад үнэн» сониндоймнай дэргэдэ «Морин хуурай» ээдэлжэ эхилхэниш дэмбэрлэтэй. Морин хуурай аялга доро буряад-монгол арад хүшэр хүндэ сагуудые дабан, зүрхэ сэдхэлээ хүйтэрүүлэнгүй ухаан бодолоо хиртүүлэнгүй абалжа гараханы болтогой!

Наяхан гараһан шимэ нэртэй сэтгүүлдэймнай түрүүшын дугаарые үбгэн Хоцын нэрхэниш үрэлтэй байһа. Хоца Намсараев гэшэмнай агууехэ Пушкин мэтэ буряад-монгол хэлээ «буруугай бэлигээрнээ гаргажа», үгынгөө баялигай хүсөөр үнэтэ эрдэм болгоо һэм шүү. Х.Н.Намсараевай «Бодисы үбгэн» гэхэн суута рассказынь «Үндэһэн зохёолой үнэтэ месаһаа» гэхэн шимтэ гаршаг доро томилогдобо. Мүн баһа энэ гаршаг доро Бавасан Абидуевай хэдэн шүүжэ, Жамьян Балданжабонтой «Бүргэд» гэхэн туужаһаа нэгэ багахан хэлэг үгтөө. Байһа ондо эдэ ахамад уран зохёолиодоймнай алтан дэлхэйдэ түрхөөр түрүүшынхынь 110 жэл, үггөөдэ хоёройнь 90 жэл гүйсөөбэ гэшиэ.

Бидэ саашадаһынь энэ гаршаг доро шимтэ сэтгүүлдэйнгээ дугаар бүхэндэ ахамад зохёолиодойнгоо эгээл һайн бүтээлнүүдые хэблэжэ байхадни гэжэ уншагшадтаа дуулгая.

Мүн «Долог, туужа» гэхэн гаршаг доро Илья Намсараевай «Бурханай далай», Дугар Дылгыровэй «Эрхэхэл даа наран...» гэхэн шимтэ туужаһаанууд барлагдажа, олоной һонирхол татаха байһанитнь дамжаггүй.

Гадна буряад нэгдүүдэй эгээл һайхан шүүжэ,

нэгэн шүүжэ «Шүлэг - шимтэ хулэг» гэхэн гаршагта хэблэгдэжэ байха юм. Энэ удаа нэгэ журналист Николай Намсараевай «Буриада» гэхэн удхын-гааһынь, байгуулгынгааһынь талаар тон һонирхолтой нэгэ үгтэһэн байна.

Мүн энэ сэтгүүл соо үшөө нэгэ дүрбэдэхи Намсараевай зохёолууд үгтэбэ. Тэрлмай Владимир Намсараевай «Шээжэм залгаа, шашаа угаа зугаа» гэхэн богонихон хэмжүүрэй бодомжонууд болоно. Энэ зохёолой гол шимтэнь гэхэдэ, хэмжүүрээрээ багаһаһынь һаа, удхаараа гүнзгэы байна бишуу.

Сэтгүүлдэймнай «Эхин дуун», «Шүрээ», «Шэхэнэй шимтэ - шодитэ үйлэ», «Саг-мүнхэ засаг», «Соёл» гэхэ мэтэ гаршагууд уншагшадтай һонирхол татаха байха.

Энэ сэтгүүл 500 хэлэгээр хэблэгдэжэ эхилэбэ. Саашадаа Буряад ороймнай уншагшадтай олоор захил хэхэдэнь, хэлэгшын нэмэгдэхэ бээ. Тус журналые «Буряад үнэнэй» бухгалтерийн Светлана Васильевна Цыбикжапановаһаа худалдан авахыттай гүйшадни.

Түгээхэлдэнь уран зохёолиодто хандажа, шимтэ зохёолуудаа сэтгүүлдэймнай эльгээхэ бээ гэжэ ехэтэ хүлээһэдни.

Дондок БАЛЬЖИНИМАЕВ, сэтгүүлэй харюусалгата секретарь.

Advertisement for 'ТАНИЛСАЯ!' (Tanilsaya!) featuring a cartoon illustration of a man and woman. Text includes contact information and descriptions of various people for introduction.

Advertisement for 'ТАНИЛСАЯ!' (Tanilsaya!) featuring a cartoon illustration of a man and woman. Text includes contact information and descriptions of various people for introduction.

Advertisement for 'ТАНИЛСАЯ!' (Tanilsaya!) featuring a cartoon illustration of a man and woman. Text includes contact information and descriptions of various people for introduction.

Large advertisement for 'Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство' (Emergency organizations - President of the Republic of Buryatia, State Khural and Government). Includes contact information for various departments and services.